

International Research Institute of Stavanger

www.iris.no

Christin Berg og Hilmar Rommetvedt

**Stavanger-regionen som
europeisk kulturhovedstad
– slik innbyggerne ser det**

Rapport IRIS – 2009/203

Prosjektnummer: 7252172
Prosjektets tittel: Fra norsk oljehovedstad til europeisk kulturhovedstad:
Stavanger2008 i forskningsmessig lys
Oppdragsgiver: Stavanger2008 IKS
ISBN: ISBN 978-82-490-0651-9
Gradering: Åpen

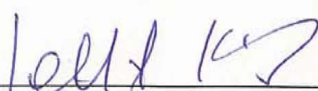
Stavanger, september 2009.

Hilmar Rommetvedt
Prosjektleder

18/9-09
Sign.dato

Rune Dahl Fitjar
Kvalitetssikrer

18/9/09
Sign.dato

Gottfried Heinzerling
Senterleder
Samfunns- og næringsutvikling

18.9.09
Sign.dato

Forord

I begynnelsen av april 2006 innvilget styret i det interkommunale selskapet Stavanger2008 IKS en søknad fra Universitetet i Stavanger (UiS) og International Research Institute of Stavanger (IRIS) om bidrag til en forskningsmessig oppfølging og evaluering av Stavanger-regionen som europeisk kulturhovedstad i 2008.

Prosjektet består av det vi har kalt en hovedstudie og to spesialstudier. Hovedstudien er basert på to store spørreundersøkelser blant innbyggerne i Rogaland. Den første av disse ble gjennomført høsten 2007, før Stavanger2008 lanserte sitt program for kulturhovedstaden, mens den siste ble gjennomført vinteren/våren 2009, etter at kulturhovedstadsåret var avsluttet. (Spørreskjemaene er tilgjengelige på www.iris.no/S2008) I denne rapporten presenteres en rekke resultater fra de to spørreundersøkelsene. Siktemålet har vært å kartlegge innbyggernes deltakelse i og vurderinger av kulturhovedstadsåret, å undersøke om folk har fått større interesse for kultur generelt, og å se om de har endret holdninger i tråd med visjonen om en "Open Port". Dette reflekterer noen av de sentrale målene for Stavanger2008.

Den ene av de to spesialstudiene undersøker hva aktørene i kunst- og kulturlivet mener om kulturhovedstadsåret, mens den andre analyserer pressedeckningen av Stavanger 2008. Resultatene av disse studiene vil bli rapportert separat.

Prosjektet gjennomføres av forskere ved IRIS og UiS. Følgende medarbeidere har deltatt i ulike deler av arbeidet: *Christin Berg*, *Nils Asle Bergsgard* (som leder studien av kunst- og kulturlivet), *Rune Dahl Fitjar*, *Kjersti Melberg*, *Svein Ingve Nødland*, *Hilmar Rommetvedt* (prosjektleder og leder av hovedstudien), *Gunnar Thesen* og *Anders Vassenden* fra IRIS, og *Erik Fossåskaret* (som gjennomfører studien av pressedekningen), *Knud Knudsen* og *Lennart Rosenlund* fra UiS.

En uavhengig referansegruppe har bidratt med gode råd i planleggingen av prosjektet. Den har bestått av *Ellen Aslaksen* (forskningsleder i Norsk kulturråd), *Knut Helland* (professor ved Universitetet i Bergen), *Per Mangset* (professor ved Høgskolen i Telemark, til oktober 2007), *Dorte Skot-Hansen* (leder av Center for Kulturpolitiske Studier ved Danmarks Biblioteksskole) og *Torvald Øgaard* (professor ved Universitetet i Stavanger). I tillegg til disse har *Marit Boyesen* (dekan ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Stavanger) og *Rolf Norås* (tidligere strategidirektør i Stavanger2008, nå prosjektleder i Stavanger kommune med ansvar for evaluering og oppfølging av kulturhovedstadsåret) møtt som observatører i referansegruppen. Gruppen har hatt fire møter i henholdsvis februar, april og oktober 2007 og desember 2008.

I de opprinnelige planene fra UiS og IRIS var det lagt opp til tre spørreundersøkelser blant innbyggerne i regionen i henholdsvis 2007, 2009 og 2010. Etter råd fra referansegruppen ble det imidlertid bestemt at den siste spørreundersøkelsen skulle utgå for på den måten å få frigjort midler til å gjennomføre de ovennevnte spesialstudiene. Vi

håper imidlertid at det på et senere tidspunkt vil bli mulig å gjennomføre nye undersøkelser av de mer langsiktige virkningene av kulturhovedstadsåret.

Foreløpige resultater fra prosjektet er blitt presentert på flere seminarer og konferanser, deriblant et presseseminar ved IRIS i juni 2009 og følgende vitenskapelige konferanser: årskonferansen til universitetsnettverket for europeiske kulturhovedsteder (UNeECC) i Sibiu i Romania i oktober 2007, den europeiske regionalforskerkonferansen ERSA 2008 i Liverpool i august 2008, et seminar om regionale holdninger i Edinburgh i oktober 2008 og Stavanger Innovation Summit i juni 2009. Det er planlagt flere konferansepresentasjoner og publisering av vitenskapelige artikler om utvalgte temaer i tiden framover.

Jeg vil rette en stor takk til alle dem som har besvart våre mange spørsmål på telefon og per post. Videre vil jeg takke referansegruppen for en rekke gode råd og forslag i planleggingen av prosjektet, medarbeiderne ved IRIS og UiS for innsatsen i så vel planleggingen som gjennomføringen av arbeidet, og Synovate Norway AS (tidligere MMI), med Håkon Kavli som hovedansvarlig, for gjennomføringen av intervjuene og tilretteleggingen av dataene.

Sist, men ikke minst, vil jeg på vegne av IRIS og UiS takke Stavanger2008 IKS for finansieringen av prosjektet. Med dette har kulturhovedstaden også gitt et viktig bidrag til kulturforskningen i regionen. Etter det vi kjenner til, er det ingen andre europeiske kulturhovedsteder som har gjort så omfattende undersøkelser av innbyggernes erfaringer og vurderinger.¹ I så måte er Stavanger2008-undersøkelsen unik.

Det faktum at det i hovedsak er studieobjektet som har finansiert studien, kan naturligvis gi grunnlag for spekulasjoner. Til dette er å si at Stavanger2008 på ingen måte har forsøkt å påvirke resultatene av vårt arbeid. Tvert imot har Stavanger2008, med Rolf Norås som kontaktperson, hele tiden understreket at det de ønsket fra IRIS/UiS sin side, var en uavhengig forskningsmessig oppfølging og vurdering av kulturhovedstaden. I denne rapporten har vi etter beste evne forsøkt å beskrive og formidle *innbyggernes* synspunkter på Stavanger-regionen som europeisk kulturhovedstad i 2008.

Stavanger, september 2009

Hilmar Rommetvedt
prosjektleder

¹ Jfr. Palmer 2004, Palmer og Richards 2007, 2009. I Liverpool, som også var europeisk kulturhovedstad i 2008, gjennomføres en bredt anlagt evaluering, men undersøkelsene blant innbyggerne er ikke så omfattende som i Stavanger-regionen (se www.impacts08.net).

Innhold

Sammendrag	11
1 INNLEDNING	13
1.1 Visjon, mål og verdier	13
1.2 Evaluering og forskningsmessig oppfølging.....	14
2 PROBLEMSTILLINGER, ANALYSEOPPLEGG OG DATAGRUNNLAG.....	15
2.1 Problemstillinger og analyseskjema.....	15
2.2 Datagrunnlag	16
3 DELTAKELSE I OG VURDERINGER AV KULTURHOVEDSTADEN	19
3.1 Deltakelse	19
3.1.1 Deltakelse totalt.....	19
3.1.2 Kjennskap til og deltakelse på utvalgte arrangementer.....	22
3.1.3 Bakgrunnsfaktorenes innvirkning på deltakelsen	25
3.1.4 Deltakelsen blant barn og unge i husstanden	28
3.1.5 Ka då ittepå?	29
3.2 Vurderinger	30
3.2.1 Angikk det deg?	30
3.2.2 Riktig eller gal satsing?.....	32
3.2.3 Positivt eller negativt inntrykk?	34
3.2.4 Virkninger av kulturhovedstadsåret	36
3.2.5 Forhåndsforventninger og vurderinger etterpå.....	39
3.2.6 Utsagn om opplevelsen av kulturhovedstadsåret	41
3.2.7 Vurderinger av ulike typer utøvere	43
3.2.8 Kjennskap til og vurdering av pengebruk	45
4 HOLDNINGER OG VERDIER: EN ÅPEN PORT?	48
4.1 Holdninger til ulike påstander	48
4.2 Tilknytning og stolthet	51
5 MENINGER OM OG DELTAKELSE I KULTURLIVET GENERELT.....	54
5.1 Stavanger som kulturby.....	54
5.2 Kulturinteresse	54
5.3 Kulturdeltakelse	55

5.4	Meninger om ulike kulturuttrykk	58
5.5	Satsing på kultur og bygging av nytt konserthus	61
6	OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	64
	REFERANSER.....	67
	VEDLEGG: SAMMENLIGNINGER MELLOM SANDNES OG STAVANGER.....	69

Figurer

Figur 1. Analyseskjema – antatte sammenhenger	16
Figur 2. Har du vært på/deltatt i noen av Stavanger2008s arrangementer, enten som utøver/arrangør/frivillig eller som publikum?	19
Figur 3. Deltatt som utøver/arrangør/frivillig eller som publikum på tre eller flere kulturhovedstadsarrangementer. Nord-Jæren	20
Figur 4. Deltatt som utøver/arrangør/frivillig eller som publikum på tre eller flere kulturhovedstadsarrangementer. Øvrige kommuner	21
Figur 5. Nå skal jeg nevne en del arrangementer. Først vil jeg vite om du har hørt om arrangementet, og så om du selv har deltatt i noen av dem enten som utøver / arrangør / frivillig eller som publikum i løpet av 2008. Hørt om.....	23
Figur 6. Nå skal jeg nevne en del arrangementer. Først vil jeg vite om du har hørt om arrangementet, og så om du selv har deltatt i noen av dem enten som utøver / arrangør / frivillig eller som publikum i løpet av 2008. Deltatt	24
Figur 7. Deltok noen av barna eller ungdommene i husstanden som utøvere og/eller publikum på ett eller flere av kulturhovedstadsarrangementene i 2008? Andel som svarte at minst ett av barna deltok	28
Figur 8. Tror du at du vil delta på flere, like mange eller færre kulturarrangementer i 2009 enn det du gjorde i 2008?.....	29
Figur 9. Stavanger-regionen er utpekt som/var europeisk kulturhovedstad i 2008. I hvilken grad opplever/opplevde du at dette angår/angikk deg? Nord-Jæren	30
Figur 10. Stavanger-regionen er utpekt som/var europeisk kulturhovedstad i 2008. I hvilken grad opplever/opplevde du at dette angår/angikk deg? Øvrige kommuner	31
Figur 11. Mener du at det var riktig eller galt av Stavanger-regionen å satse på å bli europeisk kulturhovedstad i 2008?.....	33
Figur 12. Hvor positivt eller negativt er ditt generelle inntrykk av kulturhovedstadsåret / Stavanger2008? Nord-Jæren	34
Figur 13. Hvor positivt eller negativt er ditt generelle inntrykk av kulturhovedstadsåret / Stavanger2008? Øvrige kommuner.....	35
Figur 14. Nå følger noen utsagn om Stavanger-regionen som kulturhovedstad i 2008. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hver av disse påstandene? Nord-Jæren	36
Figur 15. Nå følger noen utsagn om Stavanger-regionen som kulturhovedstad i 2008. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hver av disse påstandene? Øvrige kommuner.....	37

Figur 16. Nå følger noen utsagn om Stavanger-regionen som kulturhovedstad i 2008. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hver av disse påstandene? Nord-Jæren	38
Figur 17. Nå følger noen utsagn om Stavanger-regionen som kulturhovedstad i 2008. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hver av disse påstandene? Øvrige kommuner.....	39
Figur 18. Vi vil gjerne vite litt om hva du synes om Stavanger-regionen som europeisk kulturhovedstad i 2008. Hvilke forventninger hadde du på forhånd til kulturhovedstadsåret?.....	40
Figur 19. Hvordan vil du si at kulturhovedstadsåret ble i forhold til dine forventninger?.....	41
Figur 20. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hvert av disse utsagnene om kulturhovedstadsåret? Negative utsagn	42
Figur 21. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hvert av disse utsagnene om kulturhovedstadsåret? Positive utsagn.....	43
Figur 22. Hvor viktig mener du det var å få med følgende typer artister / aktører / utøvere i kulturhovedstadsåret?	44
Figur 23. Vil du si at innslaget av følgende typer artister/aktører/utøvere var for stort, passe eller for lite? Nord-Jæren.....	44
Figur 24. Vil du si at innslaget av følgende typer artister/aktører/utøvere var for stort, passe eller for lite? Øvrige kommuner	45
Figur 25. Hvor mye penger tror du Stavanger2008 brukte på kulturhovedstadsåret?	46
Figur 26. Synes du det ble brukt for lite, passe eller for mye penger i arbeidet med Stavanger 2008?	46
Figur 27. Hvor enig eller uenig er du i hver av de følgende påstandene? Svært eller litt enige.....	49
Figur 28. Innvandring – norsk kultur og nasjonale særtrekk.....	50
Figur 29. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? Helt eller delvis enige.....	51
Figur 30. Andel av de spurte som oppgir grad av tilknytning til 6 eller høyere.....	52
Figur 31. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander: Folk i Stavanger-området har all grunn til å være stolte over det de har fått til.....	53
Figur 32. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Stavanger har blitt en interessant kulturby.....	54
Figur 33. Vil du si at du er kulturinteressert?	55
Figur 34. Andel som går på/deltar minst en gang i måneden	56

Figur 35. Andel som aldri går på/deltar.....	56
Figur 36. Har vært på teater/konsert siste år.....	56
Figur 37. Andel som hadde besøkt vedkommende institusjon en eller flere ganger i løpet av siste år.....	57
Figur 38. Nedenfor er listet opp en del musikktyper. Angi for hver av disse om du like musikktypen, misliker den, eller om du verken liker eller misliker den. Liker musikktypen.....	58
Figur 39. Nedenfor er listet opp en del musikktyper. Angi for hver av disse om du like musikktypen, misliker den, eller om du verken liker eller misliker den. Misliker musikktypen.....	59
Figur 40. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om billedkunst? Helt eller delvis enige.....	60
Figur 41. Hvor enig eller uenig er du i hver av de følgende påstandene? Helt eller delvis enige.....	61
Figur 42. Hvor viktig vil du si at økt satsing på kulturlivet er for ... ? Svært eller nokså viktig.....	62
Figur 43. Mener du det er riktig eller galt å bygge nytt konserthus i Stavanger?	63

Tabeller

Tabell 1. Antall deltakere i undersøkelsene	18
Tabell 2. Regresjonsanalyse med samlet deltakelse på Stavanger2008-arrangementer som avhengig variabel, beta-koeffisienter og forklart varians	26
Tabell 3. Regresjonsanalyse med deltakelse på spesifiserte Stavanger2008-arrangementer som avhengig variabel, beta-koeffisienter og forklart varians	27

Sammendrag

I forbindelse med at Stavanger-regionen var europeisk kulturhovedstad i 2008 gjennomfører International Research Institute of Stavanger (IRIS) og Universitetet i Stavanger (UiS) en forskningsmessig oppfølging. I denne rapporten presenteres resultatene fra forskningsprosjektets hovedstudie. Den er basert på to spørreundersøkelser blant innbyggerne i Rogaland. Høsten 2007 og vinteren 2009 ble henholdsvis 2300 og 2400 personer intervjuet på telefon. Vel halvparten av de som ble intervjuet på telefon fylte i tillegg ut et spørreskjema som de fikk tilsendt i posten.

Rapporten belyser følgende hovedtemaer:

- I hvilken grad deltok innbyggerne i kulturhovedstadsåret og hvordan vurderer de dette?
- Ble innbyggernes holdninger til de verdiene som lå til grunn for visjonen om en ”Open Port” påvirket av kulturhovedstadsåret?
- Påvirket kulturhovedstadsåret deltakelsen i og holdningene til kulturlivet mer generelt?

Undersøkelsene viser at svært mange har deltatt på ulike arrangementer i regi av Stavanger2008 og deres samarbeidspartnere. Halvparten av de spurte på Nord-Jæren oppga at de hadde deltatt som utøvere, arrangører, frivillige og/eller som publikum på tre eller flere arrangementer. Bare en fjerdedel av de spurte på Nord-Jæren sa at de ikke hadde deltatt på noe arrangement. I de øvrige rogalandskommunene var det en tredjedel av de spurte som deltok på ett eller flere kulturhovedstadsarrangementer.

Det er en del variasjoner i deltakelsen mellom kvinner og menn, unge og eldre, og personer med høy utdanning og husstandsinntekt på den ene siden og de med lav utdanning og inntekt på den andre. Deltakelsen har vært noe større blant dem med høyere utdanning enn blant dem med utdanning på lavere nivå, men ellers ser ut til at effektene av slike bakgrunnsfaktorer har vært forholdsvis beskjedne. Sammen med de høye deltakertallene tyder dette på at Stavanger2008 har nådd ut til breie deler av befolkningen i regionen.

Et overveldende flertall, omtrent tre fjerdedeler av de spurte på Nord-Jæren og nesten like mange i de øvrige rogalandskommunene, mente både før og etter kulturhovedstadsåret at dette var en riktig satsing. Det er likevel mange som føler at dette ikke angikk dem i noen særlig grad, og som sier seg helt eller delvis enige i at det kostet for mye. Når de fleste likevel mener at satsingen var riktig, har det sammenheng med at de mener at kulturhovedstadsåret hadde en rekke positive virkninger. Det ga regionen viktige nye impulser, det styrket kulturlivet, og det gjorde regionen bedre kjent og mer attraktiv. Troen på disse effektene var mer utbredt før 2008 enn etterpå, men også i etterkant er det mange som mener at kulturhovedstadsåret har slike positive virkninger.

Nesten fire av fem spurte på Nord-Jæren og mer enn halvparten av de spurte i de andre rogalandskommunene, mener at Stavanger2008 skapte en god stemning i byen og regionen. Svært få, om lag en av ti, sa seg uenige i dette. Nærmere to tredjedeler av de

spurte på Nord-Jæren og en snau tredjedel i de øvrige kommunene sa seg helt eller delvis enige i at kulturhovedstadsåret ga dem opplevelser de ellers ikke ville fått.

En del av deltakerne i undersøkelsen mente at det burde vært flere lokale kunstnere/utøvere og frivillige, og færre internasjonale kunstnere og utøvere, med i kulturhovedstadsåret. Et klart flertall av dem som hadde en mening om dette, sa imidlertid at det var viktig å få med alle typer utøvere, og at innslaget av de forskjellige typene var passe stort.

Et av målene med Stavanger2008 var å påvirke innbyggerne i regionen til å bli mer åpne og tolerante, slik kulturhovedstadens visjon om en ”Open Port” ga uttrykk for. Undersøkelsene viser imidlertid at det har vært små endringer i holdningene til slike verdier. Det er nærliggende å trekke den konklusjon at Stavanger2008 ikke har lyktes på dette punkt, men dette må ses i lys av tidligere undersøkelser som viser at holdningene i Stavanger-området var relativt åpne sammenlignet med andre deler av landet også før kulturhovedstadsåret gikk av stabelen.

Heller ikke når det gjelder deltakelsen i og holdningene til kulturlivet generelt, finner vi noe særlig endring fra 2007 til 2009. Dette kan ha sammenheng med at kulturinteressen var stor allerede før kulturhovedstadsåret startet. Både før og etter kulturhovedstadsåret sa nærmere to tredjedeler av de spurte på Nord-Jæren at de var meget eller ganske kulturinteressert. Et stort flertall av de spurte mente at økt satsing på kultur er viktig bl.a. for å øke trivselen og livskvaliteten blant regionens innbyggere, og for å øke regionens tiltrekningskraft overfor så vel nye bedrifter som arbeidssøkende og studenter.

1 Innledning

Ideen om at EU skulle utpeke ”European Cities of Culture”, senere omdøpt til ”European Capitals of Culture”, ble lansert av Merlina Mercuri i 1985. I 1999 gikk flertallet av de politiske partiene i Stavanger inn for å søke status som europeisk kulturby, og i oktober 2001 vedtok bystyret å forsere arbeidet og invitere Sandnes kommune og Rogaland fylkeskommune til å delta. Etter at Stortinget ga klarsignal i juni 2003, kunne Stavanger-regionen presentere sin endelige søknad om status som europeisk kulturhovedstad for EUs fagjury i februar 2004. I mai samme år vedtok EU at Liverpool og Stavanger skulle bli de europeiske kulturhovedstedene i 2008.

For å planlegge og gjennomføre kulturhovedstadsåret ble det opprettet et interkommunalt selskap, Stavanger2008 IKS, med Stavanger kommune, Sandnes kommune og Rogaland fylkeskommune som eiere. De første ansatte var på plass sommeren 2005, og i 2006 og 2007 ble det gjennomført flere arrangementer som en opptakt til selve kulturhovedstadsåret 2008. Året ble åpnet 12. februar og avsluttet 6. desember med store utendørsarrangementer i Stavanger sentrum. I samarbeid med en rekke aktører i kunst- og kulturlivet ble det gjennomført mer enn 160 prosjekter med i alt vel 1100 arrangementer.²

1.1 Visjon, mål og verdier

”Open Port” var slagordet og visjonen til kulturhovedstaden Stavanger2008. I kulturhovedstadens egen presentasjon (www.stavanger2008.no) heter det:

”Open Port kan forstås i sin engelske betydning - en åpen havn, og i sin norske betydning - en åpen port.

Programmets visjon OPEN PORT gir alle og enhver muligheten til å bli med, fra de som aldri har sett på seg selv som særlig ’kreative’ og til dem som lever med de mest avanserte kunstformer til daglig.

Open Port - åpenhet mot verden - handler om at regionen og menneskene i den skal bli enda mer åpne og inkluderende i forhold til hverandre, kunst, ideer og muligheter. Og det er dette vi skal strekke oss etter. ”

På bakgrunn av denne visjonen ble følgende målsettinger lagt til grunn:

”Stavanger2008 skal:

- Gi et varig, bredt kulturelt løft, særlig for barn og ungdom.
- Fremme kunstnerisk kvalitet, nyskaping og mangfold.

² Mer detaljerte beskrivelser av bakgrunnen og historikken finnes på www.stavanger2008.no og i boken *Historien om et år* som Stavanger2008 har utgitt (Miller m.fl. 2009).

- Bidra til å bygge varige kunstneriske og kulturelle nettverk.
- Bidra til kulturell åpenhet og toleranse.
- Bygge regional identitet og stolthet.
- Bidra til næringsmessig utvikling.
- Bidra til bygging av kulturell og fysisk infrastruktur.”

Når det gjaldt verdier, erklærte Stavanger2008:

”Vi legger vekt på å ha et verdsett som gir klare føringer for hvordan kulturhovedstaden utvikles og gjennomføres, og følgende verdier er førende:

- Toleranse og ytringsfrihet
- Gjestfrihet og tilgjengelighet
- Kulturarv og utvikling
- Nyskaping og kvalitet
- Miljø, estetikk og arkitektur”

1.2 Evaluering og forskningsmessig oppfølging

Da initiativet til å søke om status som europeisk kulturhovedstad ble tatt, var det et vesentlig argument for søknaden at en slik status ville gi langsiktige effekter ”både i kulturlivet selv og i samfunnet som helhet”. Stavanger2008 omtaler langtidsgevinstene som ”et svært viktig, ja kanskje det aller viktigste, suksesskriteriet” og framholder at ”Det er kun hvis vi kan bruke 2008 til å løfte betydningen av kunst og kultur, politisk og blant regionens befolkning, at holdninger og verdivalg rundt begreper som toleranse og åpenhet, at krav, forventninger, kunnskap og interesse om identitet, livsinnhold, estetikk osv. etableres på et høyere nivå, at vi virkelig kan si at vi lykkes med kulturhovedstadsåret” (www.stavanger2008.no).

På denne bakgrunn ble det lagt opp til en omfattende dokumentasjon og vurdering av erfaringene og virkningene av kulturhovedstadsåret. Dette arbeidet omfatter dels Stavanger2008s egne evalueringer av ulike sider ved organisasjonen og arrangementene (bl.a. Miller m.fl. 2009), og dels uavhengige observatørers undersøkelser og vurderinger. I sistnevnte inngår en dokumentarfilm av Hans Eirik Voktor, som har fulgt prosessen i en treårsperiode, og den forskningsmessige oppfølgingen som gjennomføres av forskere ved IRIS og UiS.

2 Problemstillinger, analyseopplegg og datagrunnlag

2.1 Problemstillinger og analyseskjema

Siktemålet med hovedstudien i den forskningsmessige oppfølgingen av Stavanger som europeisk kulturhovedstad er å undersøke hvilke virkninger kulturhovedstadsåret har for innbyggerne i regionen. Det er særlig tre hovedspørsmål som skal belyses i denne rapporten:

- I hvilken grad og på hvilken måte ble innbyggerne involvert i de arrangementene som ble gjennomført i forbindelse med Stavanger2008?
- Er innbyggernes holdninger blitt påvirket av de verdiene som lå til grunn for visjonen om en ”Open Port” preget av åpenhet og toleranse?
- Har kulturhovedstadsåret påvirket deltakelsen i og holdningene til kulturlivet mer generelt?

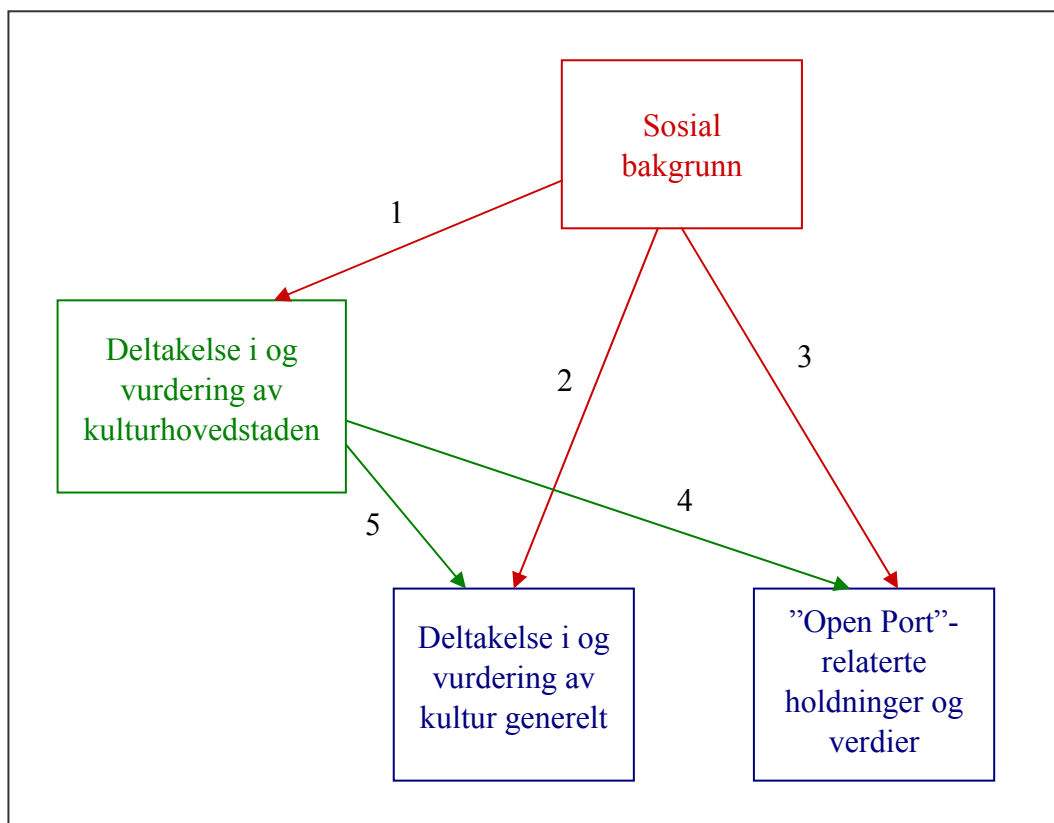
Når det gjelder de to første spørsmålene, vet vi at interessen for og deltakelsen i kulturlivet varierer betydelig, både mellom ulike samfunnsgrupper og mellom ulike typer kulturuttrykk. Denne studien skal forsøke å gi svar på om Stavanger2008 har lyktes i å nå ut til samfunnsgrupper som vanligvis er relativt lite engasjert i kultur, og om kulturhovedstadsåret har bidratt til å skape økt deltakelse og interesse for nye kulturuttrykk. Vi vet også at det er betydelige variasjoner når det gjelder holdningene til det vi kan kalle ”Open Port-verdiene”. I denne rapporten skal vi også undersøke om ”Open Port-verdiene” har fått økt tilslutning blant innbyggerne i regionen.

Analyseskjemaet i figur 1 gir en forenklet framstilling av hvordan vi vil analysere disse problemstillingene. Pilene i figuren viser hvordan vi på forhånd antok at ulike faktorer kunne påvirke hverandre. Disse antakelsene er basert på tidligere undersøkelser av folks interesse for og deltakelse i kulturlivet, og av deres holdninger til ulike verdispørsmål.³

Pil nr. 1 viser at vi antar at det kan være en sammenheng mellom sosiale bakgrunnsvariabler som kjønn, alder, utdanning og inntekt og folks deltakelse i og vurderinger av kulturhovedstaden, slik det også er for kultur generelt (pil nr. 2). Et mål for Stavanger2008 var imidlertid å nå ut til grupper som ellers ikke er så interesserte i kultur, eller med andre ord å svekke effekten av de sosiale bakgrunnsfaktorene. Pil nr. 3 viser til at det i mange tilfeller er en sammenheng mellom folks sosiale bakgrunn og

3 Se f.eks. Statistisk sentralbyrås kulturbarometer (www.ssb.no, Vaage 2009), det norske valgforskningsprogrammet ved Institutt for samfunnsforskning (www.samfunnsforskning.no, Aardal 2007), Norsk Monitor (Hellevik 1996, 2008) og tidligere undersøkelser av kulturdeltakelse, holdninger og verdier i Stavanger-området (Rommetvedt 1997, Rosenlund 2000).

deres verdier og holdninger til ulike spørsmål, mens pil nr. 4 avspeiler Stavanger2008s målsetting om å påvirke folks holdninger i en mer åpen og tolerant retning. Kulturhovedstaden skulle også bidra til å påvirke folks interesse for kultur generelt, slik det er illustrert med pil nr. 5.

Figur 1. Analytisk skjema – antatte sammenhenger

Stavanger2008 hadde med andre ord som mål å begrense effekten gjennom pil nr. 1, samtidig som man ønsket å oppnå størst mulig effekt gjennom pil nr. 4 og 5. På den måten ville man også svekke effektene gjennom pil nr. 2 og 3. Spørsmålet vi skal belyse i denne rapporten er om man lyktes i så måte.

2.2 Datagrunnlag

For å belyse de problemstillingene som er beskrevet ovenfor, har vi gjennomført to store spørreundersøkelser blant innbyggerne i Rogaland. Den ene av disse ble gjennomført høsten 2007, dvs. i ukene før programmet for kulturhovedstadsåret ble lansert av Stavanger2008 i midten av oktober. Den andre undersøkelsen ble gjennomført en tid etter at kulturhovedstadsåret var avsluttet, dvs. vinteren/våren 2009. De to undersøkelsene ble gjennomført hver for seg med to separate tilfeldige utvalg av deltakere.

Begge undersøkelsene ble innledet med intervjuer på telefon. Telefonintervjuene ble avsluttet med et spørsmål om man kunne tenke seg å delta i en oppfølgende undersøkelse og svare på et spørreskjema som ville bli tilsendt i posten (spørreskjemaene er tilgjengelige på www.iris.no/S2008). For å oppmuntre de intervjuede til også å bli med i denne delen av undersøkelsene, ble det opplyst at man i så fall ville bli med i trekningen av fem reisegavekort til en verdi av kr. 10.000.

For å sikre at det skulle bli et tilstrekkelig antall personer som hadde deltatt i ulike arrangementer, og som dermed hadde grunnlag for å vurdere disse, ble det lagt til grunn at det skulle gjennomføres 1900 telefonintervjuer på Nord-Jæren (dvs. kommunene Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg) og 400 telefonintervjuer i de øvrige rogalandskommunene. Nord-Jæren kan anses som et ”kjerneområde” fordi det var flest arrangementer i dette området. Innenfor disse rammene omfatter undersøkelsene tilfeldig uttrukne personer i alderen fra 15 år og oppover. For å unngå skjevheter i datamaterialet, er det foretatt vektninger med hensyn til kjønn, alder og de bostedsregionene.

Spørreskjemaene ble utarbeidet av forskerne ved IRIS og UiS. Når det gjelder spørsmål om deltakelse i kulturlivet generelt og om holdningene til ulike verdispørsmål, har vi i stor grad benyttet formuleringer som også har vært brukt i tidligere undersøkelser. Flere av disse ble også benyttet i forbindelse med et prosjekt om ”Kulturarv, kulturmøter og kulturell endring i en oljehovedstad” som ble gjennomført på 1990-tallet av forskere ved Rogalandsforskning (nå IRIS) og Høgskolen i Stavanger (nå Universitetet i Stavanger), jfr. Rommetvedt (1997) og Rosenlund (2000). Dette prosjektet var bl.a. basert på en spørreundersøkelse blant innbyggerne i kommunene Stavanger, Sola og Randaberg som ble gjennomført i 1994. Også den gang ble det benyttet en kombinasjon av telefonintervjuer og spørreskjemaer i posten.

For å kunne sammenligne Stavanger-området med landet for øvrig, ble formuleringene av en rekke holdningsspørsmål den gang hentet fra forskjellige nasjonale undersøkelser, jfr. Valen (1981), Aardal og Valen (1995), Hellevik (1993), Inglehart (1977 og 1990), Thompson m.fl. (1990), Skjåk og Bøyum (1994) og Jensen (1993) (for detaljer, se Grendstad og Rommetvedt 1997a, b). Mange av disse spørsmålene viste seg å være relevante også i forhold til Stavanger2008-visjonen om en Open Port. Flere av de generelle spørsmålene om deltakelse i kulturlivet og meninger om ulike typer kultur er også hentet fra 1994-undersøkelsen, som for øvrig trakk veksler på Kulturprosjektet i Stavanger på 1970-tallet, se Mangset (1981) og Rosenlund (2000). I tillegg er det denne gangen også benyttet spørsmålsformuleringer hentet fra Danielsen (2006).

Utvalgstrekking, telefonintervjuing, utsendelse og innsamling av postskjemaer og tilrettelegging av dataene (inkl. beregning av vekter) ble utført av Synovate Norway AS (tidligere Markeds- og Mediatitutttet, MMI) som for øvrig også ga råd i forbindelse med utformingen av spørreskjemaene.

Ved gjennomføringen av undersøkelsen i 2009 skjedde det dessverre en feil i uttrekkingen av intervjupersoner, særlig i Nord-Rogaland. Synovate gjennomførte derfor en rekke tilleggsintervjuer i Haugesund og Karmøy. Gjennom en egen vektoprosedyre har vi forsøkt å korrigere for denne feilen, men den innebærer at det kan

være noe større usikkerhet forbundet med resultatene for kommunene utenom Nord-Jæren i 2009. Vi tror imidlertid ikke at dette påvirker hovedtendensene i materialet.

Tabellen nedenfor viser hvordan de personene som er med i våre undersøkelser, fordeler seg på år og region:

Tabell 1. Antall deltakere i undersøkelsene

	2007			2009		
	Nord-Jæren	Rogaland forøvrig	Totalt	Nord-Jæren	Rogaland forøvrig	Totalt
Antall personer som ble intervjuet på telefon	1902	402	2304	1900	524	2424
Antall personer som i tillegg også fylte ut postskjemaet	1099	202	1301	1006	247	1253

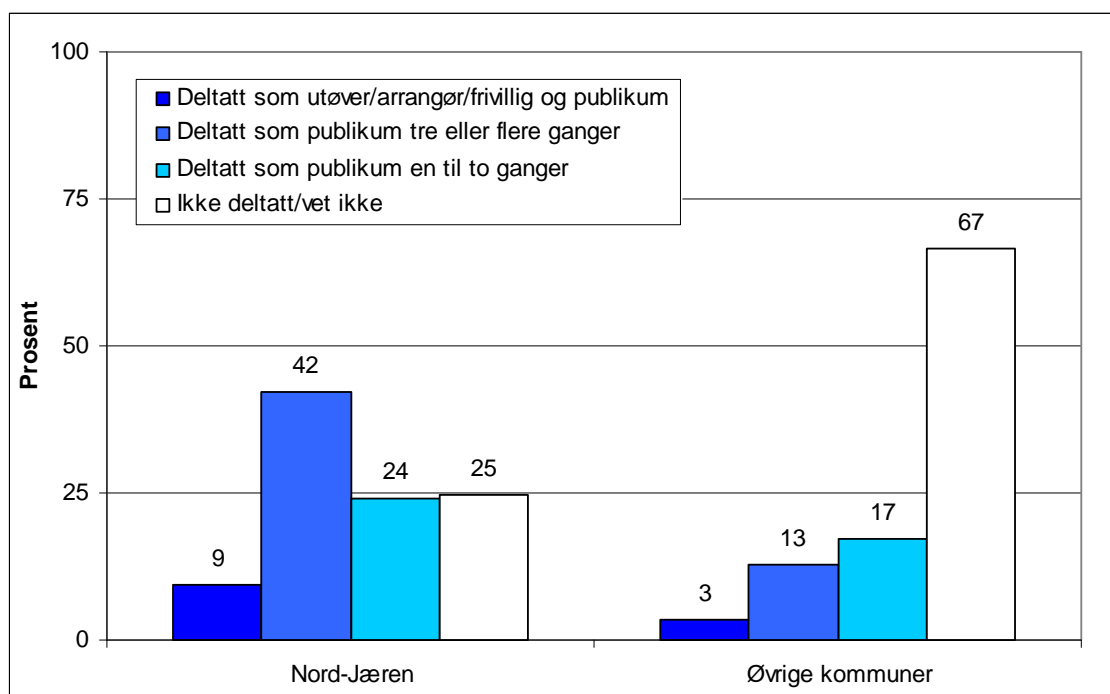
3 Deltakelse i og vurderinger av kulturhovedstaden

I dette kapitlet skal vi se nærmere på innbyggernes deltakelse i og vurderinger av Stavanger-regionens år som europeisk kulturhovedstad. I presentasjonen foretar vi et skille mellom to geografiske områder, henholdsvis de fire kommunene på Nord-Jæren (Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg) og de øvrige kommunene i Rogaland. Vi skal først se hva respondentene i disse to områdene svarte på spørsmålene om deltakelse på kulturhovedstadens arrangementer. (En sammenligning mellom Sandnes og Stavanger finnes i vedlegg til denne rapporten.)

3.1 Deltakelse

3.1.1 Deltakelse totalt

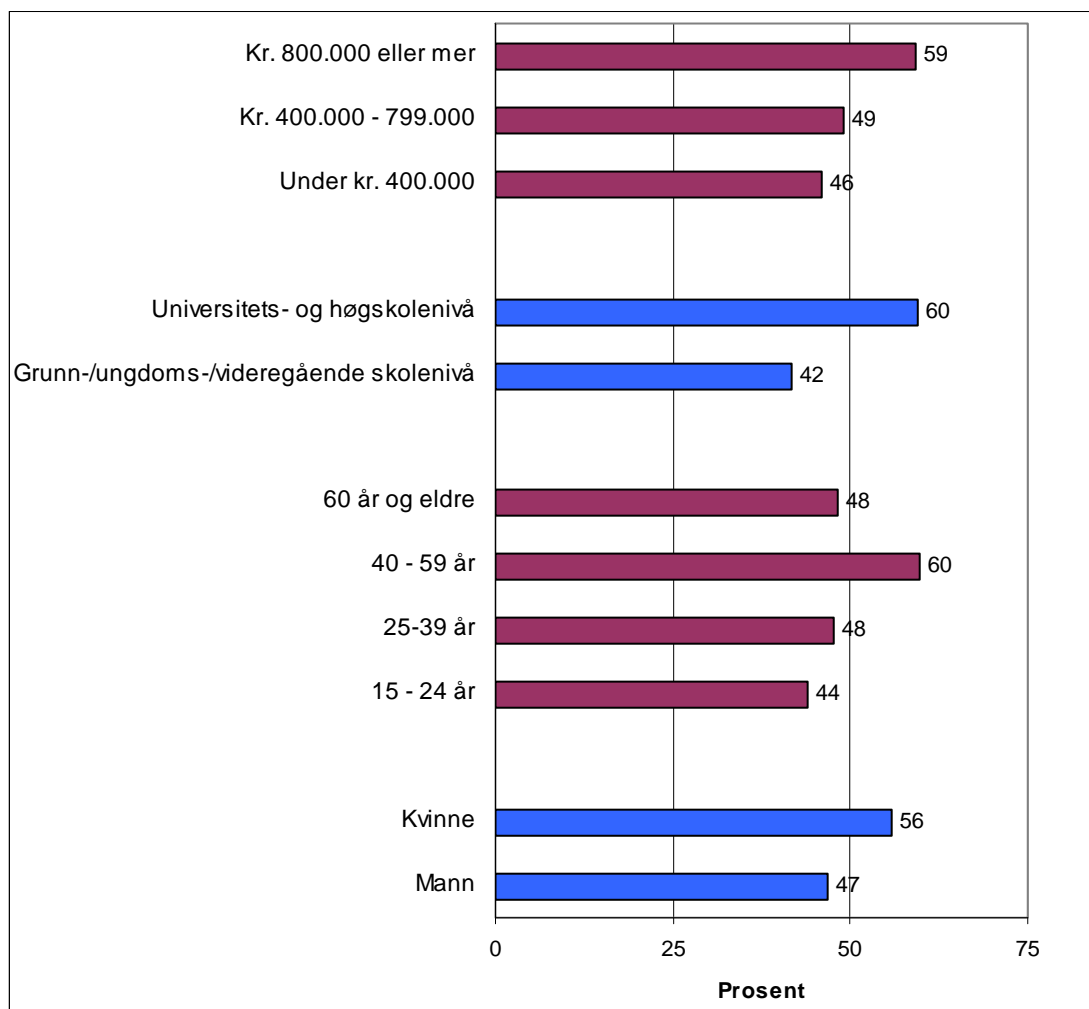
I de telefonintervjuene som ble gjennomført i 2009, ble det spurt om man hadde vært på/deltatt i noen av Stavanger2008s arrangementer, enten som utøver/arrangør/frivillig eller som publikum. Deretter ble det stilt spørsmål om hvor mange ganger man til sammen hadde deltatt som publikum og/eller som utøver/arrangør/frivillig. På grunnlag av disse spørsmålene har vi beregnet omfanget av de ulike deltakelsesformene som er oppgitt i figur 2.

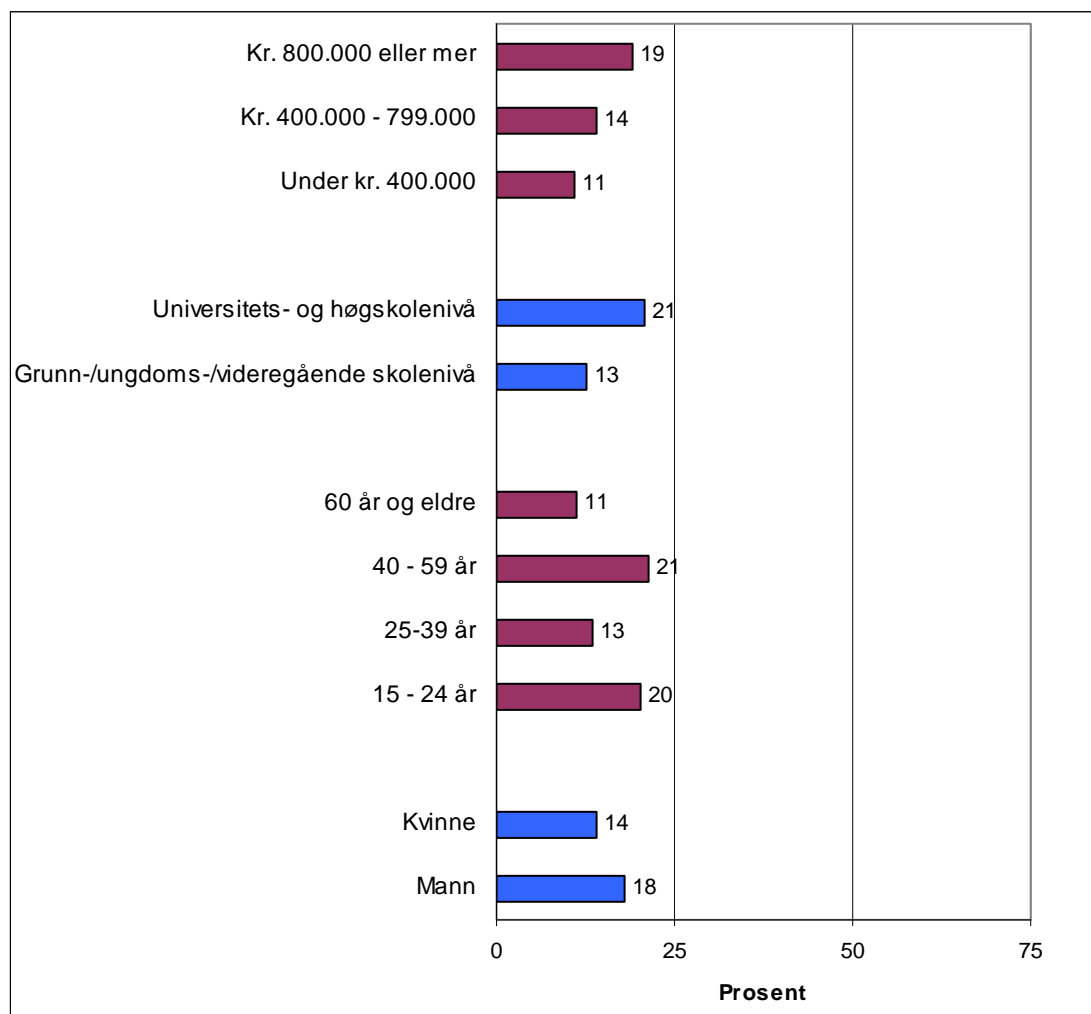
Figur 2. Har du vært på/deltatt i noen av Stavanger2008s arrangementer, enten som utøver/arrangør/frivillig eller som publikum?

Deltakelsen blant dem som bor på Nord-Jæren var naturlig nok betydelig større enn blant innbyggerne i de øvrige rogalandskommunene. Godt og vel halvparten av de spurte på Nord-Jæren oppga at de hadde deltatt som utøver/arrangør/frivillig (9 %) eller som publikum tre eller flere ganger (42 %). Ytterligere en fjerdedel av de spurte på Nord-Jæren hadde deltatt som publikum på ett eller to arrangementer. En fjerdedel av de spurte på Nord-Jæren oppga at de ikke hadde deltatt, eller ikke visste om de hadde deltatt, på noen av kulturhovedstadsarrangementene. I de øvrige kommunene var det to tredjedeler av de spurte som ikke hadde deltatt/ikke visste, mens en tredjedel hadde deltatt som publikum (30 %) eller utøver/arrangør/frivillig (3 %).

Statistisk sentralbyrås kulturbarometer viser at det er forskjeller i kulturbruken mellom ulike deler av befolkningen. Kvinner og personer med høy utdanning og inntekt benytter de fleste kulturtilbudene i større grad enn menn og personer med lav utdanning og inntekt (Vaage 2009:6f). Her skal vi se nærmere på hvordan dette ser ut i forhold til Stavanger-regionen som europeisk kulturhovedstad. Figur 3 og 4 viser variasjonene i deltakelsen etter kjønn, alder, utdanning og husstandsinnkomst på Nord-Jæren og i resten av Rogaland.

Figur 3. Deltatt som utøver/arrangør/frivillig eller som publikum på tre eller flere kulturhovedstadsarrangementer. Nord-Jæren

Figur 4. Deltatt som utøver/arrangør/frivillig eller som publikum på tre eller flere kulturhovedstadsarrangementer. Øvrige kommuner

Vi har her valgt å utelate de som bare deltok på ett eller to arrangementer ettersom mange av disse sannsynligvis bare deltok på de store massemønstringene under åpningen og eller avslutningen av kulturhovedstadsåret. Det må også nevnes at utvalgsstørrelsen i kommunene utenom Nord-Jæren er begrenset, slik at det blir forholdsvis få personer i hver undergruppe. Dette gjør resultatene for disse kommunene mer usikre enn på Nord-Jæren.

Som vi ser nederst i figurene, er det visse forskjeller mellom kvinner og menn, men disse går i motsatt retning på Nord-Jæren og i de øvrige kommunene. På Nord-Jæren var det 56 % av kvinnene og 47 % av mennene som svarte at de hadde deltatt som utøver/arrangør/frivillig eller som publikum på tre eller flere arrangementer, mens dette gjaldt 14 % av kvinnene og 18 % av mennene i Rogaland forøvrig.

I begge områdene var det flest deltakere blant de spurte mellom 40 og 59 år, henholdsvis 60 % på Nord-Jæren og 21 % i resten av Rogaland. I kommunene utenom

Nord-Jæren var deltakelsen blant de mellom 15 og 24 år omtrent like omfattende (20 %) som blant 40-59-åringene (21 %), mens de unge på Nord-Jæren deltok i mindre grad (44 %) enn de middelaldrende (60 %).

Også når det gjelder utdanningsnivået blant de spurte, finner vi variasjoner i deltakelsen i kulturhovedstadsåret. På Nord-Jæren var det 60 % av de med utdanning på universitets- og høyskolenivå og 42 % av de med lavere utdanning som hadde deltatt som utøver/arrangør/frivillig eller publikum på minst tre arrangementer. I de øvrige kommunene var de tilsvarende andelene henholdsvis 21 og 13 %.

Undersøkelsen viser at deltakelsen øker med stigende inntektsnivå. Inntektstallene i figurene gjelder samlet husstandsinntekt. Relativt sett er forskjellene mellom inntektsgruppene størst i kommuner utenom Nord-Jæren. På Nord-Jæren var deltakelsen blant dem med høyest inntekt 28 prosent høyere enn blant dem med lavest inntekt, mens den tilsvarende forskjellen i Rogaland for øvrig var hele 73 prosent.

I kapittel 3.1.3 skal vi komme tilbake til de ulike bakgrunnsvariablenes samlede innvirkning på deltakelsen i kulturhovedstadsåret.

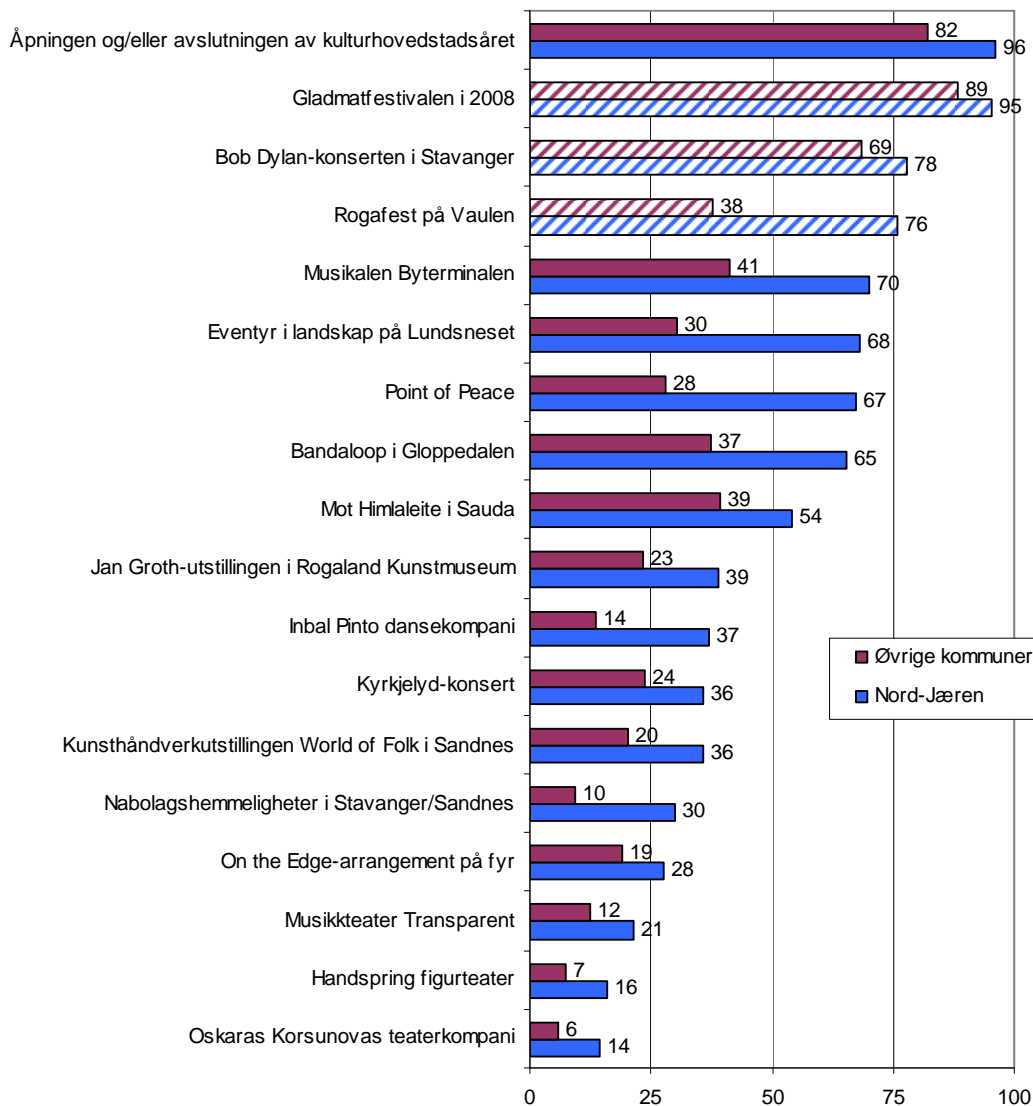
3.1.2 Kjennskap til og deltakelse på utvalgte arrangementer

I 2009 stilte vi også spørsmål om hvorvidt man hadde hørt om og deltatt på et utvalg nærmere angitte arrangementer, enten som utøver/arrangør/frivillig eller som publikum. Det er naturligvis umulig å dekke alle de hundrevis av arrangementer som ble gjennomført i løpet av 2008. Det er heller ikke mulig å få med arrangementer som er dekkende for alle de kulturtypene som var representert i kulturhovedstadsåret. Vi har imidlertid forsøkt å få med litt forskjelligartede arrangementer, dvs. noen som vi antok var relativt ”smale”, dvs. av interesse for mindre deler av befolkningen, og andre som vi antok var mer ”folkelige” med et ”breiere” nedslagsfelt. I tillegg tok vi også med noen større arrangementer som ble gjennomført uavhengig av Stavanger2008 og kulturhovedstadsåret. Disse er markert med skraverte søyler i figur 5 og 6, dvs. Gladmatfestivalen, Bob Dylan-konserten og musikkfestivalen Rogafest.

Vi skal først se på hvor mange som hadde *hørt om* de ulike arrangementene (figur 5). Mest oppmerksomhet fikk utvilsomt kulturhovedstadens åpnings- og avslutningsarrangementer, som nesten alle hadde hørt om. Kjennskapet til disse arrangementene var like utbredt som kjennskapet til Gladmatfestivalen, en festival som gjennom flere år er blitt innarbeidet som den virkelig store folkefesten i Stavanger med et par hundre tusen besøk i løpet av fire dager. Det var også flere som hadde hørt om kulturhovedstadsåpningen og/eller avslutningen enn som sa at de hadde hørt om Bob Dylan-konserten i Stavanger. Som vi ser av figur 5, var det mer enn halvparten av de spurte på Nord-Jæren som hadde hørt om fem av de opplistede kulturhovedstadsarrangementene. Også for flere av de øvrige arrangementene må vi kunne si at det var ganske mange som hadde hørt om disse, særlig sett i lys av at i hvert fall en del av disse må kunne sies å representere nokså ”smale” kulturformer.

Når vi ser bort fra åpningen og avslutningen, inneholder arrangementslisten i figur 5 fjorten arrangementer i regi av eller med støtte fra kulturhovedstaden. Hele 95 % av de spurte (93 % av mennene og 96 % av kvinnene) på Nord-Jæren og 77 % av de spurte

(75 % av mennene og 80 % av kvinnene) i de øvrige rogalandskommunene oppga at de hadde hørt om ett eller flere av disse fjorten 2008-arrangementene (utenom åpningen og avslutningen).

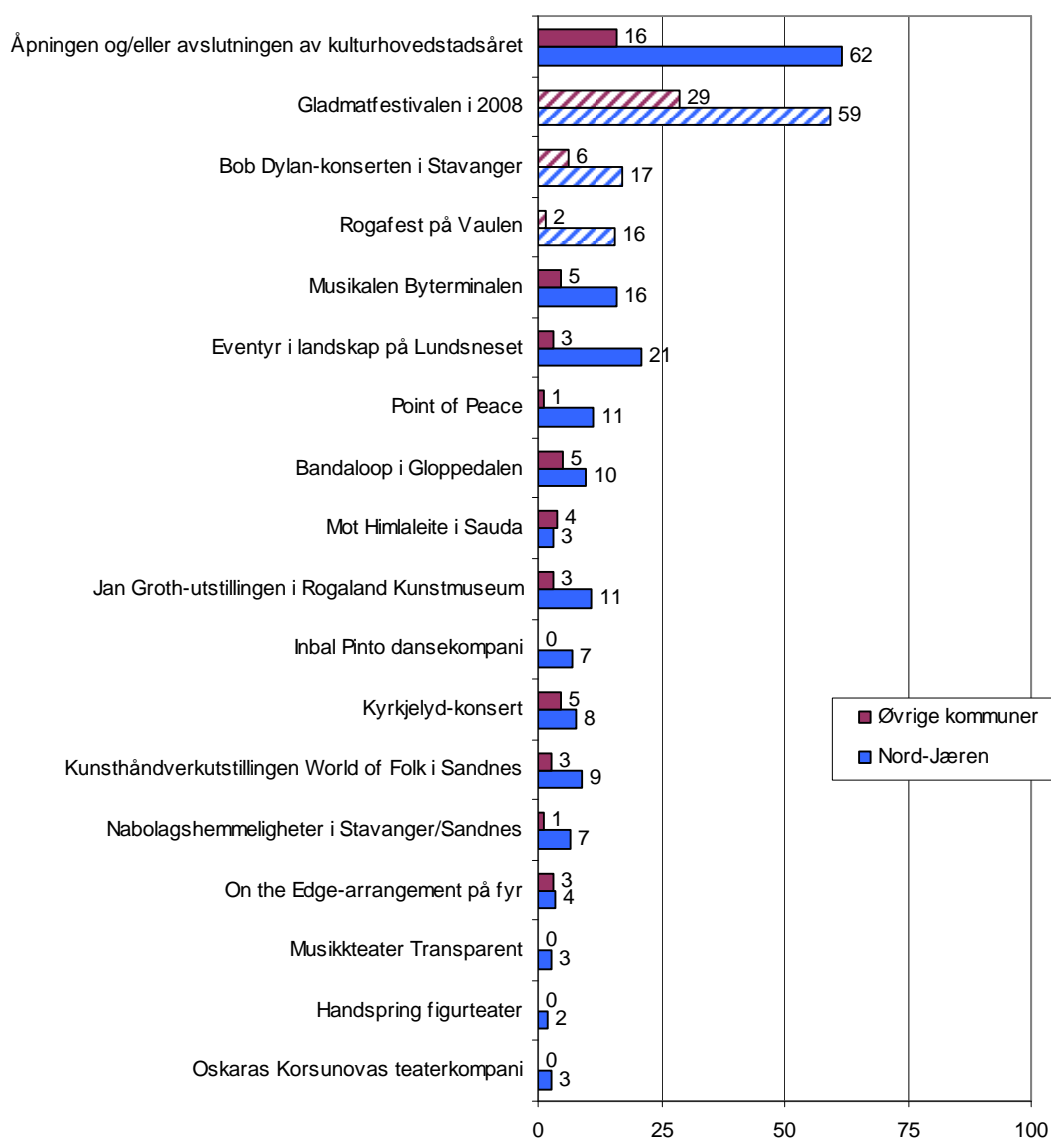
Figur 5. Nå skal jeg nevne en del arrangementer. Først vil jeg vite om du har hørt om arrangementet, og så om du selv har deltatt i noen av dem enten som utøver / arrangør / frivillig eller som publikum i løpet av 2008. Hørt om

Blant de spurte på Nord-Jæren var det 83 % av de under 25 år og 95-97 % av de over 25 år som hadde hørt om ett eller flere av de nevnte arrangementene. I de øvrige kommunene finner vi følgende andeler: under 25 år 70 %, 25-39 år 69 %, 40-59 år 79 % og 60 år eller mer 90 %.

Når det gjelder utdanning, sa 98 % av de med høyere og 90 % av de med lavere utdanning at de hadde hørt om ett eller flere av disse arrangementene. I de øvrige

kommunene var disse andelene henholdsvis 80 og 76 %. På Nord-Jæren var det færrest blant de med lavest husstandsinntekt (91 %) som hadde hørt om ett eller flere av arrangementene. I de øvrige kommunene var det derimot færrest (74 %) blant de med høyest inntekt som hadde hørt om ett eller flere av disse.

Figur 6 viser hvor mange av de spurte som *deltok* på hvert av de nevnte arrangementene. Igjen ser vi at åpningen og/eller avslutningen av kulturhovedstadsåret ”skårer” like høyt som Gladmatfestivalen blant de spurte på Nord-Jæren. Deltakelsen på Eventyr i landskap og Musikalen Byterminalen lå på nivå med Bob Dylan-konserten.

Figur 6. Nå skal jeg nevne en del arrangementer. Først vil jeg vite om du har hørt om arrangementet, og så om du selv har deltatt i noen av dem enten som utøver / arrangør / frivillig eller som publikum i løpet av 2008. Deltatt

Også når det gjelder deltakelse har vi sett nærmere på de fjorten arrangementene, utenom åpningen og avslutningen, som gikk i regi av eller med støtte fra kulturhovedstaden. På Nord-Jæren oppga til sammen 45 % (39 % av mennene og 51 % av kvinnene) at de hadde deltatt på ett eller flere av de fjorten kulturhovedstadsarrangementene. Totalt 19 % (21 % av mennene og 17 % av kvinnene) sa det samme i de øvrige kommunene.

Når det gjelder alder, finner vi følgende deltakerandeler på Nord-Jæren: under 25 år 34 %, 25-39 år 38 %, 40-59 år 55 % og 60 år eller mer 48 %. I de øvrige kommunene var de tilsvarende andelene henholdsvis 25, 12, 25 og 19 %.

På Nord-Jæren var det en klar tendens til at de med høy utdanning deltok mer (53 % på minst ett arrangement) enn de med lav utdanning (35 %). Tendensen var den samme i de øvrige rogalandskommunene (23 mot 16 %).

Deltakelsen var også noe høyere blant dem med høyest husstandsinntekt enn blant dem med lavest inntekt, henholdsvis 50 og 44 % på Nord-Jæren og 24 og 16 % i Rogaland for øvrig.

3.1.3 Bakgrunnsfaktorenes innvirkning på deltakelsen

Som vi har sett i de to foregående delkapitlene, er det en del variasjoner med hensyn til bakgrunnsfaktorer som kjønn, alder, utdanning og husstandsinntekt i deltakelsen i kulturhovedstadsåret. Dette er faktorer som kan påvirke kulturdeltakelsen, men som også kan samvariere med hverandre, slik at det er vanskelig å si hvilke(n) faktor(er) det egentlig er som eventuelt har innvirkning på deltakelsen. Det kan for eksempel tenkes at man finner en statistisk sammenheng både mellom utdanningsnivå og kulturdeltakelse, og mellom inntektsnivå og deltakelse. Samtidig vet vi at utdanning påvirker inntekten, slik at det er vanskelig å si om det er utdanningen eller inntekten, eller begge deler, som i så fall påvirker kulturdeltakelsen. For å undersøke dette nærmere har vi gjennomført multivariate statistiske analyser der vi tar hensyn til flere faktorer samtidig. Det må presiseres at disse analysene er foreløpige, og at de så langt bare omfatter innbyggerne på Nord-Jæren.⁴

Vi har gjennomført to forskjellige såkalte stegvise og lineære multiple regresjonsanalyser med to forskjellige avhengige variabler. I den første regresjonsanalysen ble den avhengige variabelen basert på spørsmålene om man hadde deltatt på noen av Stavanger2008s arrangementer, og i så fall hvor mange ganger man til sammen hadde deltatt som publikum.⁵ I den andre analysen ble den avhengige variabelen basert på spørsmålet om man hadde deltatt på de navngitte arrangementene. Denne variabelen viser hvor mange av de oppgitte Stavanger2008-arrangementene man hadde deltatt på.⁶

4 Disse analysene vil bli nærmere beskrevet og drøftet i senere publikasjoner.

5 Det er ikke tatt hensyn til om man har deltatt som utøver/arrangør/frivillig.

6 Gladmat, Bob Dylan-konserten og Rogafest er med andre ord utelatt i denne opptellingen.

Følgende uavhengige variabler ble benyttet i regresjonsanalysene: kjønn, alder, høyeste utdanning, husstandsinntekt og generell kulturinteresse. I de stegvise analysene ble disse variablene lagt inn i nevnte rekkefølge. Rekkefølgen er bestemt av tidsfaktoren og dermed rekkefølgen i en mulig årsakskjede. Kjønn og alder kommer før utdanning, og utdanning før inntekt. Egenskaper som fastsettes tidlig i denne kjeden, kan med andre ord påvirke egenskaper senere i kjeden, mens egenskaper som fastsettes seint i årsakskjeden ikke kan påvirke tidligere fastsatte egenskaper. Man kan på dette viset få et inntrykk av på hvilken måte virkninger av forklaringsvariabler tidlig i årsakskjeden eventuelt formidles via dem som kommer senere.

De spørsmålene som er lagt til grunn for å registrere de spurtes egenskaper eller verdier på de ulike variablene, ble besvart på samme tidspunkt (dvs. i 2009). Vi forutsetter likevel at de uavhengige variablene eller egenskapene ble fastsatt før man eventuelt deltok på kulturhovedstadsarrangementene. Det kan være noen avvik fra dette (for eksempel at noen har fått høyere inntekt etter at de deltok), men dette har etter alt å dømme lite å si for resultatene.

Det kan imidlertid være noe mer problematisk at vi har benyttet kulturinteresse som uavhengig variabel. Deltakerne i undersøkelsen svarte på spørsmålet om hvor kulturinteresserte de var i 2009, dvs. etter at mange av dem hadde deltatt på kulturhovedstadsarrangementene. Det kan således være deltakelsen som har påvirket kulturinteressen, ikke omvendt slik vi har lagt til grunn i regresjonsanalysene. Spørsmålet om kulturinteresse ble imidlertid også stilt i 2007. Som vist i kapittel 5.2 var det ubetydelige endringer i kulturinteressen fra 2007 til 2009. Vi antar derfor at svarene i 2009 kan brukes som en rimelig god indikator på kulturinteressen også før kulturhovedstadsåret ble gjennomført.

Resultatene av regresjonsanalysene er presentert i tabellene 2 og 3. Av hensyn til lesere som ikke er særlig fortrolige med statistiske analyser, skal vi forsøke å gjøre dette så enkelt som mulig.

Tabell 2. Regresjonsanalyse med samlet deltakelse på Stavanger2008-arrangementer som avhengig variabel, beta-koeffisienter og forklart varians

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Kjønn	,070*	,070*	,066*	,071*	,046
Alder		-,008	-,008	,004	-,029
Utdannelse			,202*	,189**	,093**
Inntekt				,040	,072*
Kulturinteresse					,355**
R²	0,5 %	0,5 %	4,6 %	4,7 %	16,2 %
Justert R²	0,4 %	0,3 %	4,3 %	4,3 %	15,8 %

* * Signifikant på 0,05 nivå

** Signifikant på 0,01 nivå

Tabell 3. Regresjonsanalyse med deltakelse på spesifiserte Stavanger2008-arrangementer som avhengig variabel, beta-koeffisienter og forklart varians

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Kjønn	,092**	,084**	,080**	,084**	,058*
Alder		,139**	,140**	,151**	,114**
Utdannelse			,180**	,169**	,070*
Inntekt				,037	,068*
Kulturinteresse					,365**
R²	0,8 %	2,8 %	6,0 %	6,1 %	18,2 %
Justert R²	0,7 %	2,6 %	5,7 %	5,8 %	17,8 %

* Signifikant på 0,05 nivå

** Signifikant på 0,01 nivå

Tabellene viser at det er flere statistisk signifikante effekter (merket med stjerner i tabellene), men dette har sammenheng med at vi har mange respondenter i vårt utvalg, slik at selv ganske små effekter blir signifikante. Vi vil derfor legge hovedvekten på de ulike modellene og variablenes forklaringskraft, som kommer til uttrykk i det statistiske målet forklart varians (R^2). En høy forklart varians indikerer at det er store forskjeller i deltakelsen, for eksempel mellom personer med forskjellig kjønn, alder, utdanning og inntekt. En lav forklart varians indikerer derimot at disse forskjellene er små, eller med andre ord at kulturhovedstadsåret ikke bare var for bestemte grupper i befolkningen.

Resultatene av disse analysene viser at kjønn, alder, utdanning og husstandsinnkomst har beskjeden forklaringskraft i forhold til deltakelsen i kulturhovedstadsåret. Til sammen forklarer disse fire variablene bare 4,3 % av variansen i deltakelsen totalt, og 5,8 % av variansen i deltakelsen på de spesifiserte arrangementene (se justert R^2 i modell 4 i tabellene). Det er bare utdanningsnivået som gir noe nevneverdig bidrag til dette (henholdsvis 4,0 og 3,1 %).

Når vi legger til de spurtes kulturinteresse i modellene, øker den forklarte variansen betydelig (modell 5 i de to tabellene). Total forklart varians blir dermed 15,8 % for den samlede deltakelsen, og 17,8 % for deltakelsen på de spesifiserte arrangementene. Det vil si at kulturinteressen bidrar med henholdsvis 11,5 og 12,0 % forklart varians. Det er med andre ord først og fremst den generelle kulturinteressen, og i mer beskjeden grad utdanningsnivået – ikke kjønn, alder og inntekt – som ser ut til å ha en innvirkning på deltakelsen i kulturhovedstadsåret.

En egen regresjonsanalyse med kulturinteresse som avhengig variabel viser dessuten at bakgrunnsvariablene har en ganske moderat forklaringskraft på til sammen 8,5 % av variansen i den generelle kulturinteressen. I dette tilfellet bidrar utdanning med 5,7 % og alder med 1,5 % forklart varians, mens bidragene fra kjønn og inntekt er ubetydelige (en snau prosent hver). Det betyr at utdanning både har en viss direkte effekt på

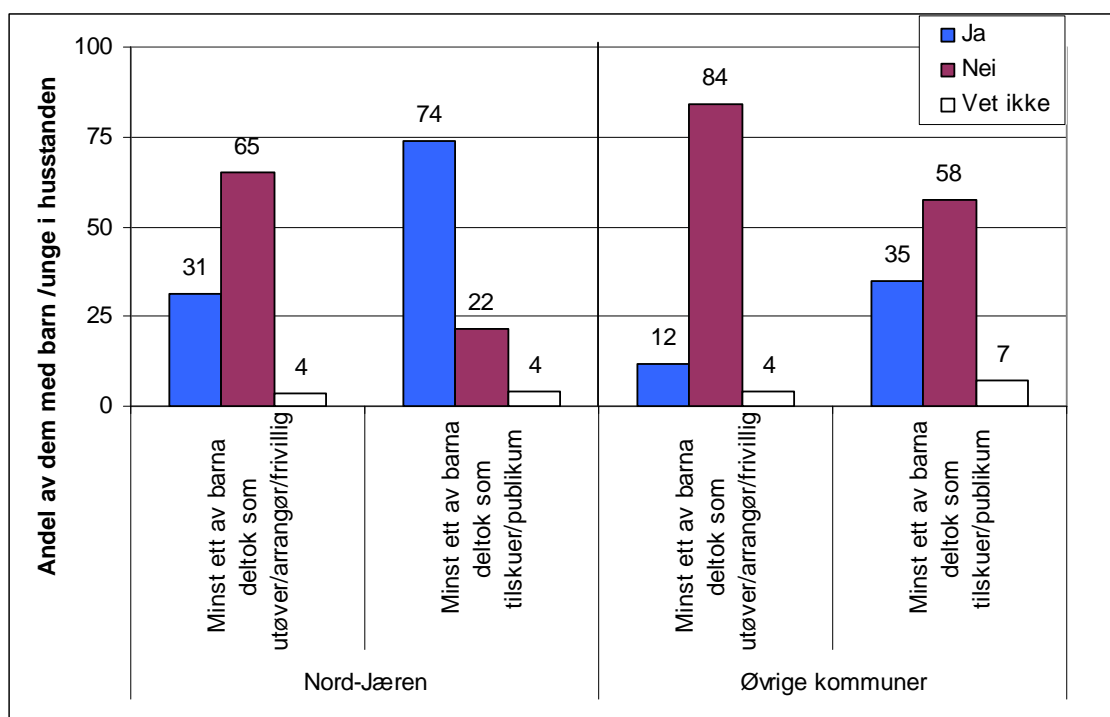
deltakelsen i kulturhovedstadsåret og i tillegg også en indirekte effekt ved at utdanning påvirker kulturinteressen som igjen påvirker deltakelsen i kulturhovedstadsåret.

Konklusjonen blir med dette at bakgrunnsvariablene kjønn, alder og inntekt i liten grad kan forklare variasjonene i deltakelsen i kulturhovedstadsåret blant innbyggerne på Nord-Jæren, mens utdanningsnivået hadde en viss innvirkning på deltakelsen. Det er først og fremst den generelle kulturinteressen som bidrar til å forklare variasjonene i deltakelsen på kulturhovedstadsårets arrangementer. Også når det gjelder den generelle kulturinteressen har bakgrunnsfaktorene begrenset forklaringskraft, selv om utdanningsnivået også har en viss innvirkning på denne interessen.

Det er med andre orden en stor del av variasjonen, både i den generelle kulturinteressen og i deltakelsen på kulturhovedstadsarrangementene, som ikke lar seg forklare ved hjelp av kjønn, alder, utdanning og inntekt. Sammen med den store andelen av de spurte som oppgir at de har deltatt i kulturhovedstadsåret, viser dette at Stavanger2008 har nådd ut til ganske breie lag av befolkningen.

3.1.4 Deltakelsen blant barn og unge i husstanden

I målsettingene for Stavanger2008 heter det at kulturhovedstadsåret skal gi ”et varig, bredt kulturelt løft, særlig for barn og ungdom”. I postundersøkelsen i 2009 ble de som oppga at de hadde hjemmeværende barn eller unge i husstanden, spurt om noen av disse hadde deltatt som utøvere eller publikum på noen av kulturhovedstadens arrangementer. Svarene framgår av figur 7.

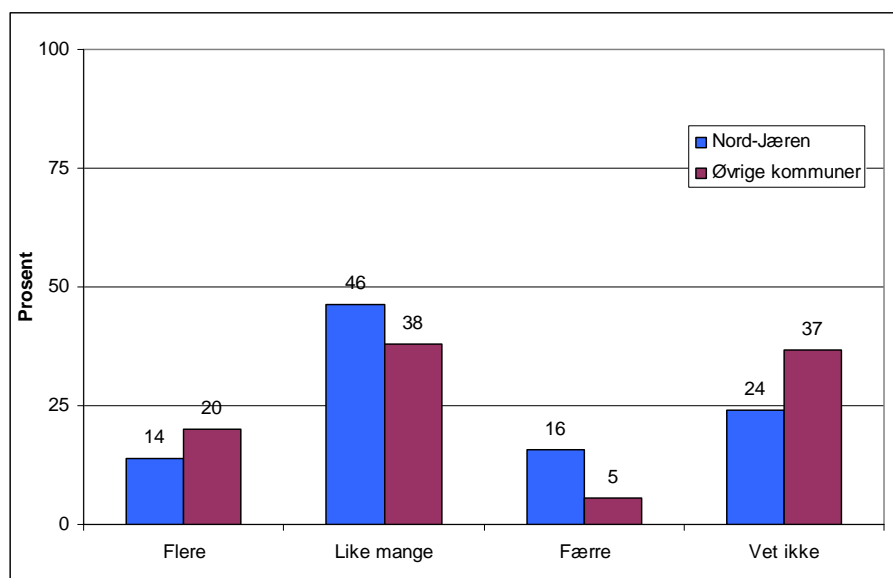
Figur 7. Deltok noen av barna eller ungdommene i husstanden som utøvere og/eller publikum på ett eller flere av kulturhovedstadsarrangementene i 2008? Andel som svarte at minst ett av barna deltok

Vi ser her at av de som hadde hjemmeværende barn og unge på Nord-Jæren, svarte 31 % at minst ett barn hadde deltatt som utøver, mens hele 74 % svarte at minst ett barn hadde deltatt som publikum på ett eller flere arrangementer i kulturhovedstadsåret. De tilsvarende andelene i Rogaland for øvrig var henholdsvis 12 og 35 %.

3.1.5 Ka då ittepå? ⁷

I løpet av kulturhovedstadsåret 2008 fikk innbyggerne i Stavanger-regionen et kulturtilbud som var mer omfattende enn noen gang før. Som vi har sett, var det svært mange som benyttet seg av disse tilbudene. Noe av hensikten med kulturhovedstadsåret var å øke interessen for og deltakelsen i ulike former for kulturaktiviteter. Man kan imidlertid også tenke seg at den store aktiviteten kunne føre til at folk ble ”mettet”, for ikke å si ”overmettet”, på kultur.

I postundersøkelsen ble det stilt spørsmål om man trodde at man ville delta på flere eller færre kulturarrangementer i året etter at Stavanger-regionen var kulturhovedstad. Svarene er gjengitt i figur 8.

Figur 8. Tror du at du vil delta på flere, like mange eller færre kulturarrangementer i 2009 enn det du gjorde i 2008?

Som vi ser, var det mange, særlig i kommunene utenom Nord-Jæren, som hadde vanskelig for å svare på dette spørsmålet. Blant de som svarte, sa imidlertid

⁷ Vi ber kunstneren Trond Hugo Haugen i ”soveromsprosjektet” Stavanger2018 (se www.stavanger2018.no) om unnskyldning for at vi har latt oss friste til å tjuvlåne hans utmerkede spørsmålsformulering. Til vårt forsvar må vi vel kunne si at formuleringen er blitt et ”allmannsjeie” i Stavanger-regionen. I det ligger naturligvis en stor honnør til opphavsmannen.

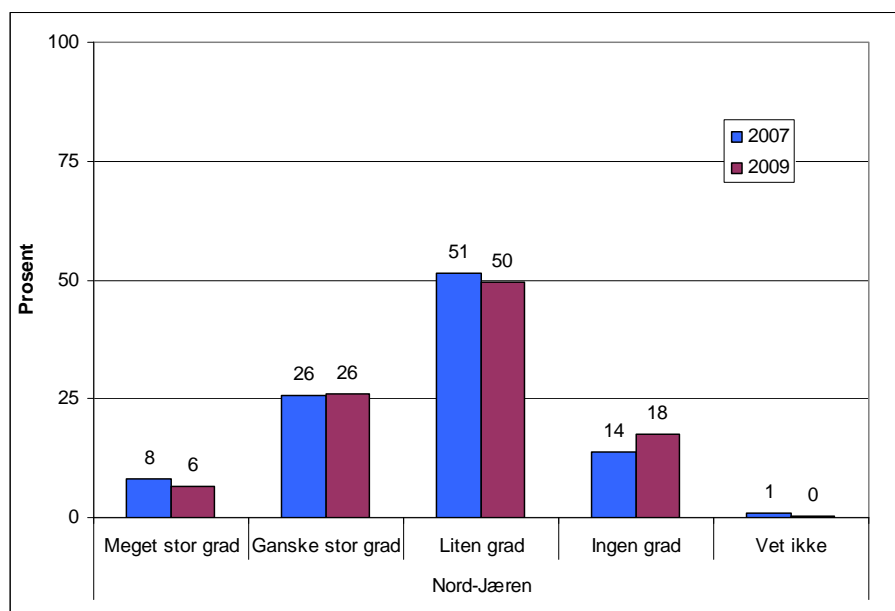
hovedtyngden at de trodde de ville delta på like mange kulturarrangementer i 2009 som i 2008. På Nord-Jæren var det omtrent like mange som sa at de ville delta på flere som på færre arrangementer i 2009. I Rogaland for øvrig var det derimot en større andel som sa at de ville delta på flere arrangementer, enn som svarte at de ville delta på færre. Det ser med andre ord ut til at folk regner med å opprettholde den høye deltakelsen i ulike kulturaktiviteter.

På Nord-Jæren var det flest som svarer at de vil delta på like mange kulturarrangementer i 2009 som i 2008 i alle de forskjellige gruppene med hensyn til kjønn, alder, utdanning og inntekt. Andelen av de spurte på Nord-Jæren som sa at de vil delta på flere arrangementer i 2009 var størst blant de som var under 40 år (18 %), mens andelen som oppga at de vil delta på færre arrangementer var størst blant de som hadde en husstandsinnkomst på 800.000 kr. eller mer (20 %). Ellers var de mindre systematiske forskjeller, både på Nord-Jæren og i de øvrige rogalandskommunene.

3.2 Vurderinger

3.2.1 Angikk det deg?

Det første spørsmålet som ble stilt om kulturhovedstadsåret da folk ble intervjuet på telefon i både 2007 og 2009, var om dette ”angikk” dem. Svarfordelingene for innbyggerne på Nord-Jæren og i de øvrige kommuner i Rogaland framgår av figurene 9 og 10.

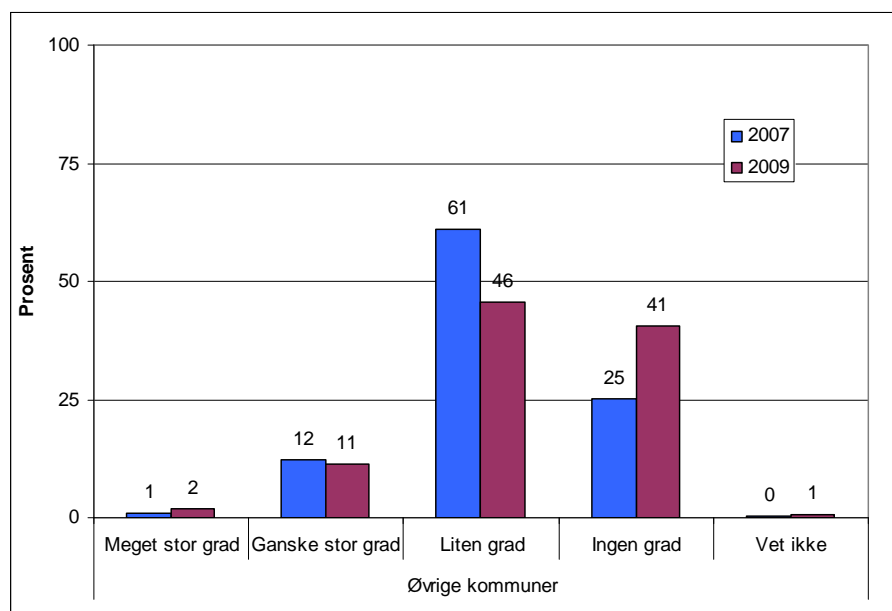

Figur 9. Stavanger-regionen er utpekt som/var europeisk kulturhovedstad i 2008. I hvilken grad opplever/opplevde du at dette angår/angikk deg? Nord-Jæren

I 2009 sa 32 % av de spurte på Nord-Jæren og 13 % i de øvrige kommunene at Stavanger-regionen som kulturhovedstad angikk dem i meget eller ganske stor grad. Det var ubetydelige endringer i disse andelene fra 2007 til 2009. 68 % på Nord-Jæren og 87 % i Rogaland for øvrig sa i 2009 at kulturhovedstaden angikk dem i liten eller ingen grad. Det var en økning fra 2007 til 2009 i andelene som svarte ingen grad i kommunene utenom Nord-Jæren (fra 25 til 41 %).

Den store andelen av innbyggerne som svarte at kulturhovedstaden angikk dem i liten eller ingen grad kan virke overraskende sett i lys av at så mange har deltatt på flere av arrangementene. Det er mulig at dette kan ha sammenheng med formuleringen ”angår”. Det kan se ut til at det skal forholdsvis mye til for at man skal si at noe slikt virkelig ”angår” en.

Det var flere kvinner enn menn som sa at kulturhovedstadsåret angikk dem. I 2007 svarte 38 % av kvinnene og 30 % av mennene på Nord-Jæren at dette angikk dem i meget eller ganske stor grad. Tendensen var den samme i 2009 da 36 % av kvinnene og 28 % av mennene på Nord-Jæren sa at dette angikk dem i meget eller ganske stor grad. I de øvrige kommunene svarte 18 % av kvinnene og 9 % av mennene i 2007 at kulturhovedstadsåret angikk dem i meget eller ganske stor grad. Her skjedde det imidlertid en endring fram til 2009 da det var 14 % av mennene og 11 % av kvinnene som oppga samme svaralternativer. (Som vi har sett tidligere, var det også noen flere menn enn kvinner som deltok på kulturhovedstadsarrangementer i kommunene utenom Nord-Jæren.)

Figur 10. Stavanger-regionen er utpekt som/var europeisk kulturhovedstad i 2008. I hvilken grad opplever/opplevde du at dette angår/angikk deg? Øvrige kommuner

Når det gjelder alder, finner vi en viss forskjell mellom dem under og over 25 år. På Nord-Jæren finner vi følgende prosentandeler som svarte at kulturhovedstadsåret angikk

dem i meget eller ganske stor grad i 2009: 15-24 år: 22 %, 25-39 år: 28 %, 40-59 år: 40 % og 60 år eller eldre: 33 %. I de øvrige kommunene var de tilsvarende andelene slik (etter stigende alder): 3 %, 11 %, 16 % og 15 %. Med unntak av de over 59 år var det en liten nedgang i disse andelene fra 2007 til 2009.

Kulturhovedstadsåret angikk en større andel av de med utdanning på universitets- og høyskolenivå enn de med utdanning på grunnskole-, ungdomsskole- eller videregående skole-nivå. I 2009 svarte 38 % av de med høyest utdanning og 26 % av de med lavest utdanning på Nord-Jæren at dette angikk dem i stor grad. Forskjellen mellom de to utdanningsgruppene var noe mindre i 2009 enn i 2007 da 43 % av de med høyest og 24 % av de med lavest utdanning på Nord-Jæren sa at kulturhovedstaden angikk dem i stor grad. I de øvrige kommunene sa 9 % med lav utdanning og 18 % med høy utdanning at kulturhovedstaden angikk dem i stor grad i 2009. Her var det ubetydelige endringer fra 2007 (hhv. 11 og 17 %).

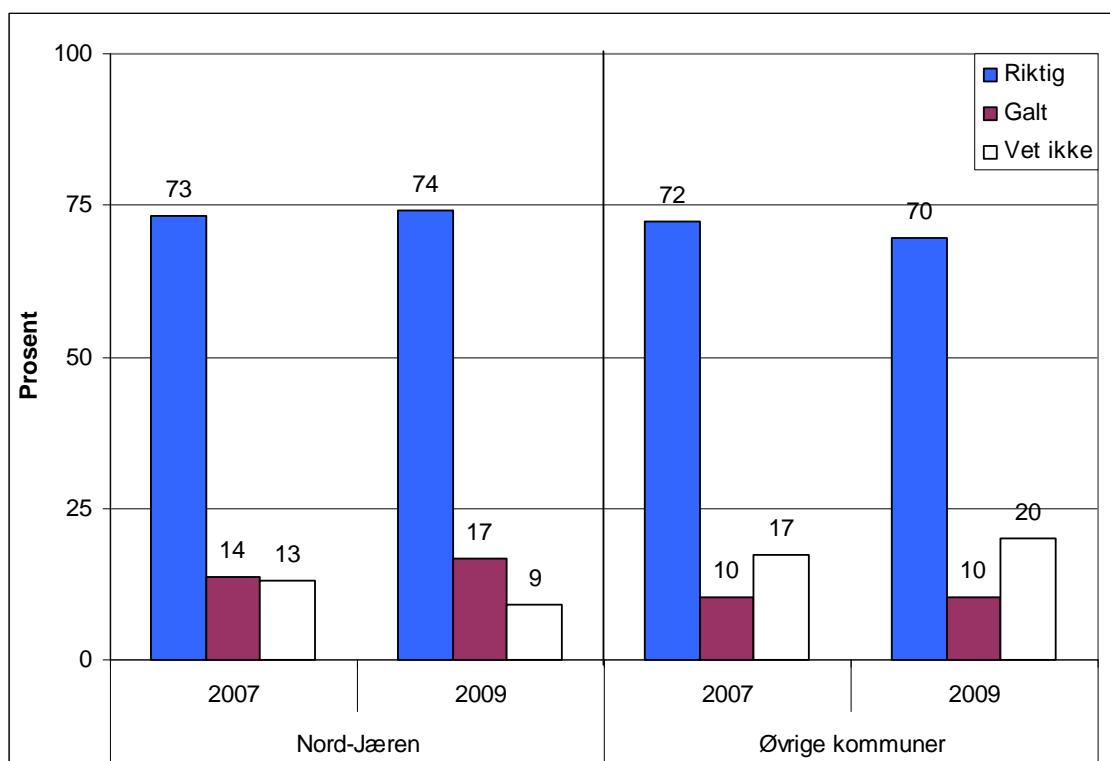
Når det gjelder husstandens inntektsnivå, finner vi liten forskjell mellom de med lav (under kr. 400.000 kr.) og de med middels inntekt (400.000-799.000 kr.). På Nord-Jæren oppga 30 % av disse at kulturhovedstaden angikk dem i stor grad, mens 37 % sa det samme blant dem med høyest inntekt (800.000 kr. eller mer). I de øvrige kommunene var disse andelene henholdsvis 9-10 % og 21 % (alle tall fra 2009).

3.2.2 Riktig eller gal satsing?

Spørsmålet om kulturhovedstaden angikk de spurte, ble fulgt opp med et spørsmål om hvorvidt de mente at det var riktig eller galt av Stavanger-regionen å satse på å bli europeisk kulturhovedstad i 2008. Som det framgår av figur 11, var det et overveldende flertall av de spurte både på Nord-Jæren og i de øvrige rogalandskommunene, i 2007 så vel som i 2009, som mente at dette var en riktig satsing. Hele 70-74 % av de spurte mente at kulturhovedstadssatsingen var riktig, mens bare 10-17 % mente at denne var gal.

Svarene på dette spørsmålet kan virke noe overraskende sett i lys av at det var så mange som svarte at kulturhovedstadsåret ”angikk” dem i liten eller ingen grad. Den overveldende støtten til Stavanger-regionens satsing på å bli europeisk kulturhovedstad kan imidlertid tyde på at de spurte ikke bare tenkte på sitt eget personlige utbytte, men også på den betydningen dette kan ha for regionen. Som vi skal se senere, er det mange som mener at kulturhovedstadsåret kan ha flere typer positive virkninger.

Siden satsingen på å bli europeisk kulturhovedstad var politisk kontroversiell, kan det være interessant å se hvordan de forskjellige partienes velgere stiller seg til dette spørsmålet. Ettersom kulturhovedstadsåret i første rekke var resultatet av en regional satsing, har vi valgt å se dette i forhold til hvilket parti de spurte ville ha stemt på dersom det hadde vært kommunevalg. Undersøkelsene viser at det både i 2007 og i 2009 var et klart flertall blant velgerne i alle partiene som mente at satsingen var riktig. Dette gjaldt både på Nord-Jæren og i de øvrige rogalandskommunene.

Figur 11. Mener du at det var riktig eller galt av Stavanger-regionen å satse på å bli europeisk kulturhovedstad i 2008?

Fremskrittspartiet gikk imot kulturhovedstadssatsingen. Det er derfor ikke særlig overraskende at skepsisen er mest utbredt blant dette partiets velgere. I 2007 sa 26 % av Frp-velgerne på Nord-Jæren og 20 % i Rogaland for øvrig at denne satsingen var gal. I 2009 var denne andelen økt til 35 % på Nord-Jæren, mens den var gått ned til 10 % blant Frp-velgerne i de øvrige rogalandskommunene. Men både før og etter kulturhovedstadsåret var det et klart flertall av Frp-velgerne som mente at det var riktig å satse på dette. På Nord-Jæren gjaldt dette 63 % i 2007 og 57 % i 2009, mens de tilsvarende tallene for øvrige kommuner var henholdsvis 62 og 64 % (resten svarte vet ikke).

Blant de øvrige partienes velgere svarte følgende prosentandeler av de spurte på Nord-Jæren at kulturhovedstadssatsingen var riktig (først 2007, deretter 2009 for hvert parti): Arbeiderpartiet 77-83 %, Høyre 82-84 %, Kristelig Folkeparti 67-68 %, Senterpartiet 68-65 %, Sosialistisk Venstreparti 84-80 % og Venstre 85-80 %. I de øvrige rogalandskommunene finner vi følgende prosentandeler som støttet dette: Arbeiderpartiet 76-76 %, Høyre 76-76 %, Kristelig Folkeparti 66-72 %, Senterpartiet 74-77 %, Sosialistisk Venstreparti 85-59 % og Venstre 94-91 %.

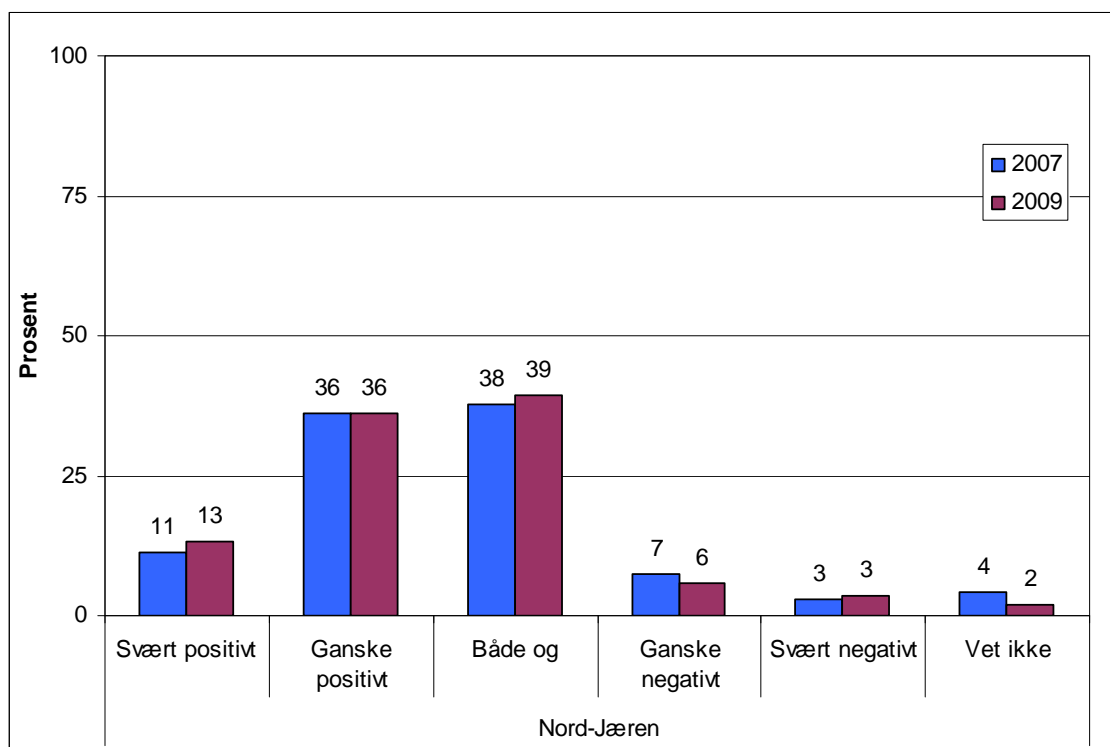
Det er små forskjeller mellom kvinner og menn i vurderingene av om det var riktig eller galt å satse på å bli europeisk kulturhovedstad. De under 25 år var litt mer enige i at satsingen var riktig enn de over 25 år, og da særlig enn de på 60 år eller mer.

Personer med høy utdanning mente i litt større grad enn de med lav utdanning at kulturhovedstadssatsingen var riktig. Klarest var dette på Nord-Jæren i 2009 da 78 % av de med høy utdanning og 70 % av de med lav utdanning mente at satsingen var riktig.

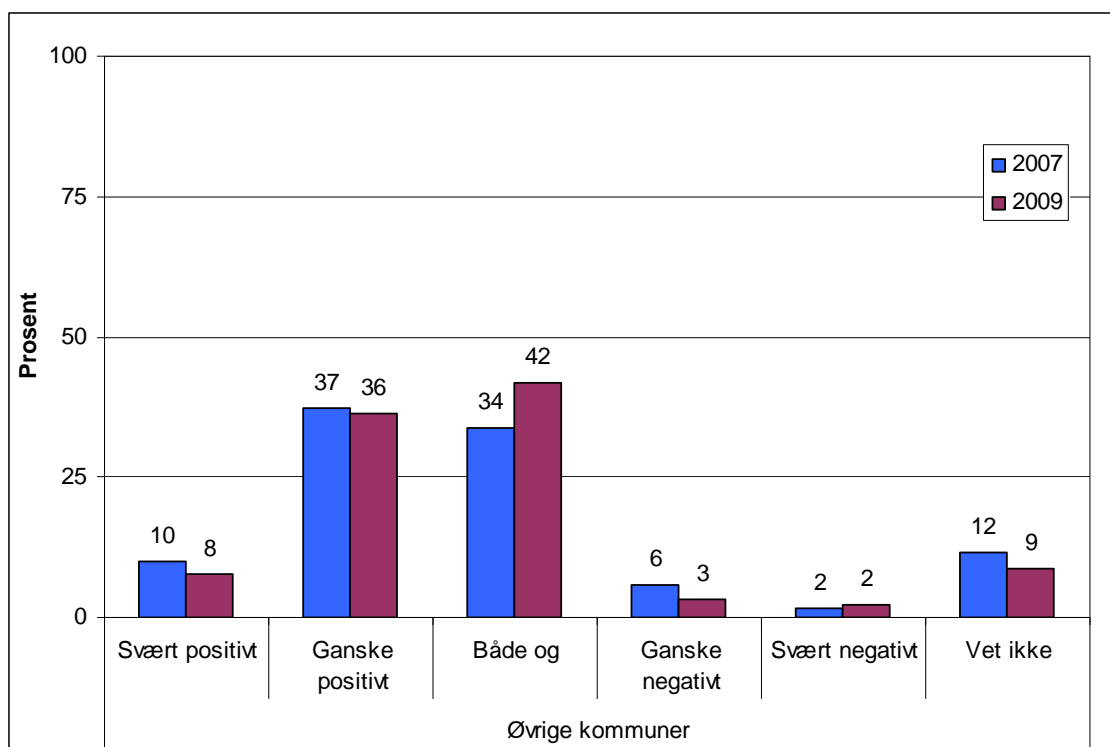
I 2007 var det en tendens til at flere med høy enn med lav inntekt mente at satsingen var riktig. På Nord-Jæren sa den gang 65 % av dem med husstandsinntekt under kr. 400.000 at satsingen var riktig, mot 77 % av dem med inntekt på kr. 800.000 eller mer. I de øvrige kommunene var de tilsvarende tallene henholdsvis 61 og 79 %. I 2009 var denne forskjellen redusert på Nord-Jæren (fra 12 til 5 prosentpoeng) og forsvunnet helt i de øvrige kommunene.

3.2.3 Positivt eller negativt inntrykk?

Figur 12 og 13 viser at det var svært få av de spurte både på Nord-Jæren og i de øvrige kommunene som hadde et negativt inntrykk av kulturhovedstaden og Stavanger 2008. Dette gjaldt både før og etter kulturhovedstadsåret. Bare mellom 5 og 10 % av de spurte svarte at inntrykket var negativt, mens 44-49 % hadde et positivt inntrykk. 34-39 % av de spurte svarte både/og. I Rogaland utenom Nord-Jæren var det flere som svarte både/og i 2009 enn i 2007, men ellers var det små endringer fra den først til den andre intervjurunden.

Figur 12. Hvor positivt eller negativt er ditt generelle inntrykk av kulturhovedstadsåret / Stavanger2008? Nord-Jæren

Figur 13. Hvor positivt eller negativt er ditt generelle inntrykk av kulturhovedstadsåret / Stavanger2008? Øvrige kommuner

Når det gjelder forskjeller mellom ulike grupper, kan vi se nærmere på de som sa at de hadde et svært eller ganske positivt inntrykk av Stavanger2008. I 2007 var det liten forskjell mellom kvinner (49 % positive) og menn (47 %) på Nord-Jæren, men denne økte i 2009 da kvinnene ble litt mer (54 %) og mennene litt mindre positive (44 %). I de andre kommunene ble kjønnsforskjellen litt mindre. Der finner vi følgende andeler med positivt inntrykk: menn 44 % i 2007 og 42 % i 2009, kvinner 50 % i 2007 og 45 % i 2009.

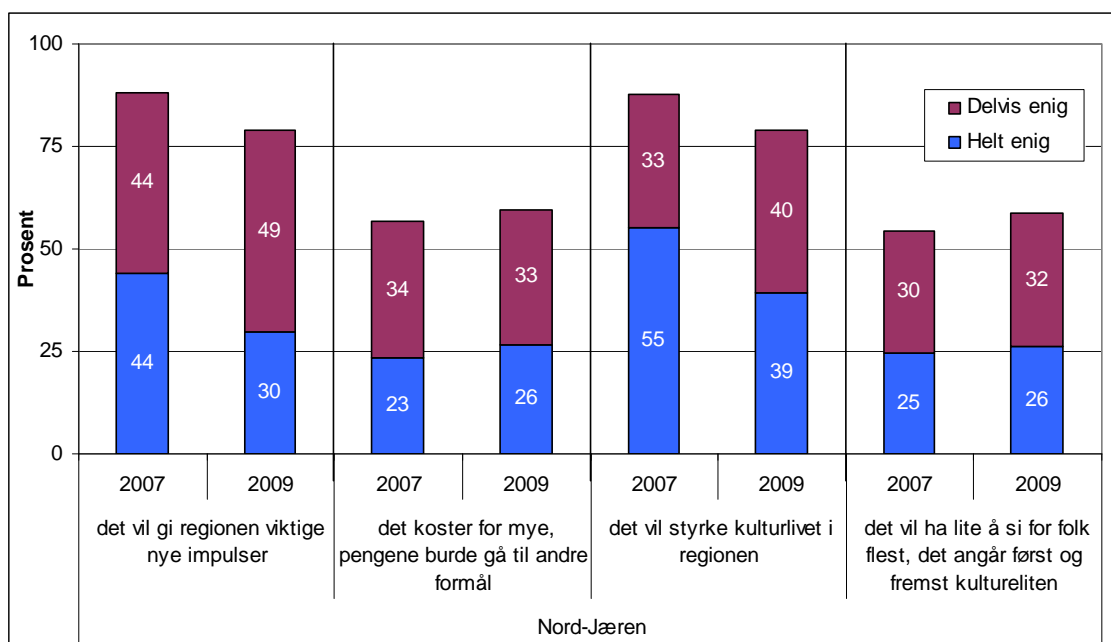
I 2007 sank andelen som hadde et positivt inntrykk med stigende alder både på Nord-Jæren og i de andre kommunene. 58-57 % av de under 25 år hadde et positivt inntrykk, mot 43-41 % av de over 60 år. I 2009 ble aldersforskjellene redusert, særlig fordi den andel av de yngste som sa at de hadde et positivt inntrykk, sank til 48 % på Nord-Jæren og 35 % i de øvrige kommunene.

I 2007 var det liten forskjell mellom de med høy og lav utdanning, men denne økte noe i 2009. Da var det 53 % av de med universitets- og høyskoleutdanning og 44 % av de med lavere utdanning på Nord-Jæren som hadde et positivt inntrykk. De tilsvarende tallene for øvrige rogalandskommuner var da henholdsvis 47 og 42 %. Lignende tendenser finnes også i forhold til husstandsinnkomst. Det var små forskjeller mellom lav- og høyinntektsgruppene i 2007, men disse økte noe i 2009. Da sa 46 % av de spurte på Nord-Jæren med inntekt under 400.000 kr., og 52 % av dem med inntekt over 800.000 kr., at de hadde et positivt inntrykk, mens de tilsvarende tallene for øvrige kommuner var henholdsvis 38 og 56 %.

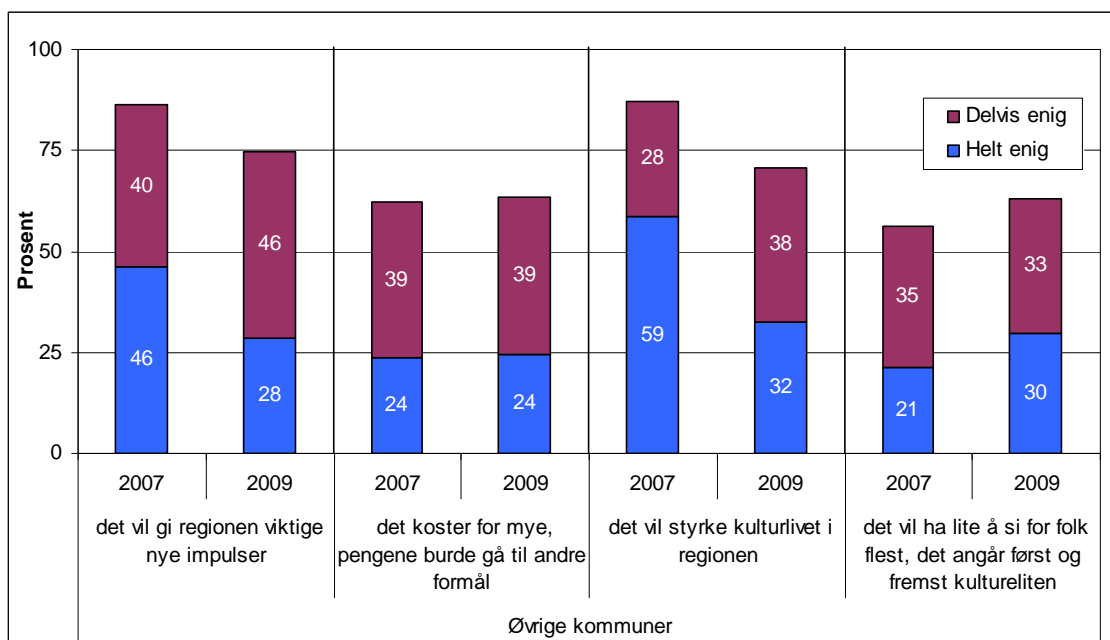
3.2.4 Virkninger av kulturhovedstadsåret

Da ideen om Stavanger-regionen som europeisk kulturhovedstad ble lansert og senere vedtatt av de lokale myndighetene, ble det framholdt at dette kunne gi positive virkninger for kulturlivet og bidra til å gjøre regionen mer kjent og attraktiv for så vel næringsliv, arbeidssøkende, studenter og turister. En tidligere undersøkelse viser at det er stor tro på at kultur kan ha slike positive effekter blant ledere i politikk, offentlig forvaltning og næringsliv i regionen (Rommetvedt 2008b).

I intervjuundersøkelsene i 2007 og 2009 ba vi innbyggerne i Rogaland om å ta stilling til en rekke utsagn om kulturhovedstadsårets mulige virkninger. Svarene framgår av figurene 14-17. Både på Nord-Jæren og i de øvrige kommunene var det overveldende flertall av de spurte som sa seg helt eller delvis enige i utsagnet om at kulturhovedstadsåret vil gi/har gitt regionen viktige nye impulser. Denne andelen gikk imidlertid noe ned etter at kulturhovedstadsåret var omme, fra 88 % i 2007 til 79 % i 2009 på Nord-Jæren, og fra 86 % i 2007 til 74 % i 2009 i de øvrige kommunene. Vurderingene av et utsagn om at kulturhovedstaden vil styrke/har styrket kulturlivet i regionen, ligger svært nær de vi fant for det mer generelle utsagnet om at den ga viktige nye impulser for regionen.

Figur 14. Nå følger noen utsagn om Stavanger-regionen som kulturhovedstad i 2008. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hver av disse påstandene? Nord-Jæren

Figur 15. Nå følger noen utsagn om Stavanger-regionen som kulturhovedstad i 2008. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hver av disse påstandene? Øvrige kommuner

Kvinner er litt mer positive i sine vurderinger av disse utsagnene enn menn. I 2007 var det 91 % av kvinnene og 85 % av mennene på Nord-Jæren som sa seg enige i utsagnet om nye impulser. I 2009 var de tilsvarende tallene 81 % for kvinner og 77 % for menn. I de øvrige kommunene finner vi følgende tall: 86 % for både kvinner og menn i 2007, og 80 % for kvinner og 70 % for menn i 2009. Tilsvarende tendenser gjør seg gjeldende med hensyn til utsagnet om styrking av kulturlivet i regionen.

Når det gjelder alder, finner vi noen variasjoner i vurderingene av utsagnene om å gi regionen nye impulser og styrking av kulturlivet, men disse er nokså små og/eller lite systematiske. Personer med utdannelse på universitets- og høyskolenivå er litt mer enige i utsagnene om nye impulser og styrking av kulturlivet enn personer med lavere utdanning. På Nord-Jæren er de med høyest husstandsinntekt litt mer positive i sine vurderinger av disse utsagnene, men i de øvrige kommunene er det ikke noen klar tendens i så måte.

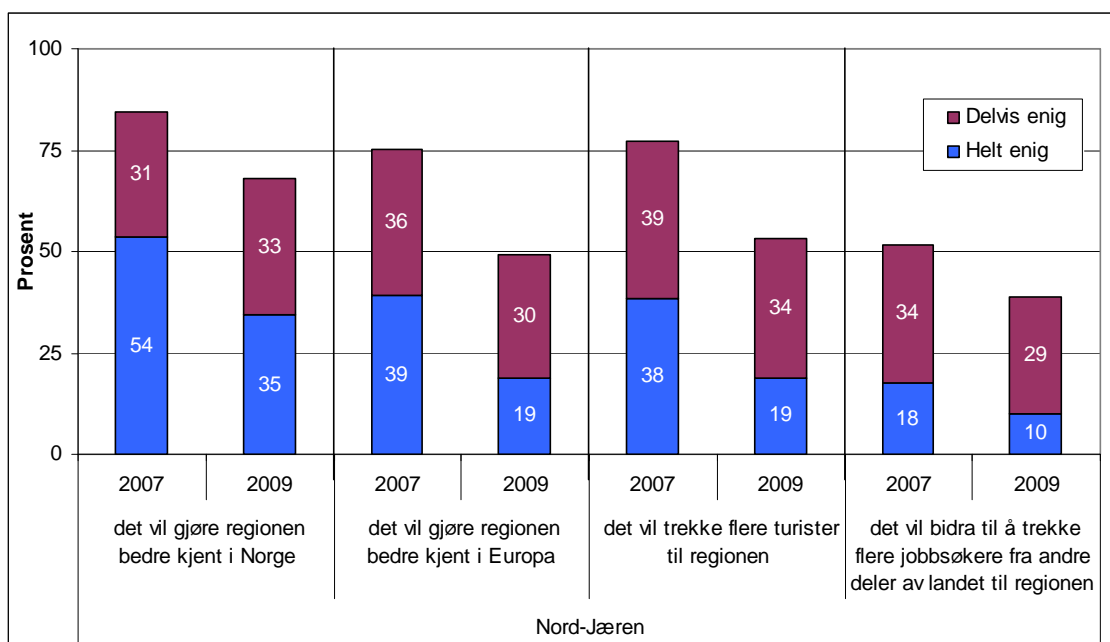
Figurene 14 og 15 viser at det var et flertall (57-63 %) av de spurte som sa seg helt (23-26 %) eller delvis (33-39 %) enige i at kulturhovedstadsåret kostet for mye, og at pengene burde gått til andre formål. Tilsvarende andeler av de spurte sa seg også helt (21-30 %) eller delvis (30-35 %) enige i at kulturhovedstaden hadde lite å si for folk flest, og at den først og fremst angikk kultureliten.

Det var litt flere kvinner enn menn både på Nord-Jæren og i Rogaland for øvrig som sa seg enige i utsagnet om at kulturhovedstaden kostet for mye. Dette gjaldt både i 2007 og i 2009. Kvinnene var derimot litt mindre enige i utsagnet om at kulturhovedstadsåret hadde lite å si for folk flest, men her er forskjellene til dels ubetydelige. Når det gjelder alder, var det de yngste (under 25 år) og til dels de eldste (60 år eller mer) som var mest enige i at kulturhovedstaden kostet for mye. De eldste var mest enige i at den hadde lite

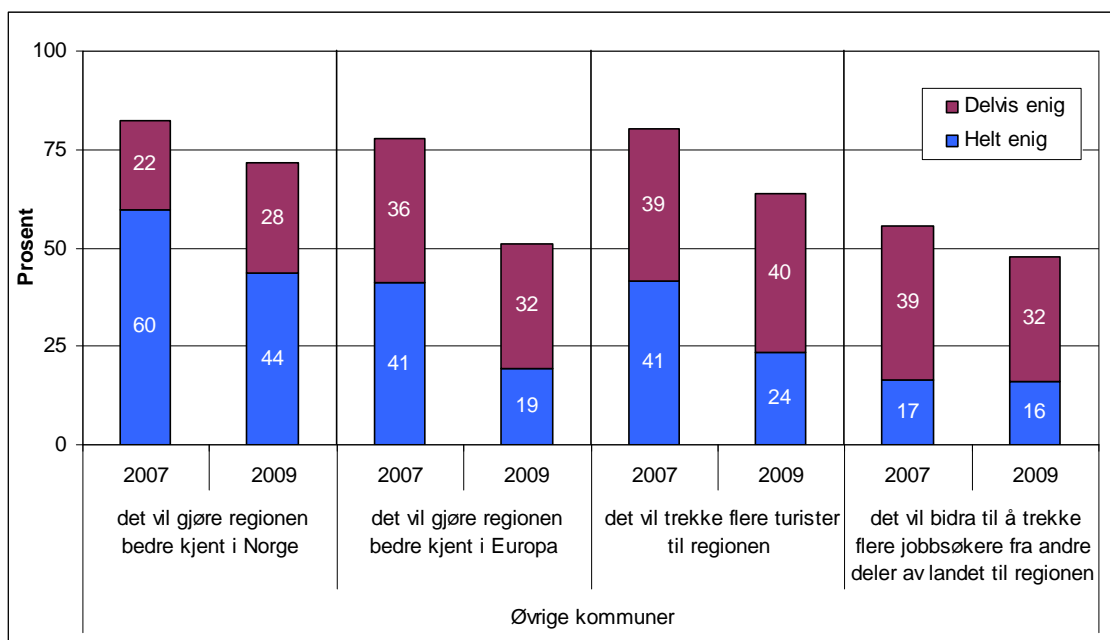
å si for folk flest. Det er relativt klare tendenser til at personer med lav utdanning og inntekt var mer enige enn personer med høy utdanning og inntekt i at kulturhovedstadsåret kostet for mye, og at det var mest for kultureliten.

Figurene 16 og 17 viser innbyggernes vurderinger av en del utsagn om kulturhovedstadsårets virkning på kjennskapen til regionen og dens attraktivitet. Både på Nord-Jæren og i de øvrige kommunene var det i 2007 mer enn åtti prosent som var helt eller delvis enige i at regionen ville bli bedre kjent i Norge som følge av kulturhovedstadsåret. Tre fjerdedeler eller vel så det mente at det ville gjøre regionen bedre kjent i Europa og mer attraktiv for turister. En noe mindre andel, vel halvparten av de spurte i 2007, mente at kulturhovedstaden ville bidra til å trekke flere jobbsøkere fra andre deler av landet til regionen. I 2009 var det til dels betydelige reduksjoner i andelen av de spurte som sa seg helt eller delvis enige i disse utsagnene om kulturhovedstadsårets virkninger. Man kan kanskje si at forventningene var skrudd for høyt opp på forhånd, og at de ble mer realistiske etterpå.

Det er ikke noen entydige kjønnsforskjeller i vurderingene av disse utsagnene. De under 25 år hadde imidlertid noe større tiltro til at kulturhovedstadsåret hadde slike virkninger, enn de over 25 år. Også de med lav utdanning og inntekt ser ut å ha noe større tro på slike virkninger enn de med høy utdanning og inntekt.

Figur 16. Nå følger noen utsagn om Stavanger-regionen som kulturhovedstad i 2008. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hver av disse påstandene? Nord-Jæren

Figur 17. Nå følger noen utsagn om Stavanger-regionen som kulturhovedstad i 2008. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hver av disse påstandene? Øvrige kommuner

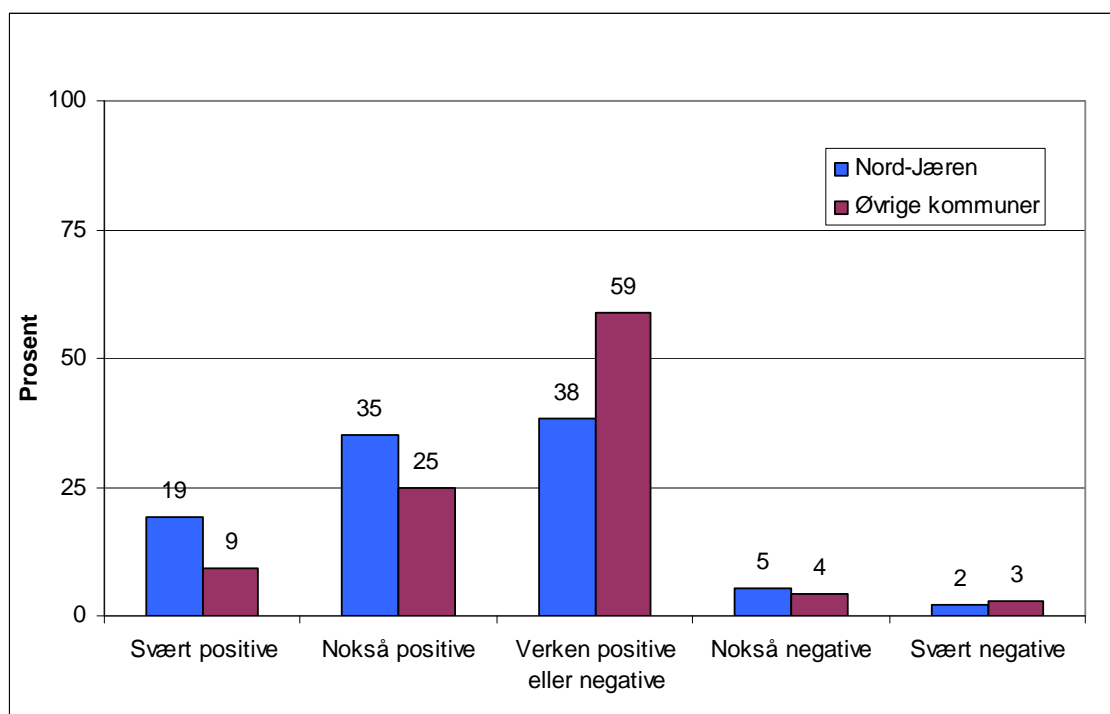
De fleste av resultatene som er presentert ovenfor, er basert på telefonintervjuene. Som nevnt var det mange av de intervjuede som sa seg villige til å besvare et spørreskjema som de fikk tilsendt i posten. I fortsettelsen skal vi se nærmere på svarene på noen av spørsmålene i postskjemaene.

3.2.5 Forhåndsforventninger og vurderinger etterpå

Det første spørsmålet om Stavanger-regionen som europeisk kulturhovedstad i det spørreskjemaet som ble sendt ut i posten i 2009, tok opp de forventningene som de spurte hadde til dette på forhånd. Deretter ble de spurte bedt om å si hvordan kulturhovedstadsåret hadde vært i forhold til forventningene. Svarene på disse spørsmålene framgår av figur 18 og 19.⁸

Figur 18 viser at det på Nord-Jæren var et flertall av de spurte (54 %) som svarte at de hadde svært eller nokså positive forventninger. I de øvrige kommunene var det et flertall (59 %) som hadde verken positive eller negative forventninger. Det var svært få (7 %) både på Nord-Jæren og i Rogaland for øvrig som hadde negative forventninger til kulturhovedstaden.

⁸ Man bør være oppmerksom på den usikkerheten som ligger i at spørsmålet om forhåndsforventninger ble besvart i ettertid. Det ble dessverre ikke stilt noe tilsvarende spørsmål i 2007.

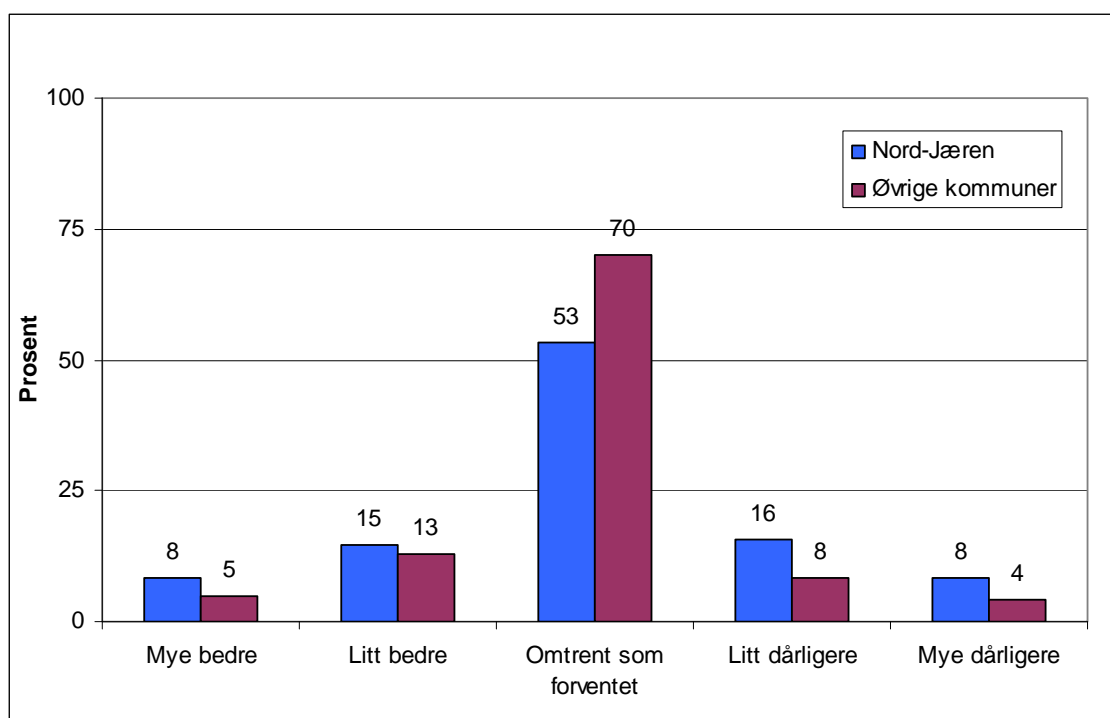
Figur 18. Vi vil gjerne vite litt om hva du synes om Stavanger-regionen som europeisk kulturhovedstad i 2008. Hvilke forventninger hadde du på forhånd til kulturhovedstadsåret?

Svarene på oppfølgingsspørsmålet om hvordan kulturhovedstadsåret ble i forhold til forventningene, er vist i figur 19. Vi ser her at de fleste, 53 % på Nord-Jæren og 70 % i de øvrige kommunene, svarte at året ble omtrent som forventet. Resten av de spurte fordelte seg nokså jevnt på svarkategoriene bedre og dårligere enn forventet.⁹

Det var liten eller ingen forskjell mellom kvinner og menn med hensyn til hvor positive forventningene var på forhånd, men noen flere menn enn kvinner sa at kulturhovedstadsåret ble litt eller mye dårligere enn forventet både på Nord-Jæren og resten av Rogaland. På Nord-Jæren var det de under 25 år som hadde størst forventninger på forhånd, men det var også denne aldersgruppen som i størst grad mente at året ble dårligere enn forventet. Svarene i de øvrige kommunene viser ikke like klare tendenser med hensyn til alder. De med høy utdanning, særlig på Nord-Jæren, hadde mer positive forventninger enn de med lav utdanning, men de to utdanningsgruppene hadde omtrent samme opplevelse etterpå. Det var ikke noen klar

⁹ Det var med andre ord 76 % av de spurte på Nord-Jæren og 88 % i resten av Rogaland som svarte at kulturhovedstaden ble som forventet eller bedre. Disse svarene står i skarp kontrast til den nettbaserte "avstemningen" som ble presentert i Stavanger Aftenblad 8.12.2008. Der svarte 78 % nei og 22 % ja på spørsmålet "Har kulturhovedstadsåret svart til dine forventninger?". Dette viser at slike nettbaserte "meningsmålinger" er lite representative.

tendens med hensyn til inntektsnivå på Nord-Jæren, men i de andre kommunene var det de med høyest husstandsinntekt som i størst grad sa at året ble bedre enn forventet.

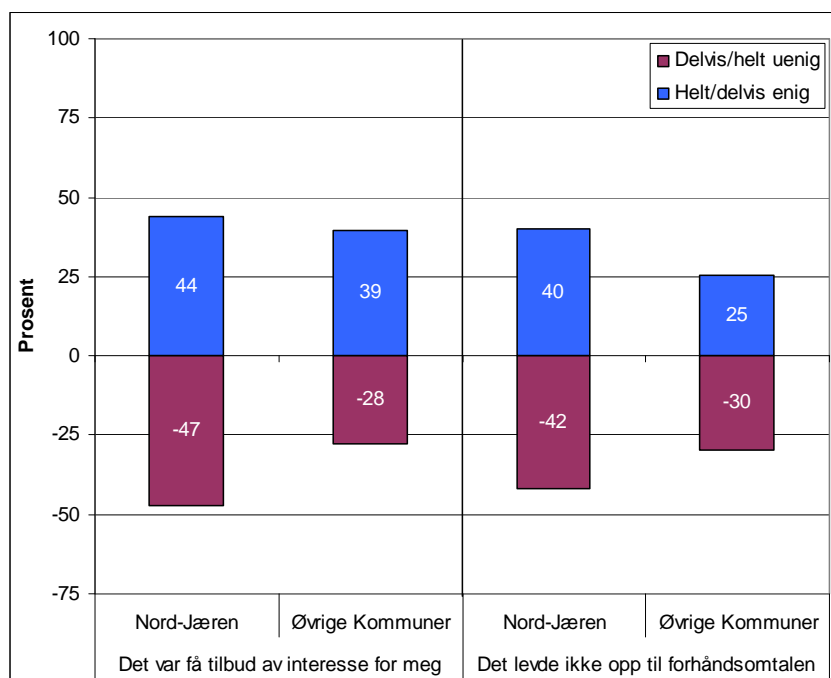
Figur 19. Hvordan vil du si at kulturhovedstadsåret ble i forhold til dine forventninger?

3.2.6 Utsagn om opplevelsen av kulturhovedstadsåret

I postundersøkelsen i 2009 ble de spurte bedt om å ta stilling til flere utsagn om hvordan de opplevde kulturhovedstadsåret. Figur 20 viser vurderingene av to negativt formulerte utsagn om tilbudene og forhåndsomtalen. De blå søylene viser summen av de som var helt eller delvis enige i de negative utsagnene, mens de røde søylene viser summen av de som sa seg helt eller delvis uenige i de negative utsagnene. De som svarte vet ikke/ikke aktuelt er utelatt i disse figurene. I sammenligningene må man ta hensyn til at vet-ikke-prosentene er mindre på Nord-Jæren enn i de øvrige kommunene i Rogaland.

På Nord-Jæren var det litt flere personer som sa seg uenige (47 %) i utsagnet om at kulturhovedstaden hadde få tilbud av interesse for dem, enn som var enige i dette (44 %). I de andre kommunene var det omvendt, med 39 % enige og 28 % uenige.

På Nord-Jæren var det flere menn (50 %) enn kvinner (39 %) som sa seg enige i at det var få tilbud av interesse. Det var også flest under 25 år (58 %) og færrest i alderen 40-59 år (40 %) som var enige i dette. De med lav utdanning (54 %) var mer enige enn de med høy utdanning (38 %). Når det gjaldt husstandsinntekt var det de med middels inntekt som var mest enige i dette utsagnet (48 %). Også i de andre kommunene var det flere menn (44 %) enn kvinner (34 %) som var enige i at det var få tilbud av interesse, men ellers var forskjellene mindre systematiske enn på Nord-Jæren.

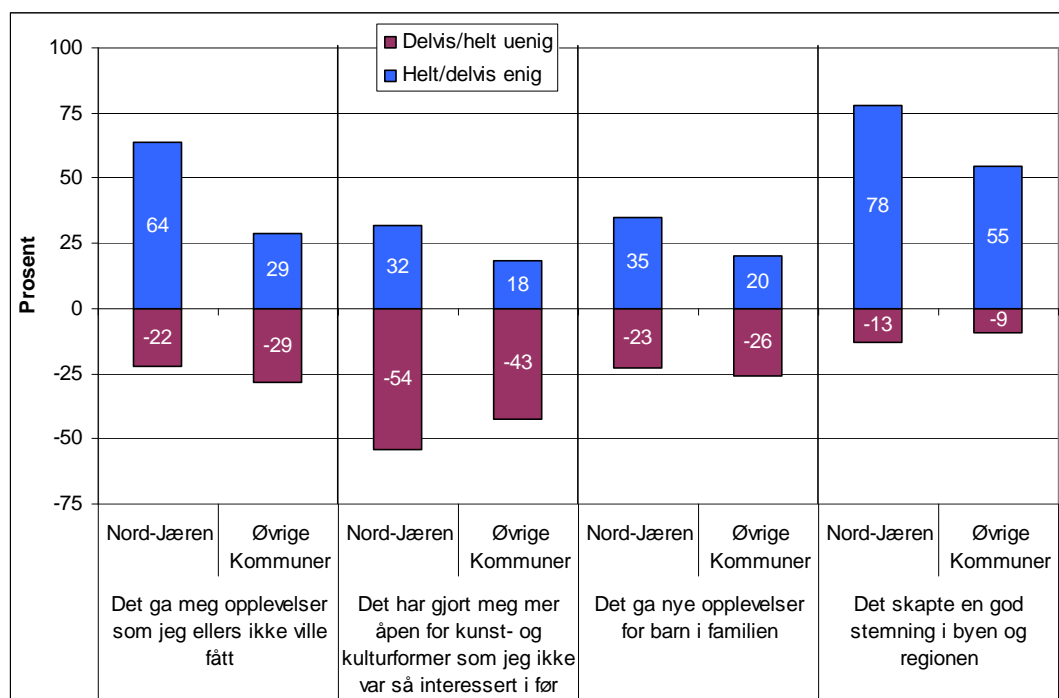
Figur 20. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hvert av disse utsagnene om kulturhovedstadsåret? Negative utsagn

I begge regionene var det en liten overvekt som var uenige i utsagnet om at kulturhovedstadsåret ikke levde opp til forhåndsomtalen. På Nord-Jæren var 42 % uenige og 40 % enige i dette, mens de tilsvarende tallene for Rogaland for øvrig var 30 % uenige og 25 % enige. Det var de under 25 år på Nord-Jæren var mest enige i at kulturhovedstaden ikke levde opp til forhåndsomtalen (57 %).

De neste utsagnene i 2009-undersøkelsen var positivt formulert. Vurderingene av disse framgår av figur 21. Her ser vi at hele 78 % av de spurte på Nord-Jæren var helt eller delvis enige i at kulturhovedstadsåret skapte en god stemning i byen og regionen. Også i de andre kommunene var det et klart flertall, 55 %, som var enige i dette. Størst enighet om at kulturhovedstaden skapte god stemning finner vi blant kvinnene og de med høy utdanning på Nord-Jæren (vel 80 %).

64 % av de spurte på Nord-Jæren sa seg også enige i at kulturhovedstadsåret hadde gitt dem opplevelser som de eller ikke ville fått, mens 29 % sa det samme i de øvrige kommunene. Det var de mellom 40 og 59 år, de med høy utdanning og de med høyest husstandsinntekt på Nord-Jæren som i størst grad oppga at de hadde fått opplevelser de ellers ikke ville fått (69-70 %).

32 % av de spurte på Nord-Jæren og 18 % i de øvrige kommunene var enige i at kulturhovedstadsåret hadde gjort dem mer åpne for kunst- og kulturformer som de ikke var så interesserte i før. 54 % på Nord-Jæren og 43 % i Rogaland for øvrig var uenige i dette (men det behøver naturligvis ikke å bety at de var blitt mindre åpne). Bakgrunnsvariablene gir små utslag på dette utsagnet.

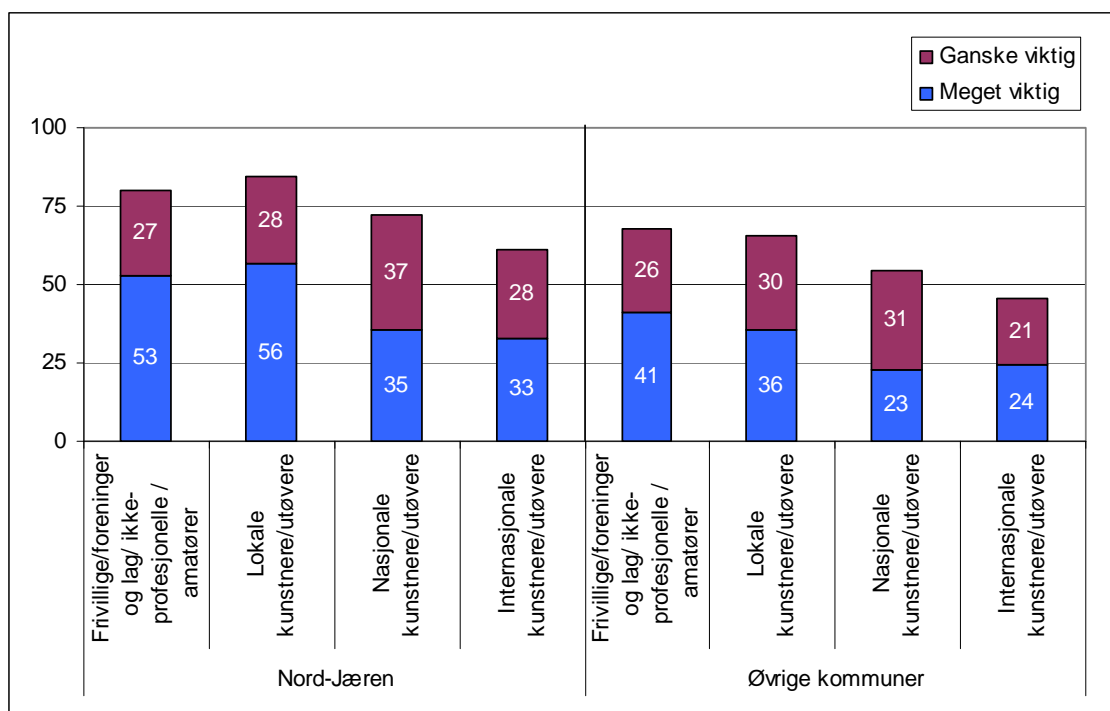
Figur 21. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hvert av disse utsagnene om kulturhovedstadsåret? Positive utsagn

På Nord-Jæren sa 35 % av de spurte at kulturhovedstaden ga nye opplevelser for barna i familien, mens 23 % var uenige i dette. I de øvrige rogalandskommunene var det omvendt med 20 % enige og 26 % uenige. De med høyest husstandsinntekt på Nord-Jæren svarte oftest at kulturhovedstaden ga nye opplevelser for barna (43 %). Her må det imidlertid legges til at det er vanskelig å svare på vegne av barna, slik at vet ikke-prosentene i dette tilfellet er svært store.

3.2.7 Vurderinger av ulike typer utøvere

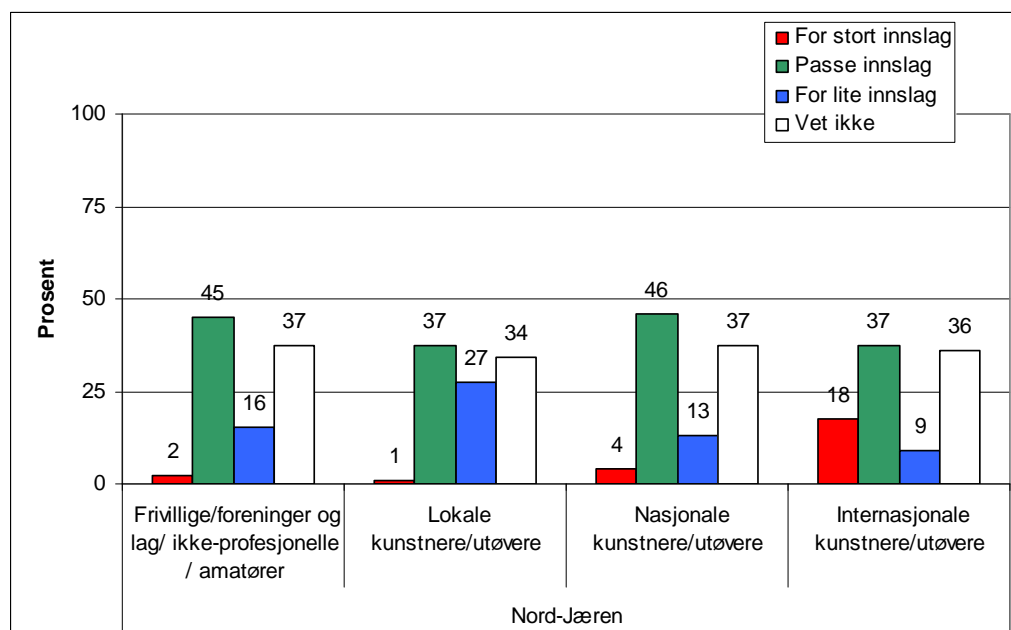
I Stavanger2008 ble det lagt vekt på å få med så vel internasjonale som nasjonale og lokale kunstnere og utøvere. Det ble også lagt vekt på å få med frivillige foreninger og lag og ikke-profesjonelle utøvere. I 2009 stilte vi derfor spørsmål om hvor viktig innbyggerne i regionen syntes det var å få med de ulike typene utøvere i kulturhovedstadsåret. Svarene framgår av figur 22.

Vi ser her at flertallet av de spurte på Nord-Jæren mente at det var ganske eller meget viktig å få med alle typer utøvere. Med unntak av internasjonale utøvere var det også et (noe mindre) flertall i de andre kommunene som mente det var viktig å få med de ulike utøvergruppene. Vi ser også at det både på Nord-Jæren og i Rogaland for øvrig var flest som mente at det var viktig å få med de frivillige/ikke-profesjonelle aktørene og de lokale kunstnerne/utøverne.

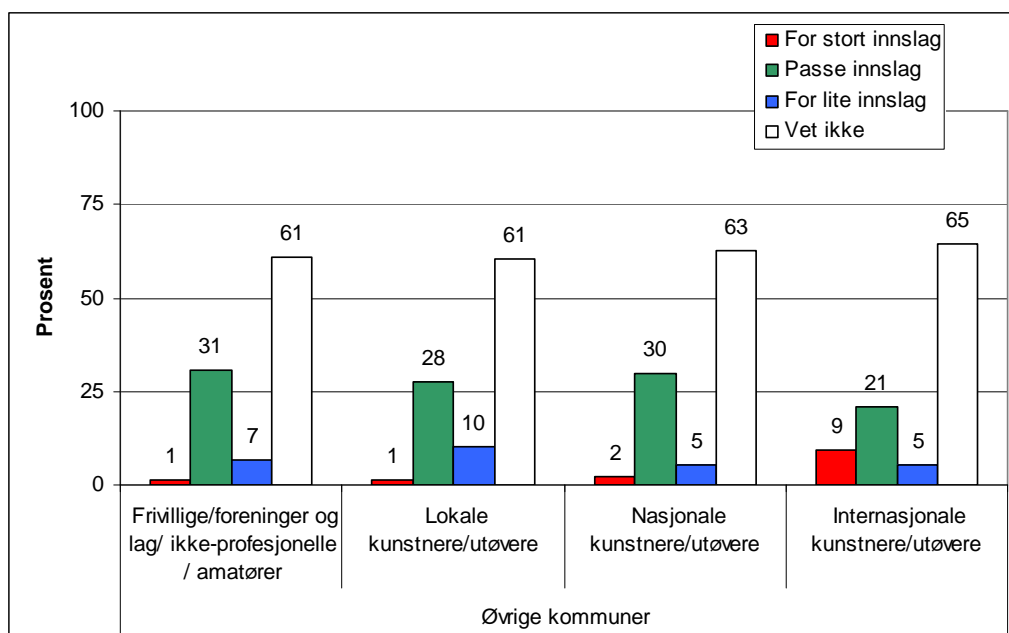

Figur 22. Hvor viktig mener du det var å få med følgende typer artister / aktører / utøvere i kulturhovedstadsåret?

Figurene 23 og 24 viser hvordan de spurte vurderte innslaget av de ulike aktørgruppene i kulturhovedstadsåret.

Figur 23. Vil du si at innslaget av følgende typer artister/aktører/utøvere var for stort, passe eller for lite? Nord-Jæren

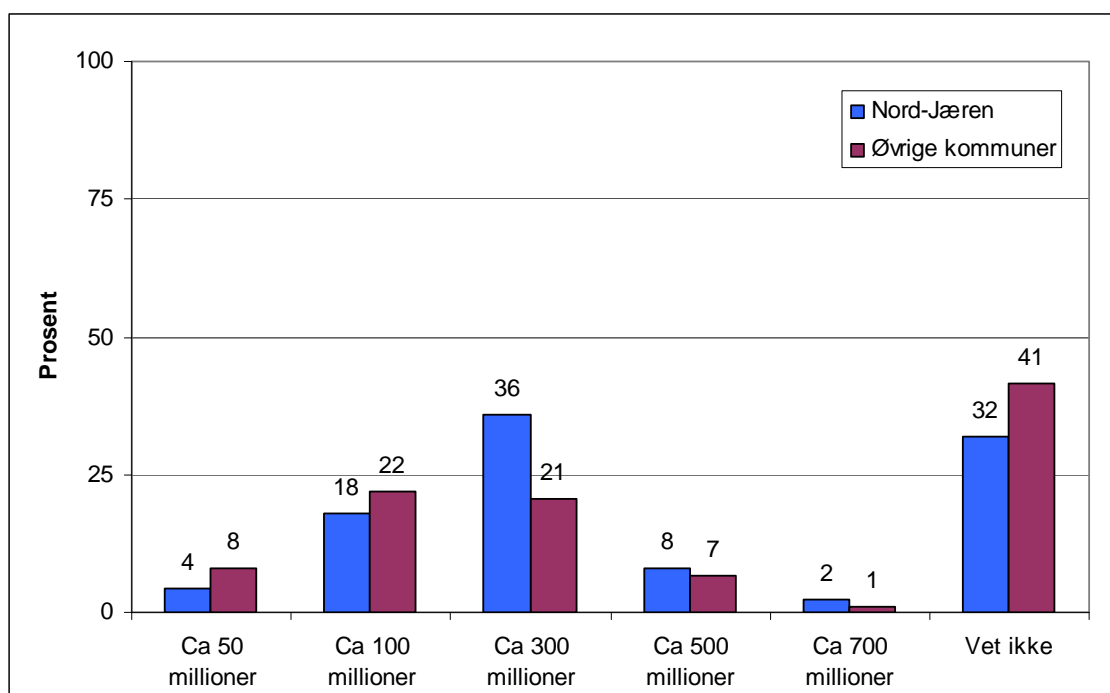
Figur 24. Vil du si at innslaget av følgende typer artister/aktører/utøvere var for stort, passe eller for lite? Øvrige kommuner

Når vi ser bort fra de betydelige andelene som svarte vet ikke (særlig i kommuner utenom Nord-Jæren), finner vi et klart flertall av de spurte som mente at innslaget av de forskjellige aktørtypene var passe. En del av de spurte mente imidlertid at det var for lite innslag av frivillige/ikke-profesjonelle og lokale utøvere, og for stort innslag av internasjonale utøvere. Det var særlig blant de eldre dette synet gjorde seg gjeldende.

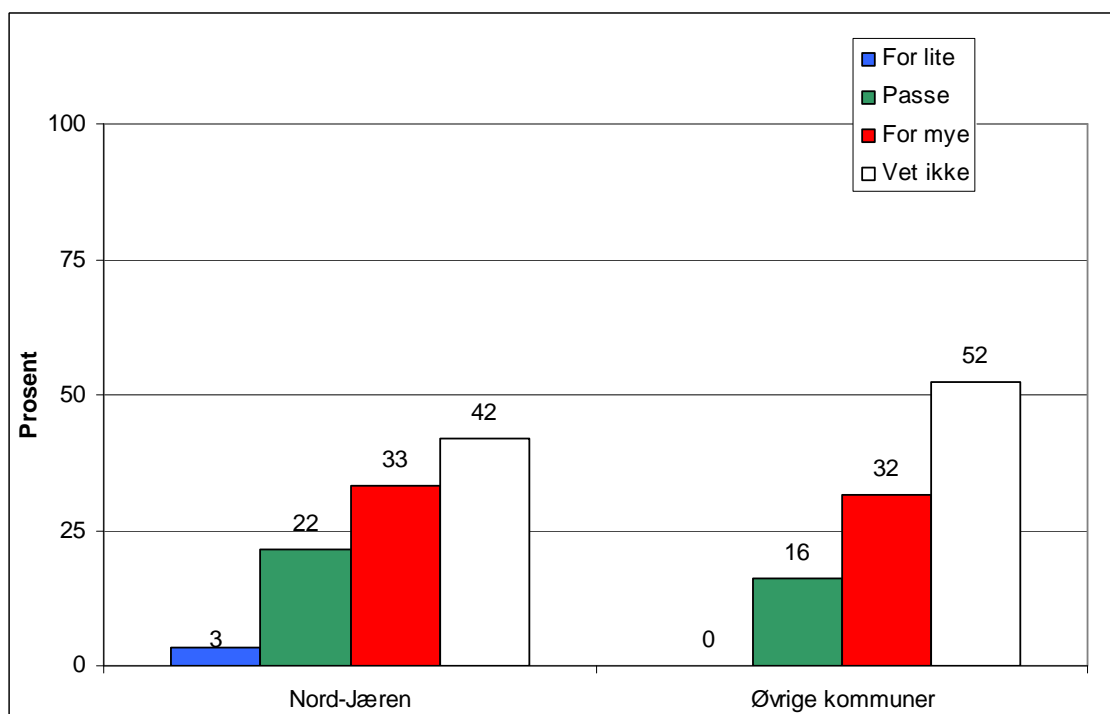
3.2.8 Kjennskap til og vurdering av pengebruk

Det er vanskelig, for ikke å si umulig, å vite hvor mye kulturhovedstadsåret kostet til sammen for alle arrangørene. Det interkommunale selskapet Stavanger2008 IKS hadde i utgangspunkt et budsjett på om lag 300 millioner kroner, mens sluttregningen kom på ca. 320 millioner kroner. Som vi ser av figur 25, var det mange som svarte vet ikke da de ble spurt om dette i 2009, men en betydelig andel av de spurte oppga ca. 300 millioner kroner. Ellers var det flere som oppga et mindre beløp enn dette, enn som anga et større beløp. Kjennskapen til pengebruken økte i imidlertid løpet av kulturhovedstadsåret. I 2007 var vet ikke-prosentene noe høyere enn i 2009, og det var flere som oppga ca. 50 eller 100 millioner kroner.

Spørsmålet om kjennskap til pengebruken ble fulgt opp med et spørsmål om hva man syntes om denne (figur 26). Både på Nord-Jæren og særlig i de øvrige kommunene var det flest som svarte vet ikke, henholdsvis 42 og 52 prosent i 2009. Omtrent en tredjedel av de spurte syntes at det ble brukt for mye penger, mens 22 % på Nord-Jæren og 16 % i de øvrige kommunene svarte at pengebruken var passe. Det var få eller ingen som mente at det ble brukt for lite penger på kulturhovedstadsåret.

Figur 25. Hvor mye penger tror du Stavanger2008 brukte på kulturhovedstadsåret?

Figur 26. Synes du det ble brukt for lite, passe eller for mye penger i arbeidet med Stavanger 2008?

På Nord-Jæren var det flest med utdanning på grunnskole-/ungdomsskole-/videregående skole-nivå (43 %) som mente at det ble brukt for mye penger på kulturhovedstadsåret og færrest blant dem med husstandsinntekt over 800.000 kr. (28 %). I de øvrige kommunene var det mindre markerte utslag i så måte.

4 Holdninger og verdier: en åpen port?

”Open Port” var visjonen til kulturhovedstaden Stavanger i 2008. I sin presentasjon av visjonen skriver Stavanger2008 bl.a. at ”Open Port - åpenhet mot verden - handler om at regionen og menneskene i den skal bli enda mer åpne og inkluderende i forhold til hverandre, kunst, ideer og muligheter. Og det er dette vi skal strekke oss etter”. Å bidra til kulturell åpenhet og toleranse var derfor et av de sentrale målene for Stavanger2008, som også erklærte at følgende verdier skulle være ”førende” for virksomheten: toleranse og ytringsfrihet, gjestfrihet og tilgjengelighet, kulturarv og utvikling, nyskaping og kvalitet, miljø, estetikk og arkitektur (www.stavanger2008.no).

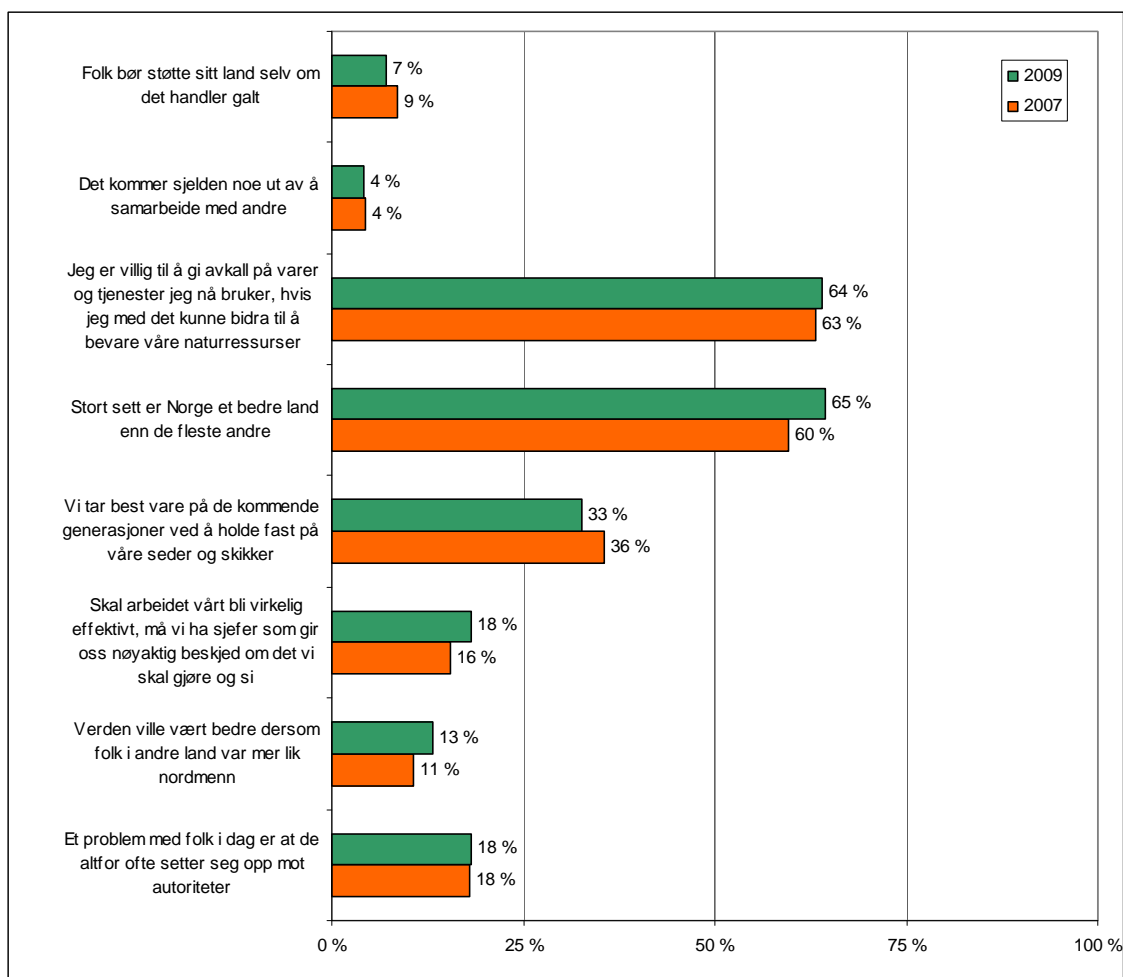
I spørreundersøkelsene ble det stilt en rekke spørsmål for å se om kulturhovedstadsåret hadde noen innvirkning på folks holdninger til de verdiene som Stavanger2008 skulle fremme. I dette kapitlet skal vi undersøke om det skjedde noen endringer i folks holdninger og verdier fra 2007 til 2009. Ble åpenheten og toleransen, eller det vi kan kalle Open Port-verdiene, mer utbredt blant innbyggerne i regionen?

I vårt forsøk på å besvare dette spørsmålet har vi valgt å konsentrere oss om *Nord-Jæren*-regionen. Kulturhovedstadsåret omfattet arrangementer i store deler av Rogaland, men det var særlig Stavanger og Sandnes som sto i sentrum for begivenhetene. I tillegg til disse to byene har vi valgt å inkludert de nærmeste nabokommunene på Nord-Jæren, Randaberg og Sola, når vi skal undersøke om det har skjedd endringer i innbyggernes holdninger. Det er her vi antar at kulturhovedstaden kan ha hatt størst innvirkning, og dermed også her vi forventer å finne de klareste endringene i innbyggernes holdninger, dersom kulturhovedstaden har hatt noen virkning i så måte.

4.1 Holdninger til ulike påstander

I spørreskjemaene som ble sendt ut i posten i 2007 og 2009, ble deltakerne i undersøkelsene bedt om å angi om det var ”svært” eller ”litt” enige eller uenige i en rekke påstander som i større eller mindre grad knytter an til de ulike verdiene som lå til grunn for kulturhovedstaden. De spurte kunne også svare ”både enig og uenig” eller ”vet ikke”. Resultatene framgår av figur 27.

Vi ser her at holdningene til de ulike påstandene har vært svært stabile. Det ser ikke ut til at det har skjedd noen endring av betydning i løpet av kulturhovedstadsåret. Det eneste utsagnet der det kan spores en liten, men ikke statistisk signifikant endring, er påstanden om at Norge er et bedre land enn de fleste andre. Det spørres imidlertid om ikke dette har mer med at Norge har kommet seg relativt godt igjennom finanskrisen, enn med kulturhovedstadsåret å gjøre.

Figur 27. Hvor enig eller uenig er du i hver av de følgende påstandene? Svært eller litt enige

Deltakerne i undersøkelsene ble også stilt to spørsmål om innvandring og nasjonale særtrekk. Det første lød slik:

To personer diskuterer hvilke virkninger det kan få at det er kommet innvandrere fra fremmede kulturer til Norge. Hvem er du mest enig med, A eller B?

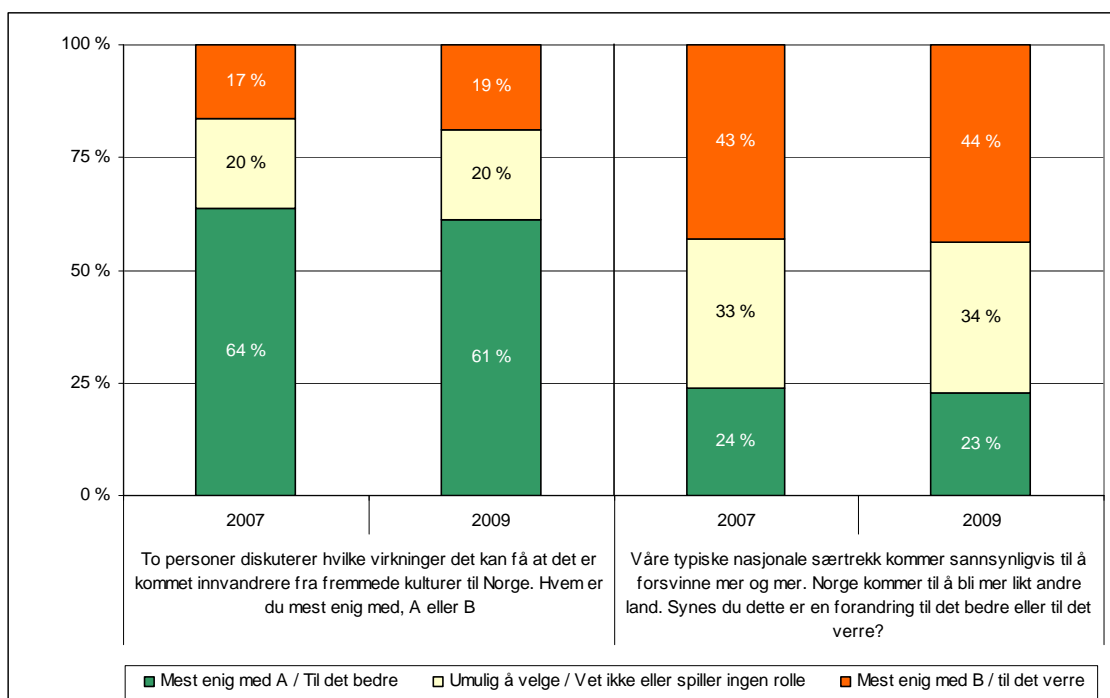
A sier: Innvandrere bidrar til at vi får et større kulturelt mangfold i Norge, med spennende ny mat, musikk, kunst, osv.

B sier: Innvandrernes levemåte passer ikke inn i Norge. De fremmede skikkene er til ulempe for omgivelsene og kan bli en trussel mot norsk kultur.

Deretter ble de spurte bedt om å besvare følgende spørsmål:

Våre typiske nasjonale særtrekk kommer sannsynligvis til å forsvinne mer og mer. Norge kommer til å bli mer likt andre land. Synes du dette er en forandring til det bedre eller til det verre?

Svarene framgår av figur 28.

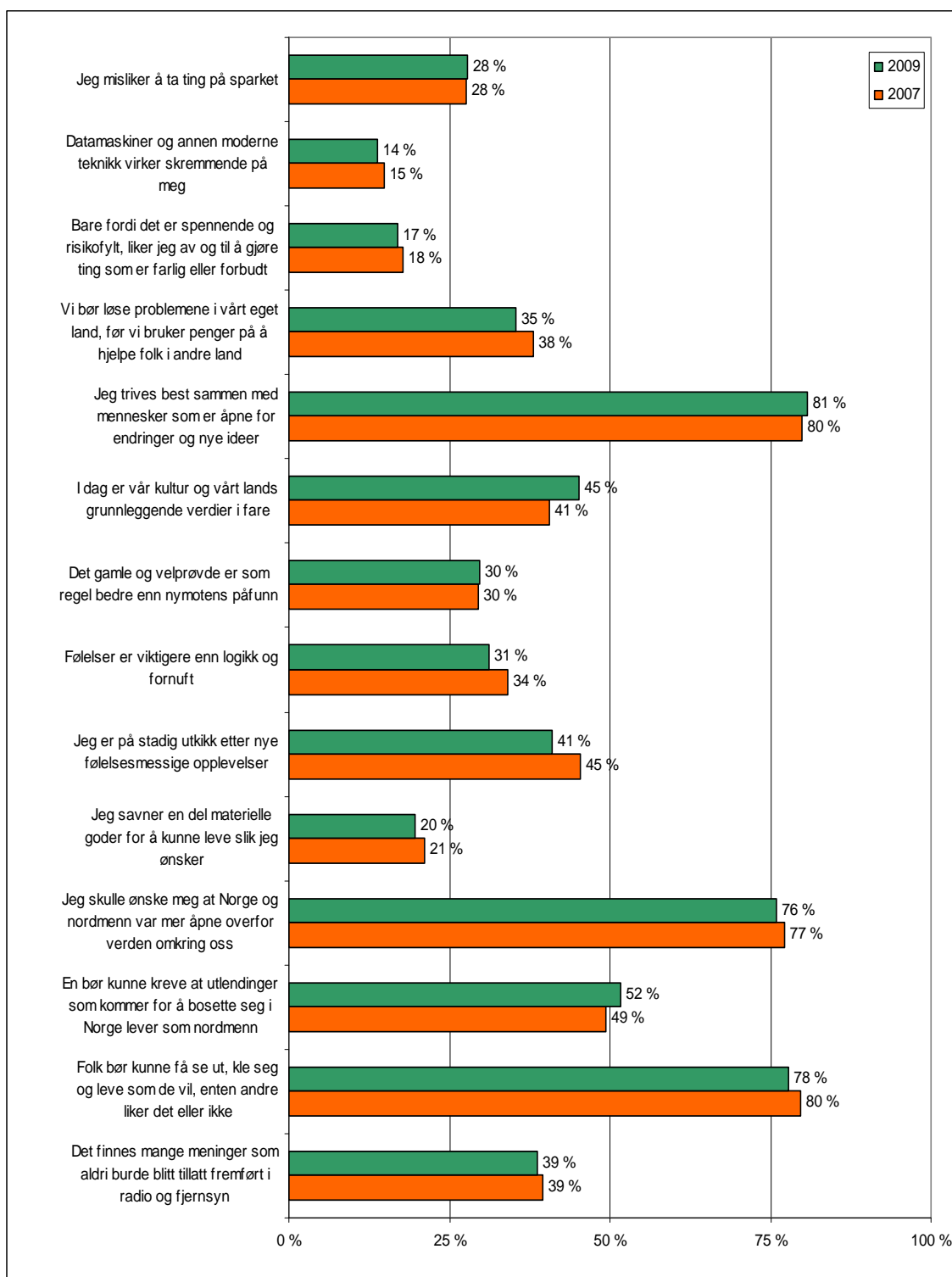

Figur 28. Innvandring – norsk kultur og nasjonale særtrekk

På det første av disse to spørsmålene sa et klart flertall av de spurte (64-61 %) seg mest enige med A som uttrykte en positiv holdning til innvandringens betydning for det kulturelle mangfoldet i Norge. Mindre enn en femtedel (17-19 %) av de spurte sa seg enige med B i at de fremmede skikkene er en trussel mot norsk kultur. På spørsmålet om virkningen av at nasjonale særtrekk kan forsvinne, var det flere som mente at det vil være en forandring til det verre (43-44 %), enn som mente at en slik forandring vil være til det bedre (24-23 %). En tredjedel av de spurte (33-34 %) svarte vet ikke/spiller ingen rolle på dette spørsmålet. Også her ser vi at det ikke har vært noen holdningsendringer av betydning fra 2007 til 2009.

Figur 29 viser hvor stor andel av innbyggerne på Nord-Jæren som sa seg ”helt” eller ”delvis” enige eller uenige i en ny serie påstander.¹⁰ Som vi ser, var det særlig mange som ga uttrykk for åpenhet overfor endringer og nye ideer og verden omkring oss, og toleranse for ulike måter å kle seg og leve på. Men nok en gang ser vi at holdningene til de ulike påstandene har vært svært stabile. Det ser ikke ut til at kulturhovedstadsåret har hatt noen innvirkning av betydning på disse holdningene.

¹⁰ Den oppmerksomme leser vil legge merke til at svarkategoriene varierer mellom ”svært/litt” og ”helt/delvis” enig eller uenig. Dette har sammenheng med at vi ønsker å kunne sammenligne svarene med forskjellige andre undersøkelser der disse formuleringene er brukt. I det sistnevnte spørsmålet kunne man ikke svare ”både og”, men man kunne krysse av for ”helt umulig å svare”.

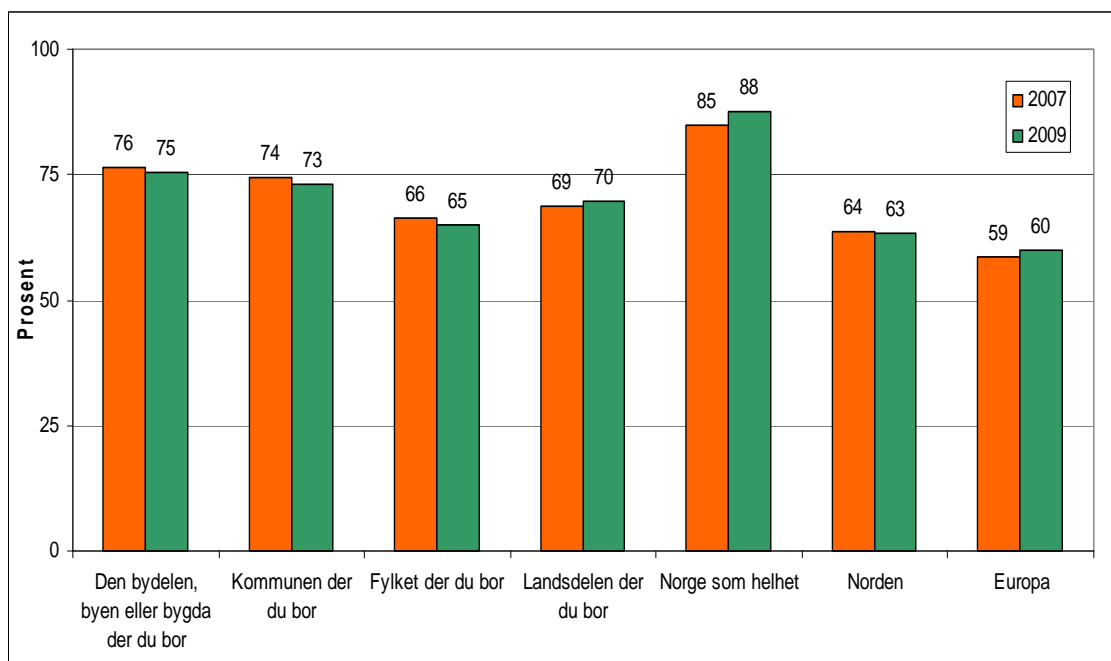
Figur 29. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander? Helt eller delvis enige

4.2 Tilknytning og stolthet

En av målsettingene for Stavanger2008 var å ”bygge regional identitet og stolthet”. I undersøkelsene våre hadde vi med et par spørsmål som kan belyse denne. Det ene spørsmålet i postskjemaet var formulert slik:

Nedenfor har vi listet opp forskjellige geografiske områder. På en skala fra 0 til 10, der 0 står for "Ingen tilknytning" og 10 står for "Svært sterk tilknytning", angi hvor sterk tilknytning du personlig opplever i forhold til hvert område.

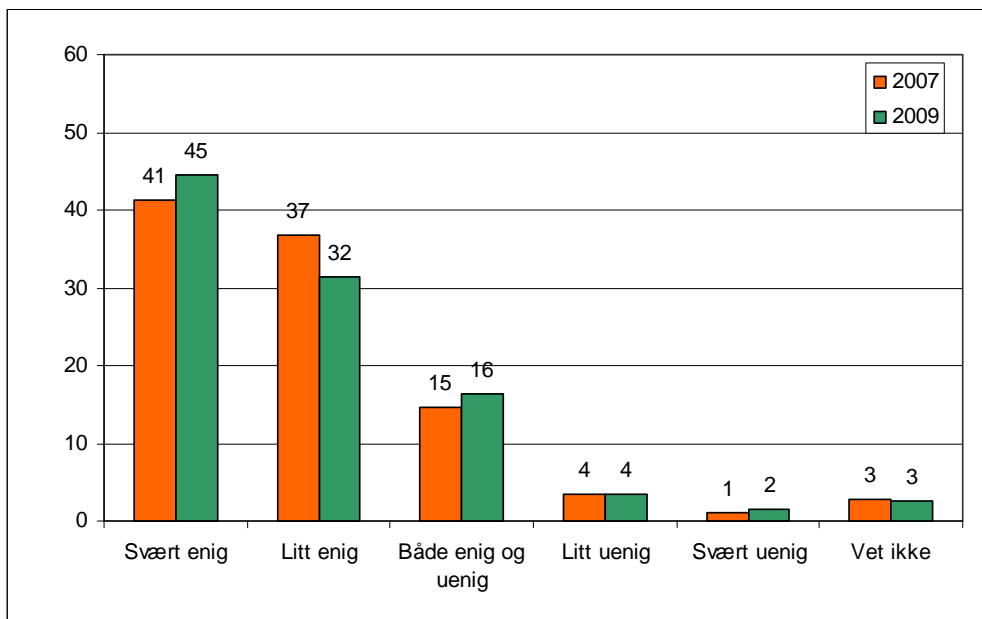
Figur 30 viser at de fleste identifiserer seg med flere geografiske områder. Størst var identifikasjonen med Norge som helhet, fulgt av bydelen/byen/bygda og kommunenen der de spurte bodde. Det bare ubetydelige forskjeller mellom 2007 og 2009.

Figur 30. Andel av de spurte som oppgir grad av tilknytning til 6 eller høyere

Det siste spørsmålet vi skal ta med her, gjelder et utsagn om stolthet over det man har fått til i Stavanger-området. Det må understrekes at utsagnet var generelt formulert uten noen referanse til kulturhovedstaden. Graden av stolthet behøver derfor ikke å være knyttet (bare) til kulturhovedstadsåret.

Som vi ser av figur 31, så mer en tre fjerdedeler av de spurte at de var svært eller litt enige i at folk i Stavanger-området kan være stolte over det de har fått til. Fra 2007 til 2009 skjedde det riktignok en liten forskyvning fra litt til svært enig, men det er liten grunn til å legge noe særlig vekt på denne nyanseforskjellen.

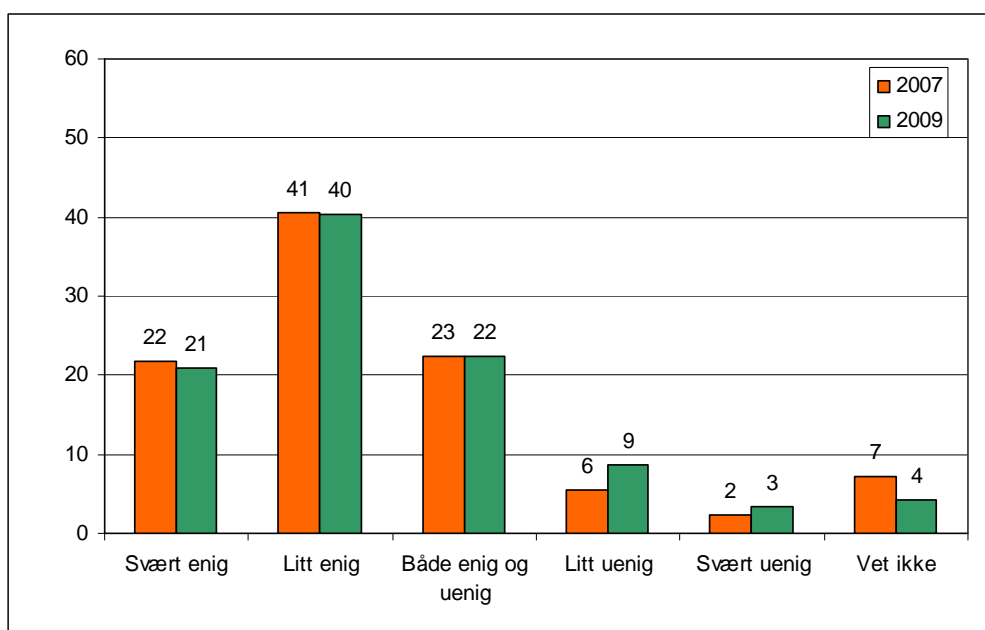
Figur 31. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander: Folk i Stavanger-området har all grunn til å være stolte over det de har fått til

5 Meninger om og deltakelse i kulturlivet generelt

En av de uttalte målsettingene for Stavanger2008 var at kulturhovedstadsåret skulle gi regionen et varig og bredt kulturelt løft. Vi skal derfor se nærmere på innbyggernes syn på ulike former for kultur og deres deltakelse i eller bruk av ulike kulturtilbud. Også her har vi valgt å konsentrere oss om innbyggerne på *Nord-Jæren* ettersom det er disse som har vært mest involvert i kulturhovedstadsåret.

5.1 Stavanger som kulturby

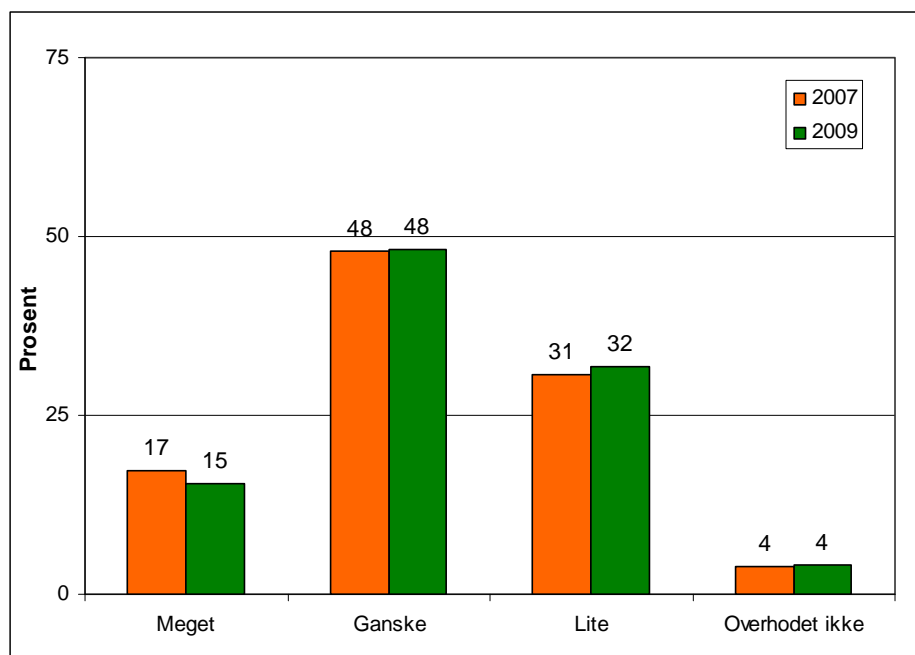
Figur 32 viser hva de spurte svarte da de ble konfrontert med påstanden ”Stavanger har blitt en interessant kulturby”. Godt og vel seks av ti spurte var svært eller litt enige i denne påstanden. Vi ser imidlertid at det ikke skjedde noen endringer av betydning i disse oppfatningene fra 2007 til 2009.

Figur 32. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Stavanger har blitt en interessant kulturby

5.2 Kulturinteresse

I telefonintervjuene ble de spurte bedt om å svare på et spørsmål om kulturinteresse. Svarene framgår av figur 33. Nærmere to tredjedeler av de spurte sa at de var meget eller ganske kulturinteresserte, men det skjedde ikke noen endring i kulturinteressen fra 2007 til 2009.

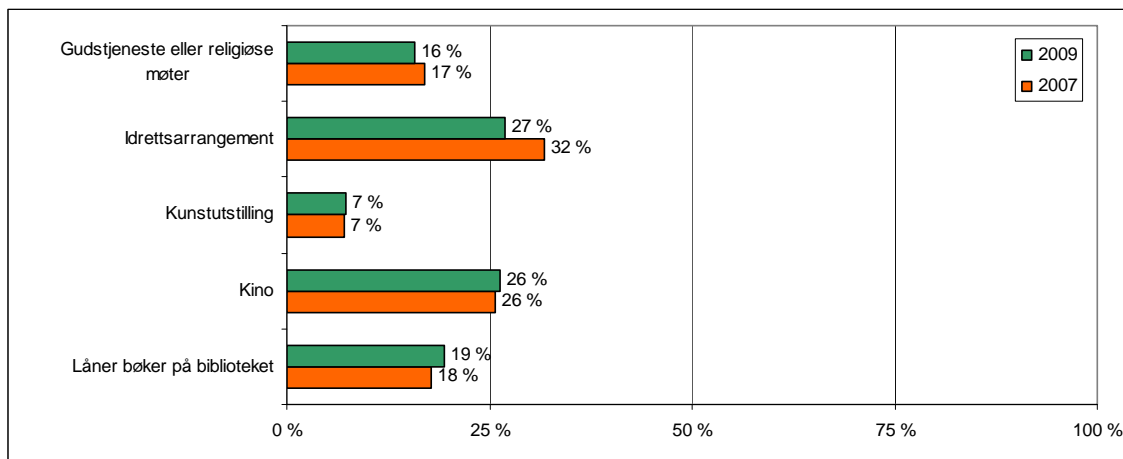
Figur 33. Vil du si at du er kulturinteressert?

Kulturinteresse kan også komme til uttrykk gjennom avislesing. I spørreskjemaet som ble sendt ut i posten, ble det bl.a. spurt om hva slags stoff man var mest interessert i å lese. De spurte kunne krysse av for flere forskjellige typer stoff. I 2007 oppga 53 % av de spurte at kulturartikler var blant de stofftypene de var mest interessert i å lese. 51 % sa det samme i 2009. Til sammenligning kan nevnes at 90 % av de spurte i 2009 oppga at nyheter (ulykker, kriminalitet, politiske hendelser) var blant de mest interessante stofftypene. 61 % sa det samme om politiske artikler (ledere, politiske kommentarer), mens for eksempel sport ble oppgitt av 38 %.

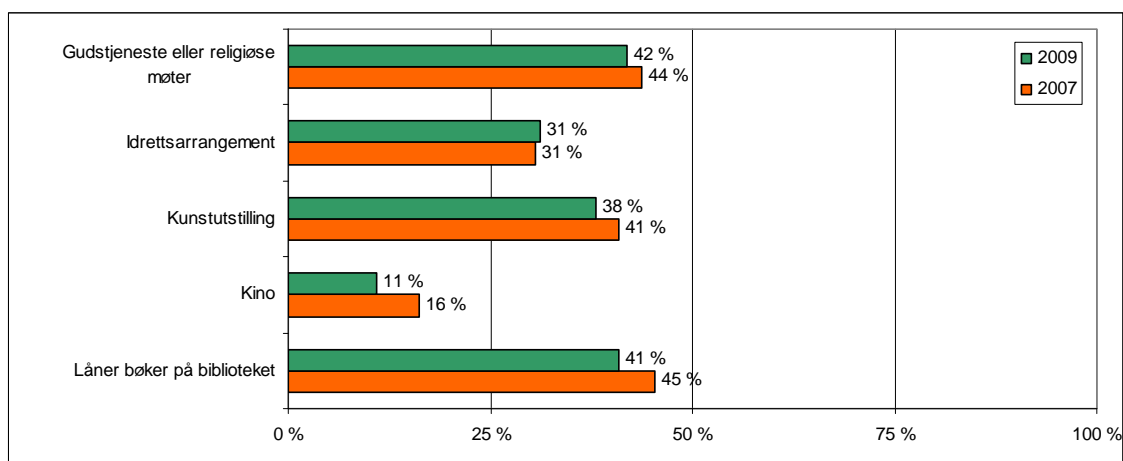
5.3 Kulturdeltakelse

I telefonintervjuene ble det stilt spørsmål om hvor ofte man benytter seg av ulike kulturtilbud. Som vi ser av figur 34, var det en viss nedgang fra 2007 til 2009 i den andelen som oppga at de *går* på idrettsarrangementer minst en gang i måneden. Figur 35 viser en liten (men ikke statistisk signifikant) nedgang i andelen av de spurte som oppga at de *aldri* går på kino eller låner bøker på biblioteket. Ellers var endringene helt ubetydelige.

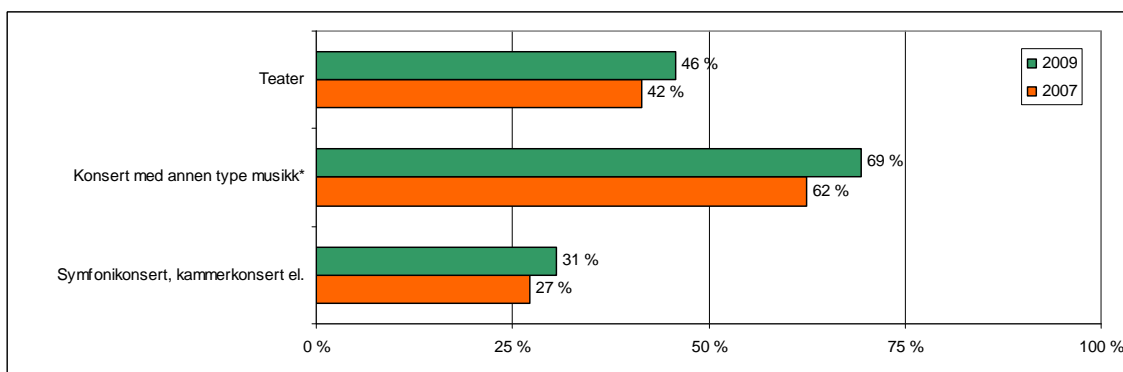
I postundersøkelsen ble det stilt spørsmål om man hadde vært på konsert eller noe annet musikkarrangement i løpet av de siste 12 månedene. I 2007 svarte 75 % av de spurte ja på dette, mens 81 % sa ja i 2009. Figur 36 viser andelen av de spurte som oppga at de i løpet av det siste året hadde vært en eller flere ganger på teater eller konsert av oppgitt type. Økningene for konsert med ”annen” type musikk er statistisk signifikant.

Figur 34. Andel som går på/deltar minst en gang i måneden

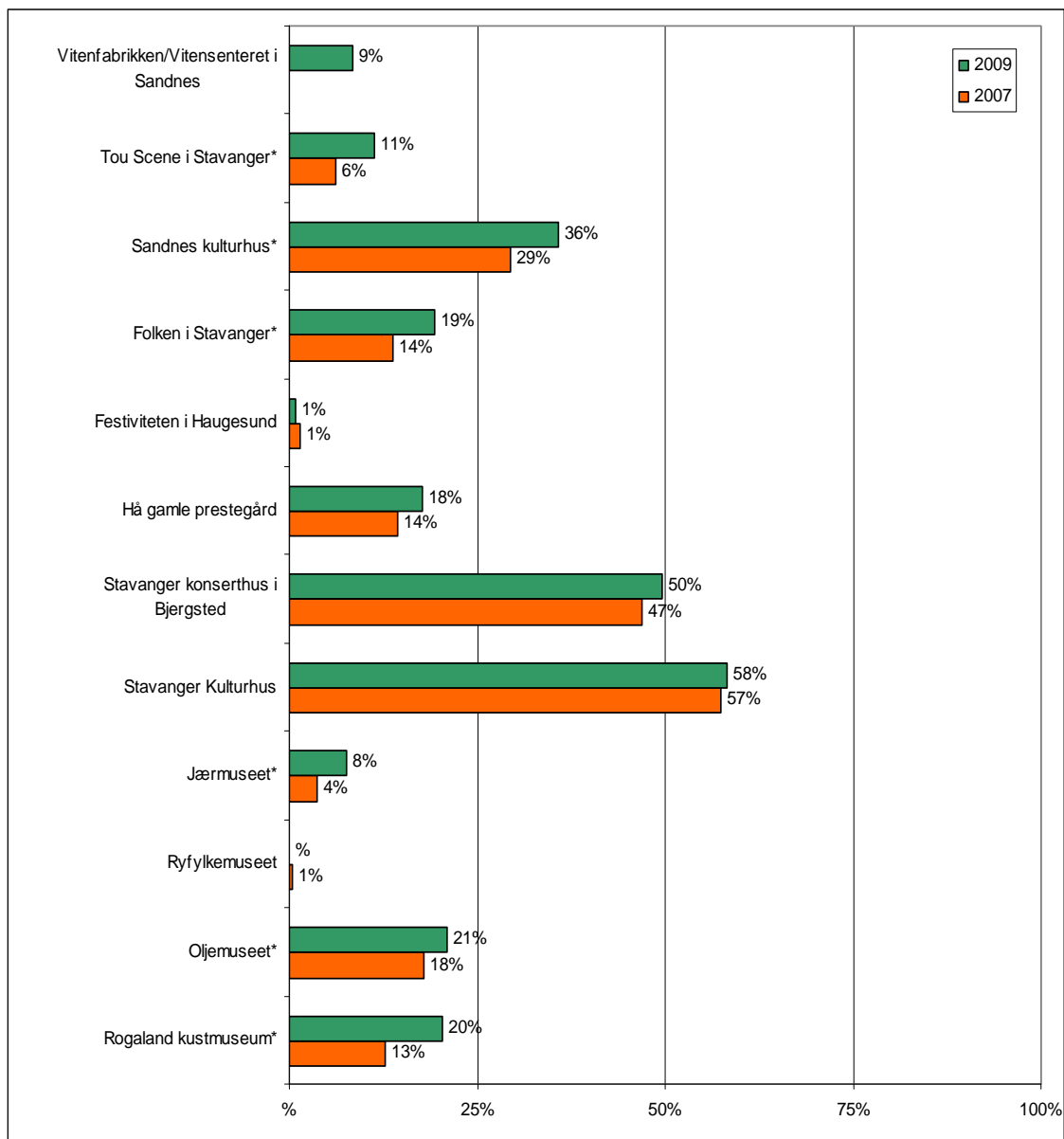
Figur 35. Andel som aldri går på/deltar

Figur 36. Har vært på teater/konsert siste år

I postundersøkelsene ble det stilt spørsmål om man hadde besøkt en del navngitte kulturinstitusjoner i løpet av det siste året, og i så fall hvor mange ganger. Figur 37 viser

den andelen av de spurte på Nord-Jæren som oppga at de hadde besøkt vedkommende institusjon minst en gang. Vitenfabrikken i Sandnes er ny og ble derfor bare tatt med i 2009.

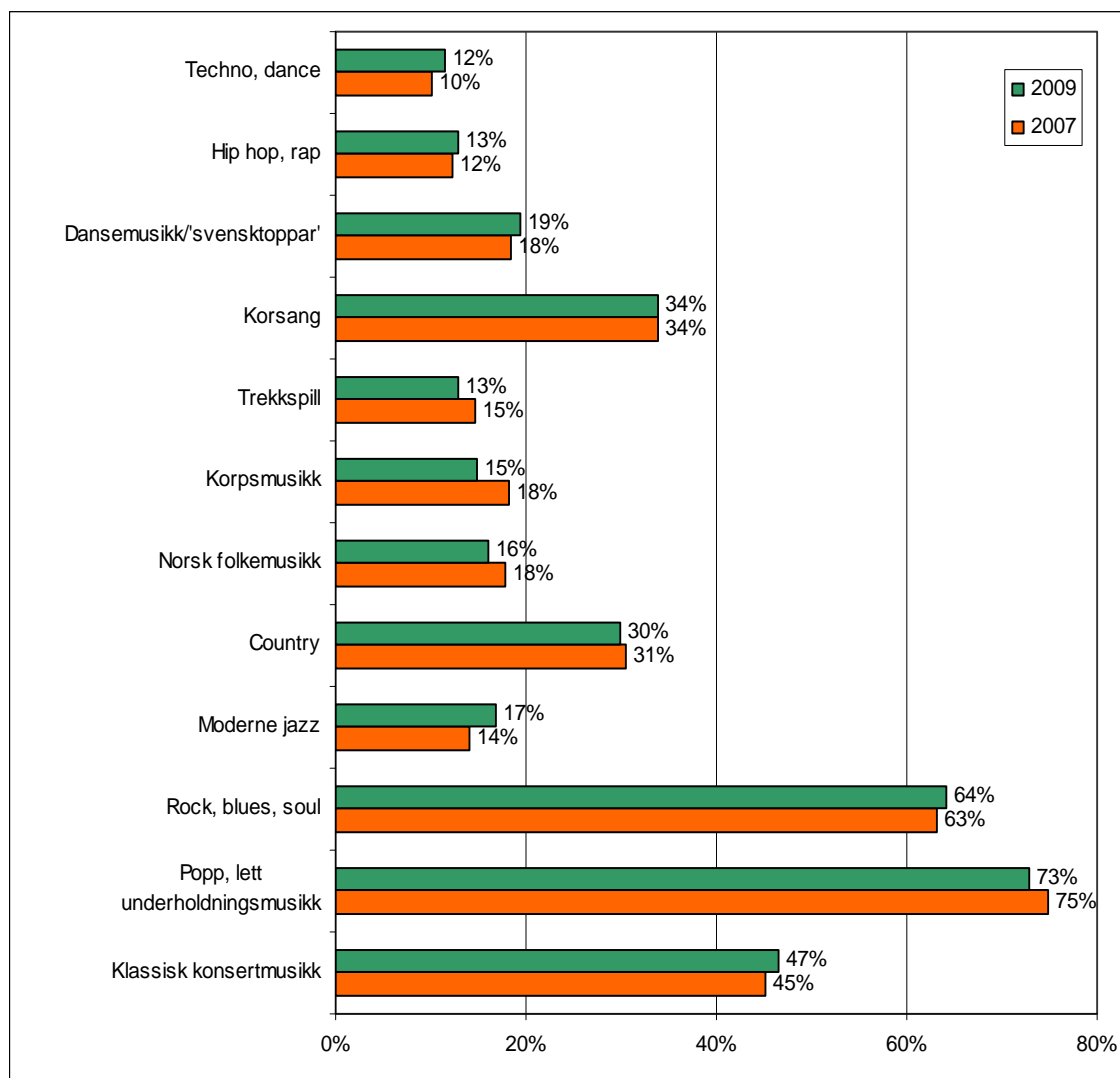
Figur 37. Andel som hadde besøkt vedkommende institusjon en eller flere ganger i løpet av siste år

Det var flere institusjoner som hadde en statistisk signifikant økning fra 2007 til 2009 (merket med *). Dette gjaldt Tou Scene, Folken, Oljemuseet og Rogaland kunstmuseum i Stavanger, og Sandnes kulturhus og Jærmuseet. De mest besøkte institusjonene, Stavanger kulturhus og Stavanger konserthus, hadde en ubetydelig økning i besøksandelene.

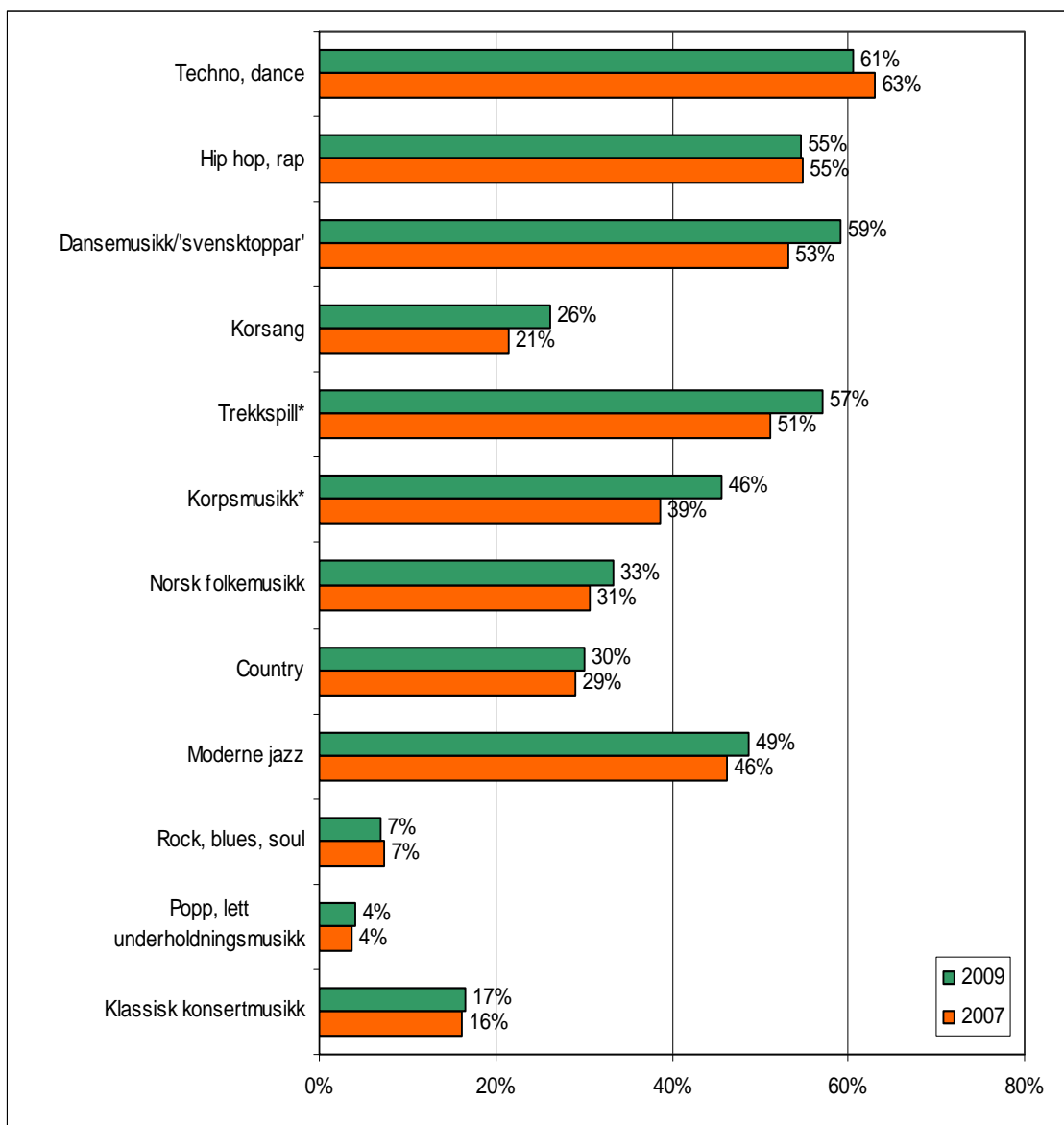
For øvrig kan vi nevne at 16 % av dem som deltok i postundersøkelsen i 2007 oppga at de var medlemmer av en kunstforening eller bedriftskunstforening, mens 17 % sa det samme i 2009.

5.4 Meninger om ulike kulturuttrykk

Deltakerne i postundersøkelsene ble bedt om å angi hva de syntes om forskjellige typer kunst og kultur. Vi skal først se på holdningene til ulike typer musikk. I figur 38 ser vi at det var ubetydelige endringer i de andelen av de spurte som sa at de *liker* de forskjellige musikktypene. Figur 39 viser imidlertid at det var statistisk signifikante økninger i de andelen som sa at de *misliker* trekkspill og korpsmusikk.

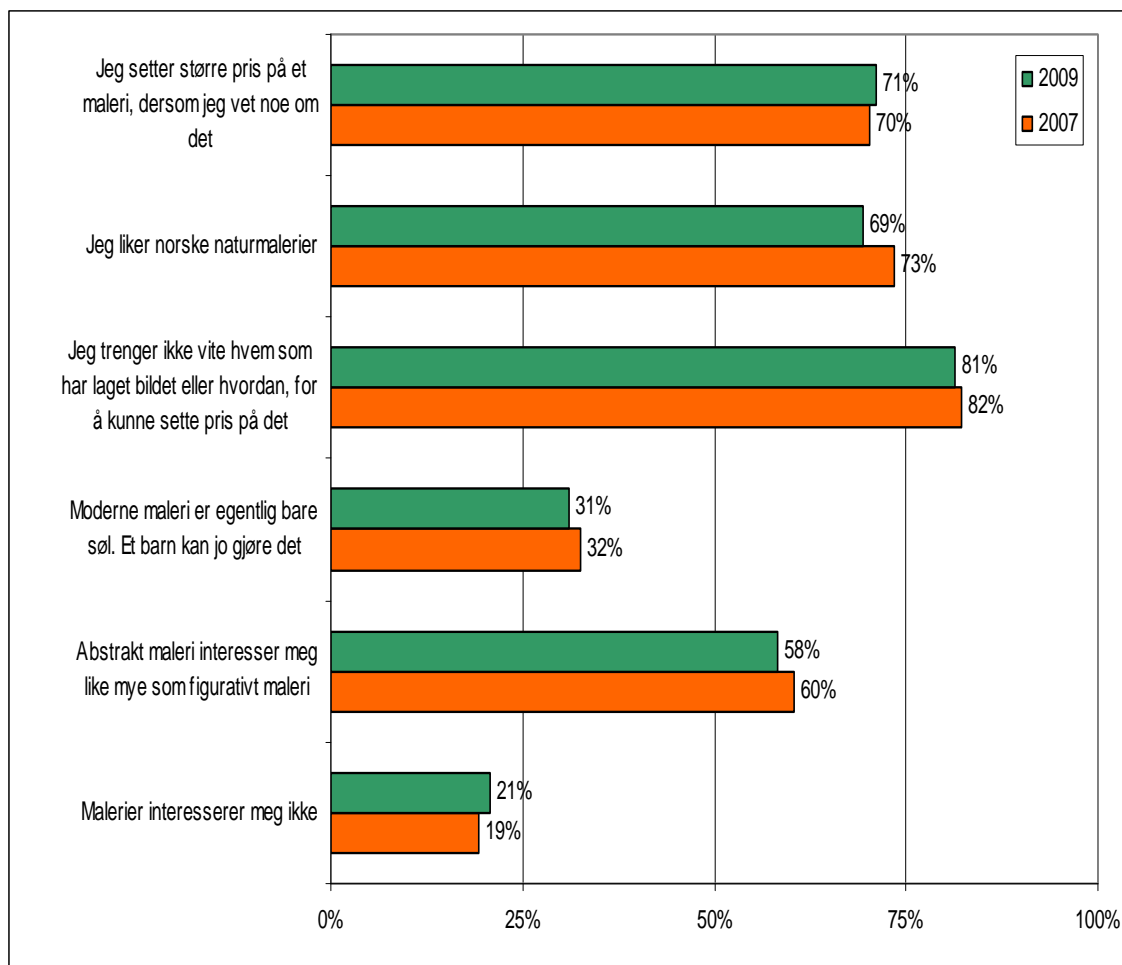

Figur 38. Nedenfor er listet opp en del musikktyper. Angi for hver av disse om du like musikktypen, misliker den, eller om du verken liker eller misliker den. Liker musikktypen

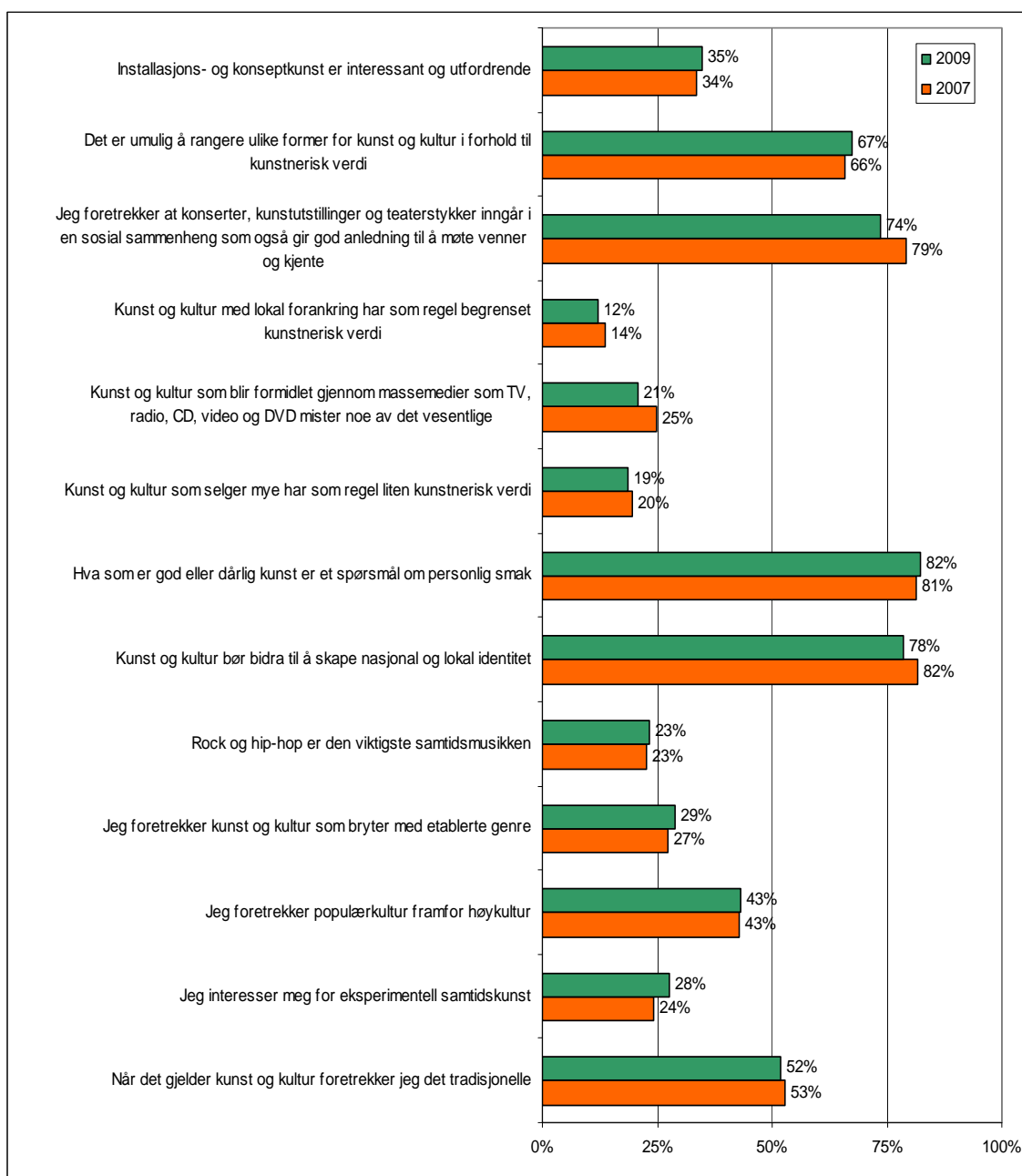
Figur 39. Nedenfor er listet opp en del musikktyper. Angi for hver av disse om du like musikktypen, misliker den, eller om du verken liker eller misliker den. Misliker musikktypen

Det neste spørsmålet gjelder billedkunst. Figur 40 viser hvor stor andel av de spurte på Nord-Jæren som sa seg helt eller delvis enige i de forskjellige utsagnene om ulike typer malerier. Som vi ser, var det ingen endringer av betydning i synet på malerkunst.

Figur 40. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om billedkunst? Helt eller delvis enige

I figur 41 har vi presentert vurderingene av en rekke forskjellige påstander om ulike kunst- og kulturtyper. Heller ikke her finner vi noen endringer av betydning fra tiden før kulturhovedstadsåret startet til tiden etter at det var gjennomført.

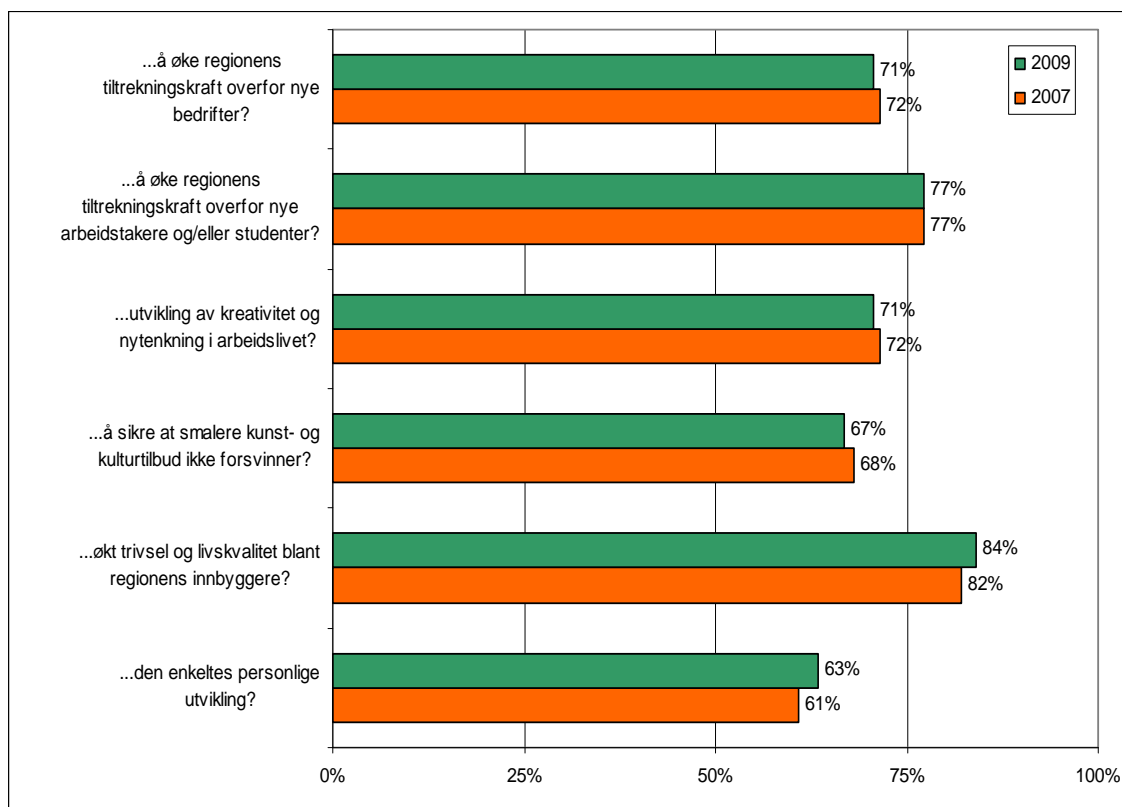

Figur 41. Hvor enig eller uenig er du i hver av de følgende påstandene? Helt eller delvis enige

5.5 Satsing på kultur og bygging av nytt konserthus

Figur 42 viser at det var et klart flertall (71-84 %) av de spurte på Nord-Jæren, både i 2007 og 2009, som mente at økt satsing på kulturlivet er viktig for å øke trivselen, livskvaliteten og tiltrekningskraften i regionen. Det var også et klart, men noe mindre, flertall som mente at økt satsing på kulturlivet er viktig for den enkeltes personlige

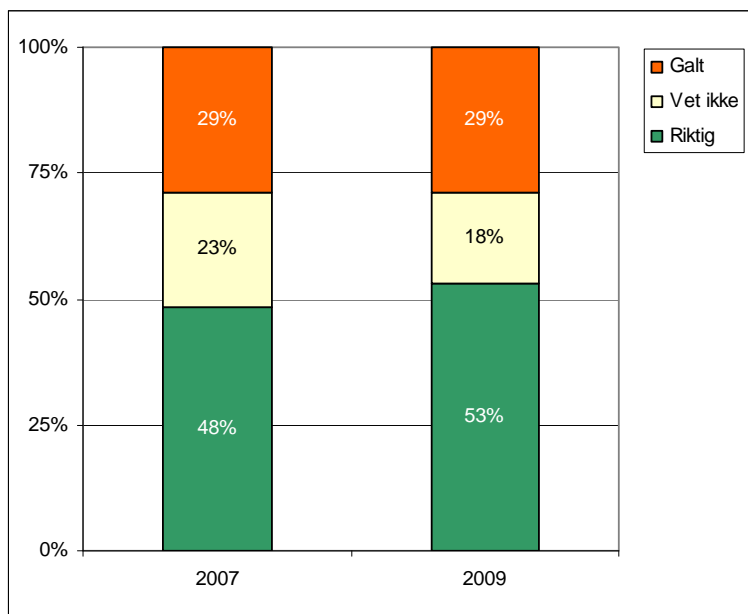
utvikling (61-63 %) og for å sikre at smalere kunst- og kulturtilbud ikke forsvinner (68-67 %). Vi finner imidlertid ikke noen endringer av betydning i disse vurderingene.

Figur 42. Hvor viktig vil du si at økt satsing på kulturelvet er for ... ? Svært eller nokså viktig

Under avslutningen av kulturhovedstadsåret ble det foretatt grunnsteinsnedleggelse for det nye konserthuset som er under bygging i Bjergsted i Stavanger. I postundersøkelsene ble det spurt om man syntes det var riktig eller galt å bygge det nye konserthuset.

Som det framgår av figur 43 svarte 29 % av de spurte på Nord-Jæren, både i 2007 og i 2009, at dette var galt, mens andelen som svarte at det var riktig å bygge nytt konserthus økte fra 48 % i 2007 til 53 % i 2009. Det kan se ut til at det i første rekke er en del tvilere (vet ikke i 2007) som har svingt i positiv retning etter at kulturhovedstadsåret var over.

Figur 43. Mener du det er riktig eller galt å bygge nytt konserthus i Stavanger?

6 Oppsummering og konklusjon

Hovedsiktemålet med denne studien har vært å undersøke innbyggernes deltakelse i og vurderinger av Stavanger som europeisk kulturhovedstad i 2008 og den innvirkningen som kulturhovedstadsåret eventuelt kan ha hatt på holdningene til kultur generelt og til de verdiene som lå til grunn for visjonen om en Open Port. Har Stavanger2008 lyktes i å nå ut til nye grupper i befolkningen? Har kulturhovedstaden klart å påvirke interessen for kultur mer generelt? Har Stavanger2008 bidratt til at folk er blitt mer åpne og tolerante? Dette er noen av de spørsmålene vi har forsøkt å belyse.

Våre undersøkelser viser at svært mange har deltatt på ulike kulturarrangementer i regi av Stavanger2008 og deres samarbeidspartnere. Dette gjelder særlig på Nord-Jæren, som var sentrum for flest begivenheter i løpet av kulturhovedstadsåret. Halvparten av de spurte i denne regionen svarte at de hadde deltatt som utøvere, arrangører, frivillige og/eller som publikum på tre eller flere arrangementer. Ytterligere en fjerdedel av de spurte deltok på ett eller to arrangementer, slik at bare en fjerdedel av de spurte på Nord-Jæren sa at de ikke hadde deltatt på noe arrangement. I de øvrige rogalandskommunene var det en tredjedel av de spurte som deltok på ett eller flere kulturhovedstadsarrangementer.

Barn og unge har vært en sentral målgruppe for Stavanger2008. Våre undersøkelser gir ikke noe fullgodt bilde av deltakelsen blant barn og unge, men hele tre fjerdedeler av de spurte med hjemmeværende barn og unge på Nord-Jæren oppga at minst ett av barna hadde deltatt som publikum på ett eller flere av kulturhovedstadsarrangementene i 2008. Tre av ti svarte at minst ett av barna hadde deltatt som utøver, arrangør eller frivillig. I de øvrige kommunene svarte vel en tredjedel at minst ett av barna hadde deltatt som publikum.

Generelle undersøkelser av kulturbruken viser at denne varierer mellom ulike grupper i befolkningen. I våre undersøkelser finner vi også en del variasjoner i deltakelsen mellom kvinner og menn, unge og eldre, og personer med høy utdanning og husstandsinntekt på den ene siden og de med lav utdanning og inntekt på den andre. Det har vært noe større deltakelse i kulturhovedstadsåret blant dem med høyere utdanning enn blant dem med utdanning på lavere nivå, men ellers ser ut til at effektene av slike bakgrunnsfaktorer har vært forholdsvis beskjedne. Sammen med de høye deltakertallene tyder dette på at Stavanger2008 har nådd ut til breie deler av befolkningen i regionen.

Både før og etter gjennomføringen av kulturhovedstadsåret ble deltakerne i våre undersøkelser spurt om de mente at det var riktig eller galt av Stavanger-regionen å satse på å bli europeisk kulturhovedstad i 2008. Spørsmålet kan ses som en ”syretest” på hva innbyggerne i regionen syntes og synes om Stavanger2008. Det er liten tvil om at kulturhovedstaden har bestått denne testen. Et overveldende flertall, omtrent tre fjerdedeler av de spurte på Nord-Jæren og nesten like mange i de øvrige rogalandskommunene, mente både før og etter kulturhovedstadsåret at dette var en riktig satsing. Det er også et klart flertall som mener dette blant alle de politiske

partienes velgere. Dette gjelder også Fremskrittspartiets velgere, selv om dette partiet gikk imot kulturhovedstadsatsingen.

Dette betyr ikke at alt var såre vel med kulturhovedstadsåret. Det er mange som føler at dette ikke angikk dem i noen særlig grad, og som sier at de er helt eller delvis enige i at det kostet for mye. Når de fleste likevel mener at satsingen var riktig, har nok det sammenheng med at de mener at kulturhovedstadsåret hadde en rekke positive virkninger, som at det ga regionen viktige nye impulser, styrket kulturlivet og gjorde regionen bedre kjent og mer attraktiv. Her må det imidlertid legges til at troen på at kulturhovedstadsåret ville ha slike effekter var en god del mer utbredt før 2008 enn etterpå. Oppfatningene er med andre ord blitt mer nøkterne etter at kulturhovedstadsåret var avsluttet, men fortsatt er det mange som mener at det har slike positive virkninger.

Kulturhovedstadsåret inneholdt mange forskjellige typer arrangementer med så vel profesjonelle som ikke-profesjonelle utøvere fra både inn- og utland. I debatten etterpå har det vært en del kritikk mot at ikke flere lokale kunstnere ble engasjert i kulturhovedstadsåret. Også en del av deltakerne i våre undersøkelser mener at det burde vært flere lokale kunstnere/utøvere og frivillige, og færre internasjonale kunstnere og utøvere, med i kulturhovedstadsåret. Et klart flertall av dem som har en mening om dette, mener imidlertid at det var viktig å få med alle typer utøvere, og at innslaget av de forskjellige typene var passe stort.

Det er svært mange, nesten fire av fem på Nord-Jæren og mer enn halvparten av de spurte i de andre rogalandskommunene, som mener at Stavanger2008 skapte en god stemning i byen og regionen. Svært få, om lag en av ti, sier seg uenige i dette. Nærmere to tredjedeler av de spurte på Nord-Jæren og en snau tredjedel i de øvrige kommunene sier seg helt eller delvis enige i at kulturhovedstadsåret ga dem opplevelser de ellers ikke ville fått.

Et av siktemålene med Stavanger2008 var som nevnt å påvirke innbyggerne i regionen til å bli mer åpne og tolerante, slik visjonen om en "Open Port" ga uttrykk for. Både før og etter kulturhovedstadsåret undersøkte vi derfor folks holdninger til en rekke forskjellige utsagn som kan knyttes til de verdiene Stavanger2008 ønsket å fremme. Undersøkelsene viser imidlertid at holdningene til slike utsagn har vært svært stabile, med små og ubetydelige endringer. Det er nærliggende å trekke den konklusjon at Stavanger2008 ikke har lyktes på dette punkt, men det bør legges til at dette også kan ha sammenheng med at holdningene i Stavanger-området var relativt åpne sammenlignet med andre deler av landet også før kulturhovedstadsåret gikk av stabelen, noe tidligere undersøkelser kan tyde på (Grendstad og Rommetvedt (1997a) og Rommetvedt (2008a).

Heller ikke når det gjelder deltakelsen i og holdningene til kulturlivet generelt, finner vi noe særlig endring fra 2007 til 2009. Både før og etter kulturhovedstadsåret sa nærmere to tredjedeler av de spurte på Nord-Jæren at de var meget eller ganske kulturinteressert. Litt færre, om lag seks av ti, sa seg svært eller litt enige i at Stavanger har blitt en interessant kulturby. Store flertall av de spurte mener at økt satsing på kultur er viktig bl.a. for å øke trivselen og livskvaliteten blant regionens innbyggere, og for å øke regionens tiltrekningskraft overfor så vel nye bedrifter som arbeidssøkende og studenter. Når vi finner små endringer fra 2007 til 2009, kan det ha sammenheng med at kulturinteressen var stor allerede før kulturhovedstadsåret startet.

Da Stavanger2008 med direktør Mary Miller i spissen la fram programmet for kulturhovedstadsåret høsten 2007, framholdt Rogalands Avis' kommentator at programmet var "en ubegripelig stor godtepose for alle som våger. De som tør å prøve noe nytt, vil utfordre seg selv og er interessert i å oppleve noe de ikke har opplevd før". Men samtidig framholdt han at

" [...] Miller [har] et problem. Det å legitimere overfor alle som bor i denne regionen at det brukes 300 millioner på dette programmet. Kulturhovedstaden hadde tjent på å ha ett arrangement, en folkelig eventjippo, noe spektakulært enkelt, som gjorde at alle gledet seg. Lav terskel, kjente ting og god stemning. [...] Stavanger2008 burde tatt seg råd til å ha en eller flere slike pølser og øl-eventer. [...] Programmet er massivt, spennende, dristig, nytenkende og vågalt. Mary Miller leverer, som avtalt, men hun burde unne oss en runde pølser og øl, på Stavanger2008s regning" (Rogalands Avis 18.10.2007).

Svarene fra de 4728 innbyggerne i Stavanger og Rogaland som har deltatt i våre undersøkelser viser at avisens bekymring var grunnløs. Svært mange av dem som bor i regionen turte å prøve noe nytt. De våget å kaste seg ut i det nytenkende og vågale. De fleste mener at kulturhovedstadsåret skapte en god stemning i byen og regionen. Og selv om noen synes det ble i dyreste laget, mener de aller fleste at kulturhovedstadssatsingen var riktig, også uten pølser og øl på Stavanger2008s regning.

Referanser

- Danielsen, Arild (2006): *Behaget i kulturen. En studie av kunst- og kulturpublikum*. Oslo: Norsk kulturråd.
- Grendstad, Gunnar og Hilmar Rommetvedt (1997a): "Oljehovedstadens politiske kulturlandskap. En sammenligning av holdninger og verdier i Stavanger-området og Norge". I Hilmar Rommetvedt (red.): *Verdier og valg*. KULTs skriftserie nr. 94. Oslo: Norges forskningsråd.
- Grendstad, Gunnar og Hilmar Rommetvedt (1997b): "Fem tyver på samme marked? En sammenligning og en "empirisk syntese" av fem perspektiver på politiske holdninger". I Hilmar Rommetvedt (red.): *Verdier og valg*. KULTs skriftserie nr. 94. Oslo: Norges forskningsråd.
- Hellevik, Ottar (1993): "Kulturelle skillelinjer i dagens samfunn". *Sosiologisk Tidsskrift*, nr. 1, årg. 5, s. 25-50.
- Hellevik, Ottar (1996): *Nordmenn og det gode liv. Norsk Monitor 1985-1995*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hellevik, Ottar (2008): *Jakten på den norske lykken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Inglehart, Ronald (1977): *The Silent Revolution. Changing Values and Styles among Western Publics*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Inglehart, Ronald (1990): *Cultural Shift in Advanced Industrial Society*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Jensen, Anders Todal (1993): *Verdivalg. Ny massepolitikk i Norge*. Oslo: Ad Notam.
- Mangset, Per (1981): *Kulturaktiviteter og fritidsbruk*. Arbeidsrapport nr. 2. Stavanger: Kulturprosjektet: Studier i Stavangers kulturliv og kulturpolitikk.
- Miller, Mary m.fl. (2009): *Historien om et år*. Stavanger: Stavanger2008 IKS.
- Palmer, Robert (2004): *European Cities and Capitals of Culture*. Brussels: Palmer-Rae Associates.
- Palmer, Robert and Greg Richards (2007): *European Cultural Capital Report*. Arnhem: Association for Tourism and Leisure Education.
- Palmer, Robert and Greg Richards (2009): *European Cultural Capital Report 2*. Arnhem: Association for Tourism and Leisure Education.
- Rommetvedt, Hilmar (red. 1997): *Verdier og valg. Oljehovedstadens politiske kulturlandskap*. KULTs skriftserie nr. 94. Oslo: Norges forskningsråd.
- Rommetvedt, Hilmar (2008a): "Åpen port og åpent sinn". *UniverS*, nr. 2, 2008.
- Rommetvedt, Hilmar (2008b): "Beliefs in Culture as an Instrument for Regional Development: The Case of Stavanger, European Capital of Culture 2008". In

Ludmila Malíková and Martin Sirák (eds.): *Regional and Urban Regeneration in European Peripheries: What Role for Culture?* Bratislava: Institute of Public Policy.

Rosenlund, Lennart (2000): *Social Structures and Change: Applying Pierre Bourdieu's Approach and Analytic Framework*. Working papers 85/2000. Stavanger: Stavanger University College.

Skjåk, Knut Kalgraff og Bjug Bøyum (1994): *Undersøking om verdier, natur og miljø 1993*. Rapport nr. 100. Bergen: Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste.

Thompson, Michael, Richard Ellis and Aron Wildawsky (1990): *Cultural Theory*. Boulder: Westview Press.

Vaage, Odd Frank (2009): *Norsk kulturbarometer 2008*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Valen, Henry (1981): *Valg og politikk*. Oslo: NKS-forlaget.

Aardal, Bernt (red. 2007): *Norske velgere. En studie av stortingsvalget i 2005*. Oslo: Damm.

Aardal, Bernt og Henry Valen (1995): *Konflikt og opinion*. Oslo: NKS-forlaget.

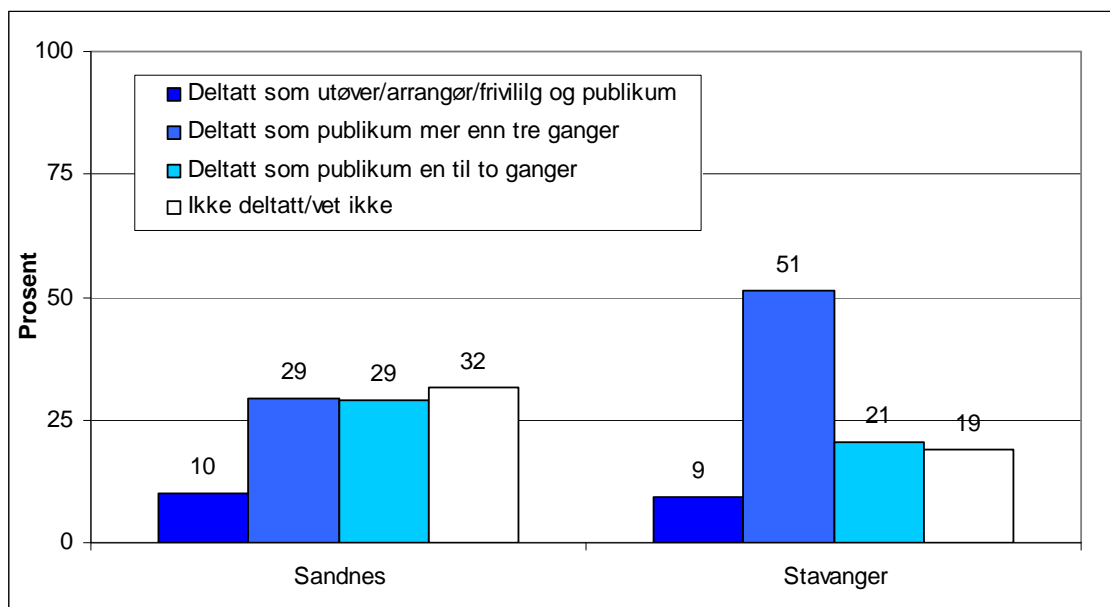
Vedlegg: Sammenligninger mellom Sandnes og Stavanger

I dette vedlegget presenteres en rekke sammenligninger mellom innbyggerne i Sandnes og Stavanger. Med ett unntak er det de svarene som ble avgitt på spørsmålene om kulturhovedstadsåret i 2009-undersøkelsen, som er lagt til grunn for sammenligningene. Unntaket gjelder vedleggsfigur 5 der vi også har tatt med de svarene som ble avgitt i 2007. (Tilsvarende resultater for henholdsvis Nord-Jæren og de øvrige rogalandskommunene er presentert i kapittel 3.)

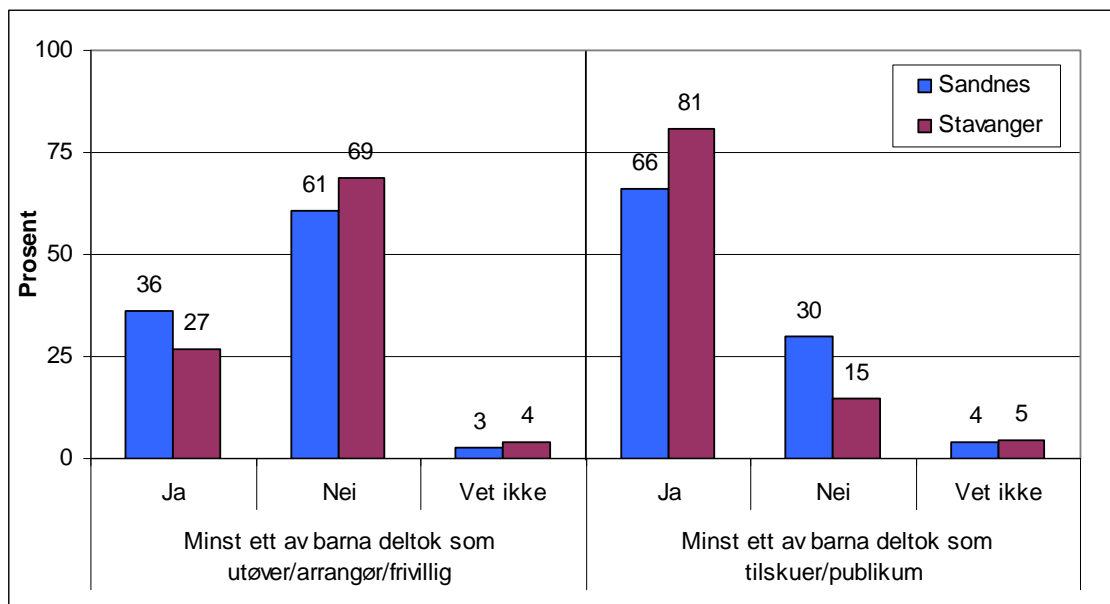
Sammenligningene viser at deltakelsen som publikum har vært størst i Stavanger, og det er flere i Stavanger enn i Sandnes som opplevde at kulturhovedstadsåret angikk dem. Den aktive deltakelsen som utøver / arrangør / frivillig ser imidlertid ut til å ha vært like stor i Sandnes som i Stavanger. Når det gjelder barna i husstanden, er det flere i Sandnes enn i Stavanger som oppgir at minst ett av disse deltok aktivt som utøver / arrangør / frivillig.

Et overveldende flertall av de spurte både i Sandnes og Stavanger mener at det var riktig å satse på kulturhovedstaden, men det er litt flere i Sandnes enn i Stavanger som mener at dette var galt. Også når det gjelder en del andre vurderinger av kulturhovedstadsåret er svarene i Stavanger litt mer positive enn i Sandnes.

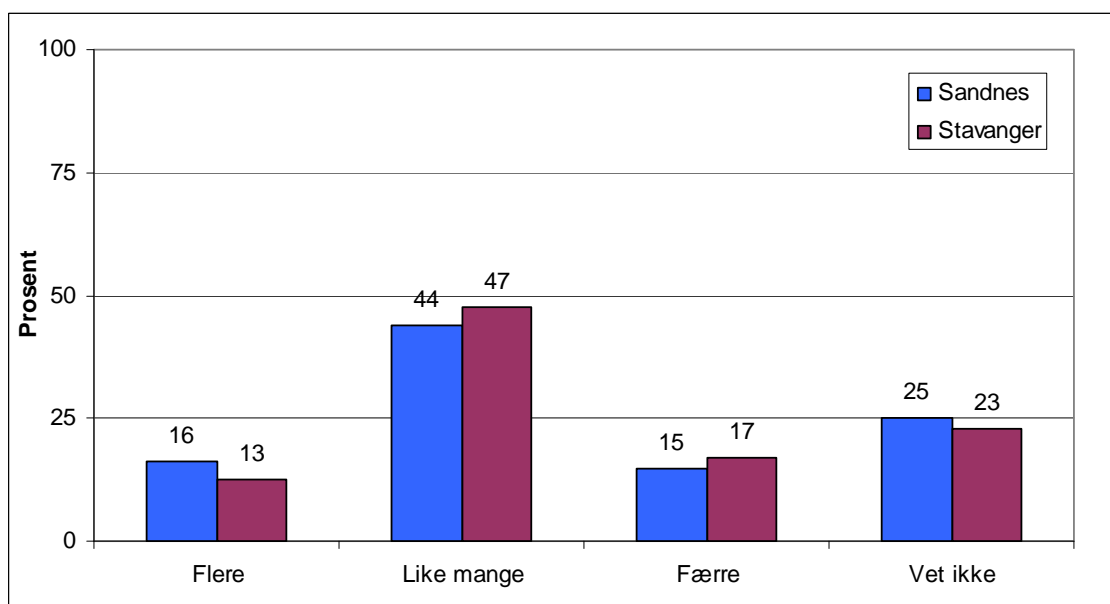
Studien av detaljene overlates for øvrig til leserne.

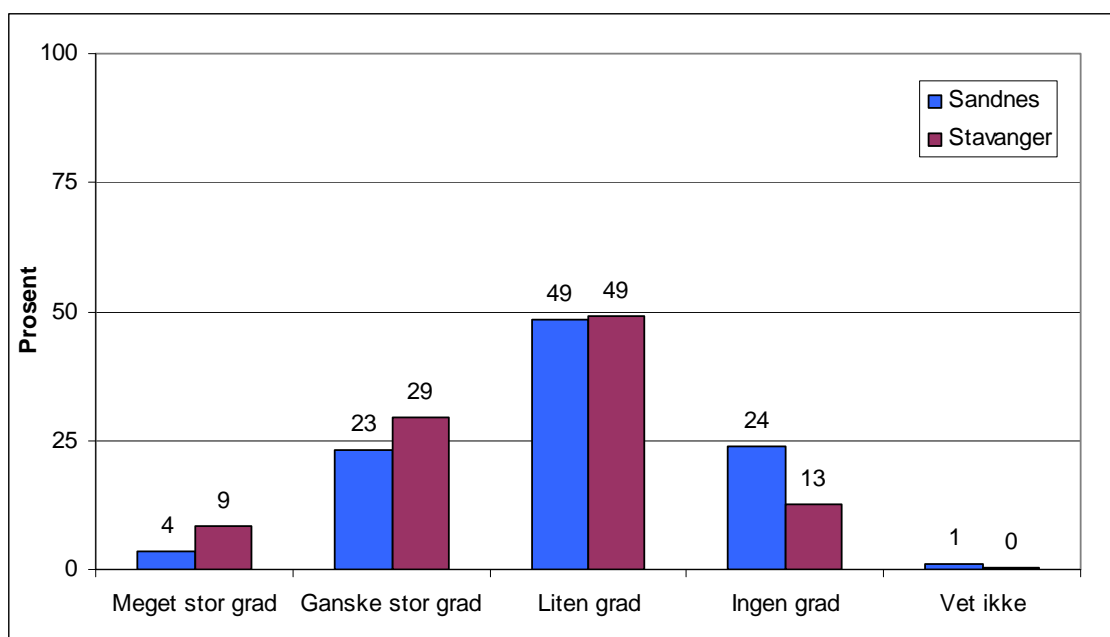
Vedleggsfigur 1. Har du vært på/deltatt i noen av Stavanger 2008s arrangementer, enten som utøver/arrangør/frivillig eller som publikum.

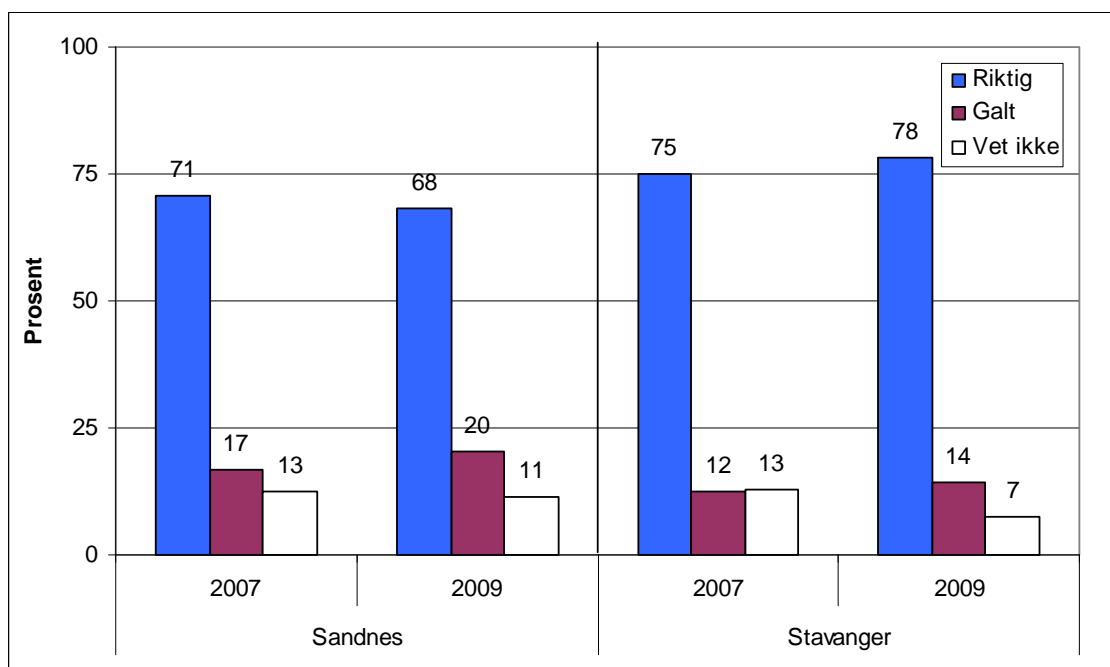
Vedleggsfigur 2. Deltok noen av barna eller ungdommene i husstanden som utøvere og/eller publikum på ett eller flere av kulturhovedstadsarrangementene i 2008? Andel som svarte at minst ett av barna deltok.

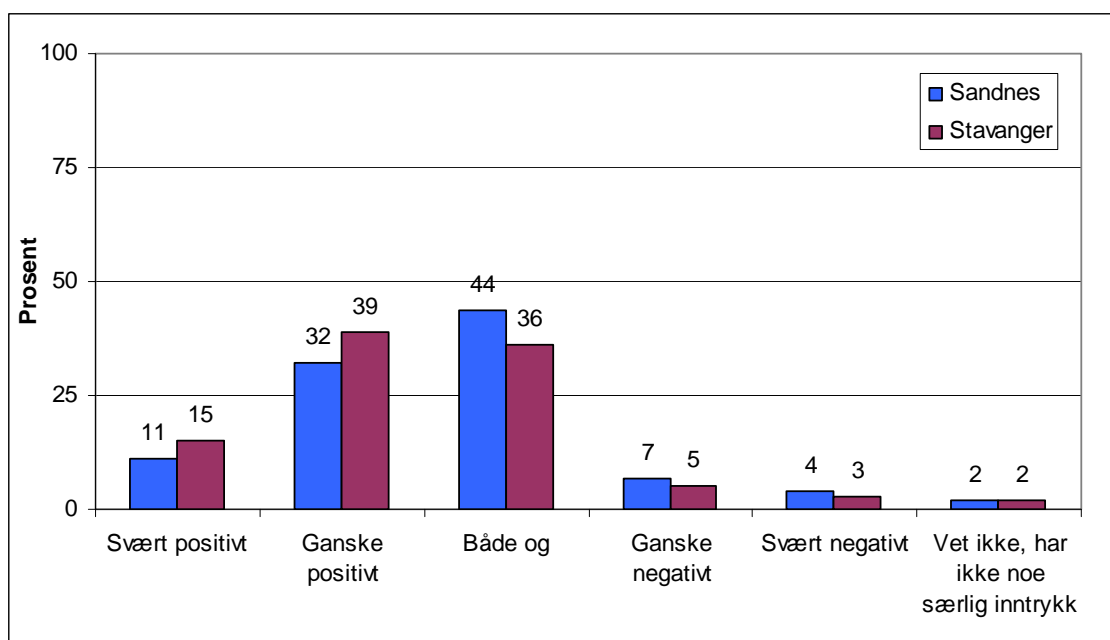
Vedleggsfigur 3. Tror du at du vil delta på flere, like mange eller færre kulturarrangementer i 2009 enn det du gjorde i 2008?

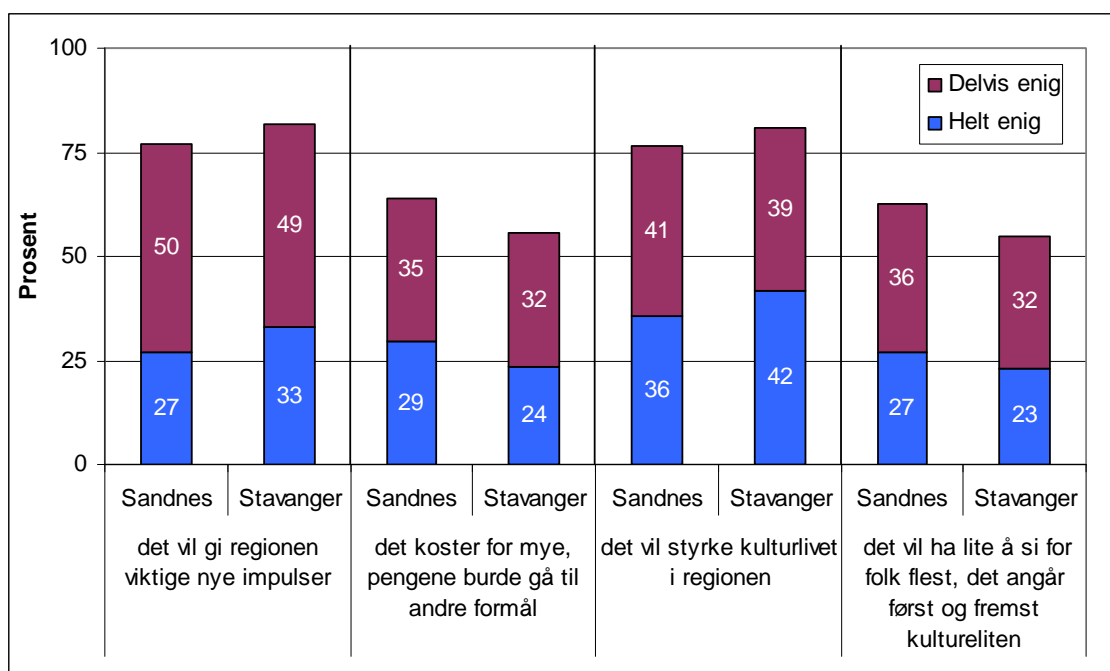
Vedleggsfigur 4. Stavanger-regionen var europeisk kulturhovedstad i 2008. I hvilken grad opplevde du at dette angikk deg?

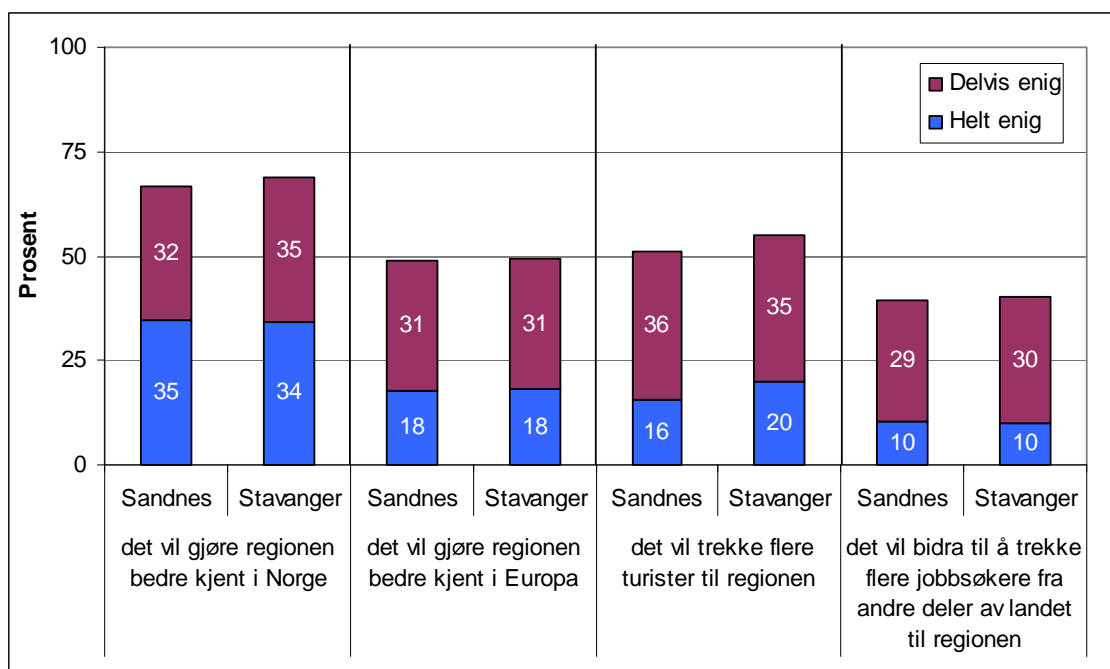
Vedleggsfigur 5. Mener du at det var riktig eller galt av Stavanger-regionen å satse på å bli europeisk kulturhovedstad i 2008?

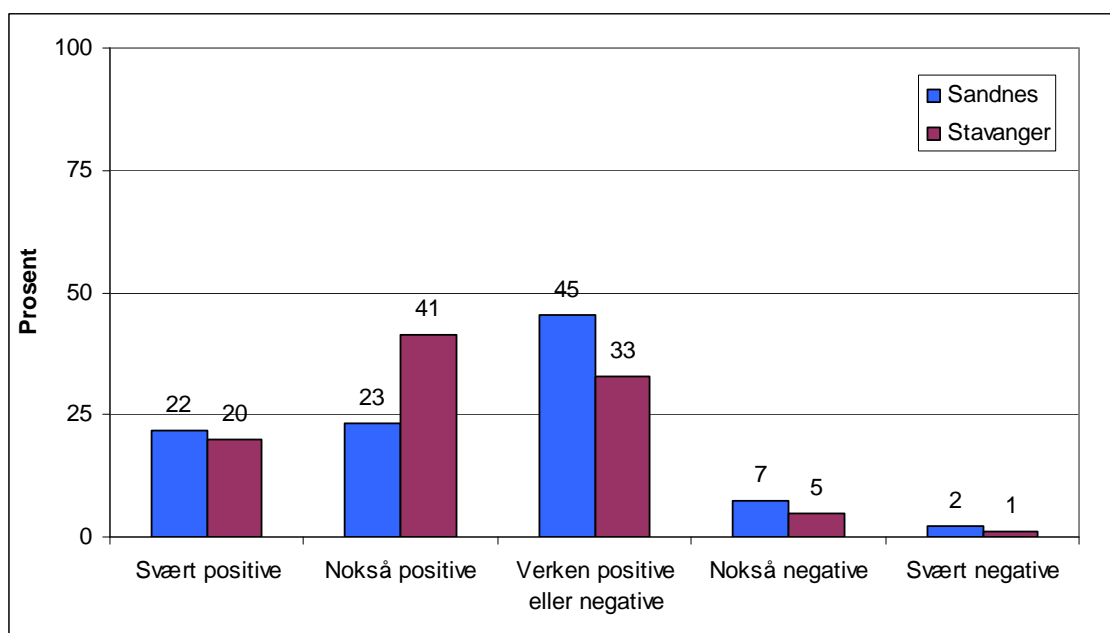
Vedleggsfigur 6. Hvor positivt eller negativt er ditt generelle inntrykk av kulturhovedstadsåret / Stavanger 2008?

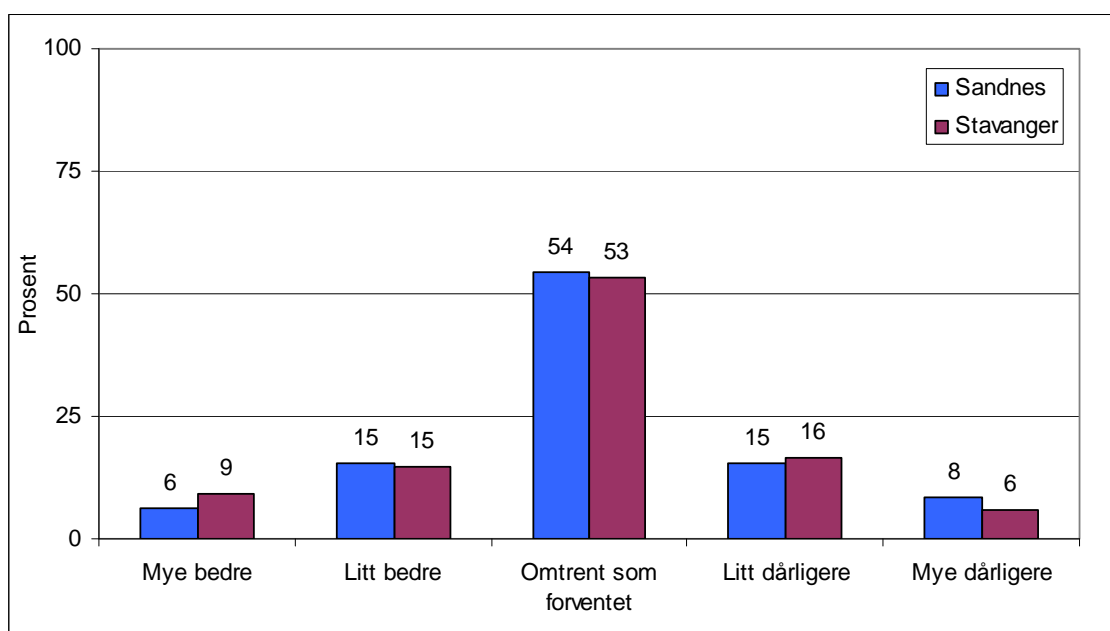
Vedleggsfigur 7. Nå følger noen utsagn om Stavanger-regionen som kulturhovedstad i 2008. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hver av disse påstandene?

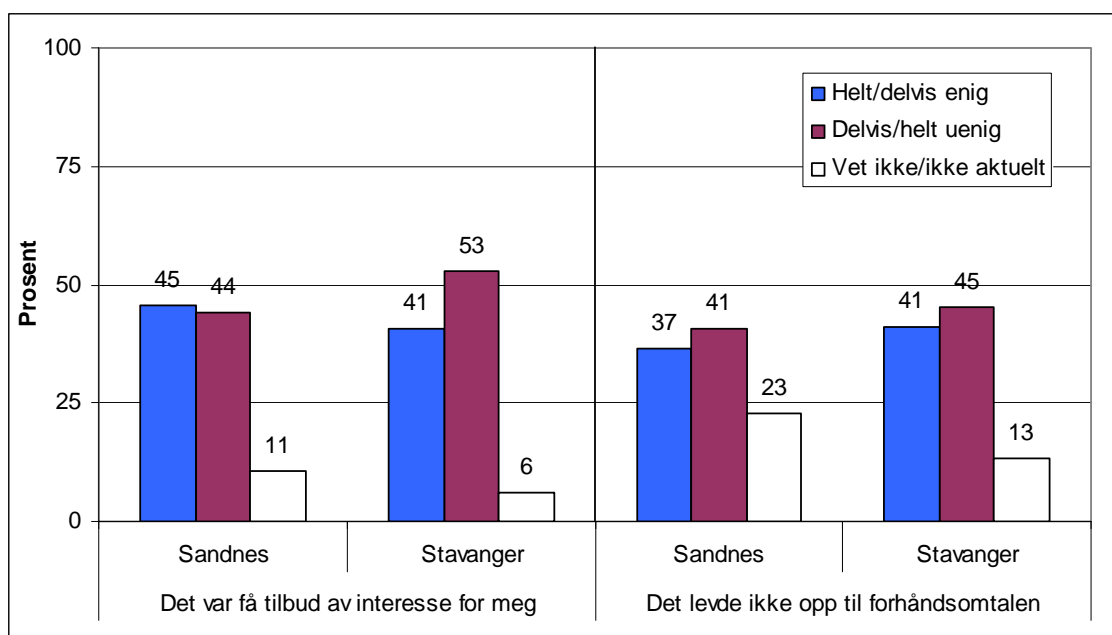
Vedleggsfigur 8. Nå følger noen utsagn om Stavanger-regionen som kulturhovedstad i 2008. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hver av disse påstandene?

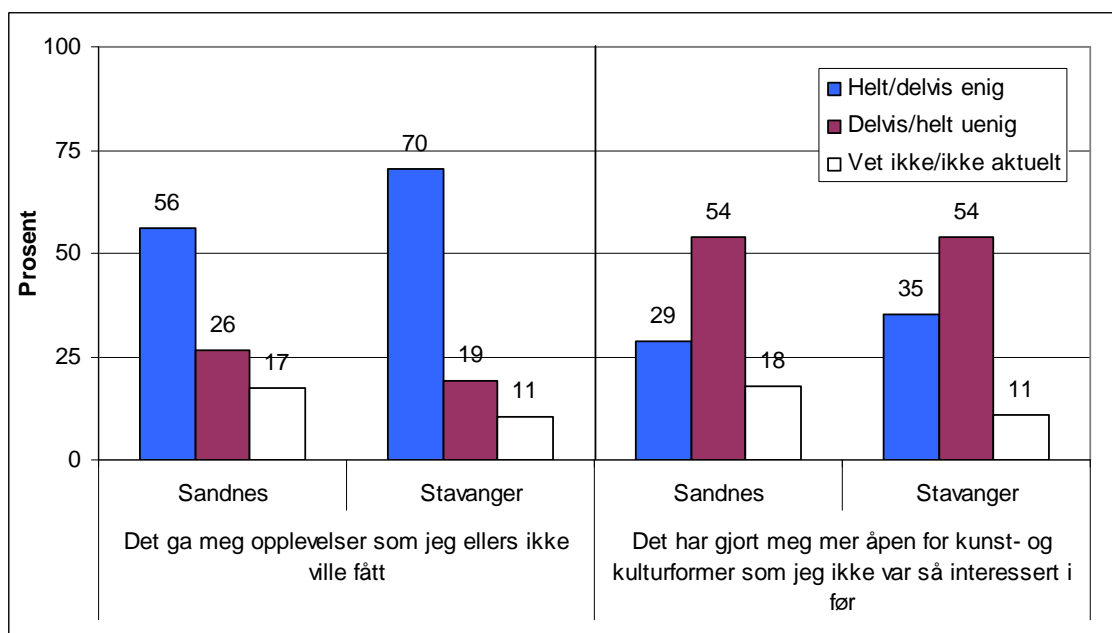
Vedleggsfigur 9. Vi vil gjerne vite litt om hva du synes om Stavanger-regionen som europeisk kulturhovedstad i 2008? Hvilke forventninger hadde du på forhånd til kulturhovedstadsåret?

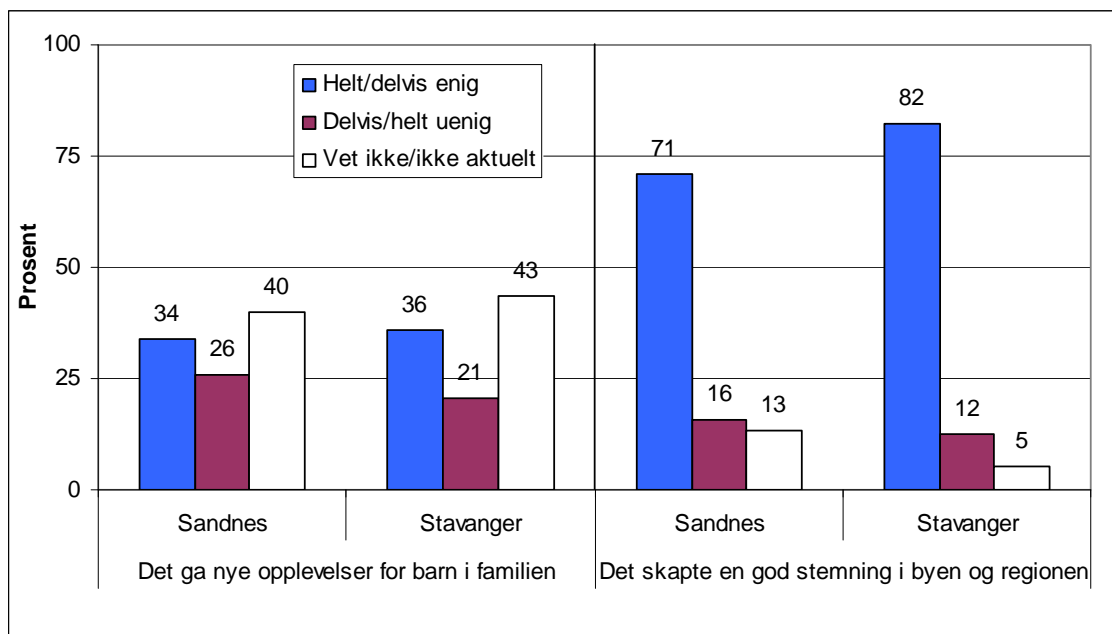
Vedleggsfigur 10. Hvordan vil du si at kulturhovedstadsåret ble i forhold til dine forventninger?

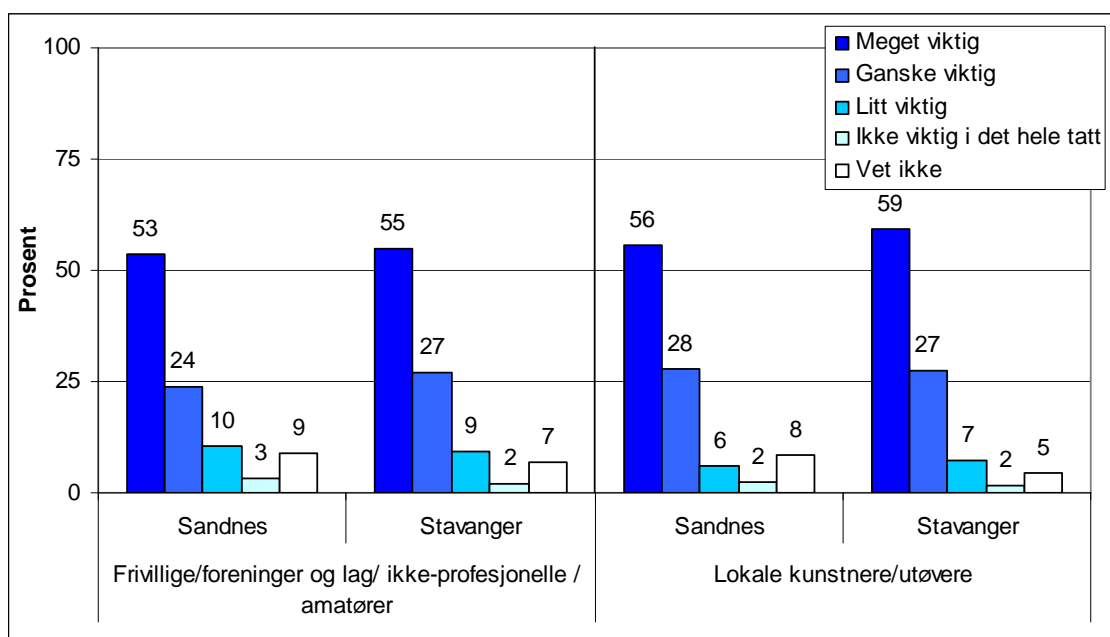
Vedleggsfigur 11. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hvert av disse utsagnene om kulturhovedstadsåret? Negative utsagn

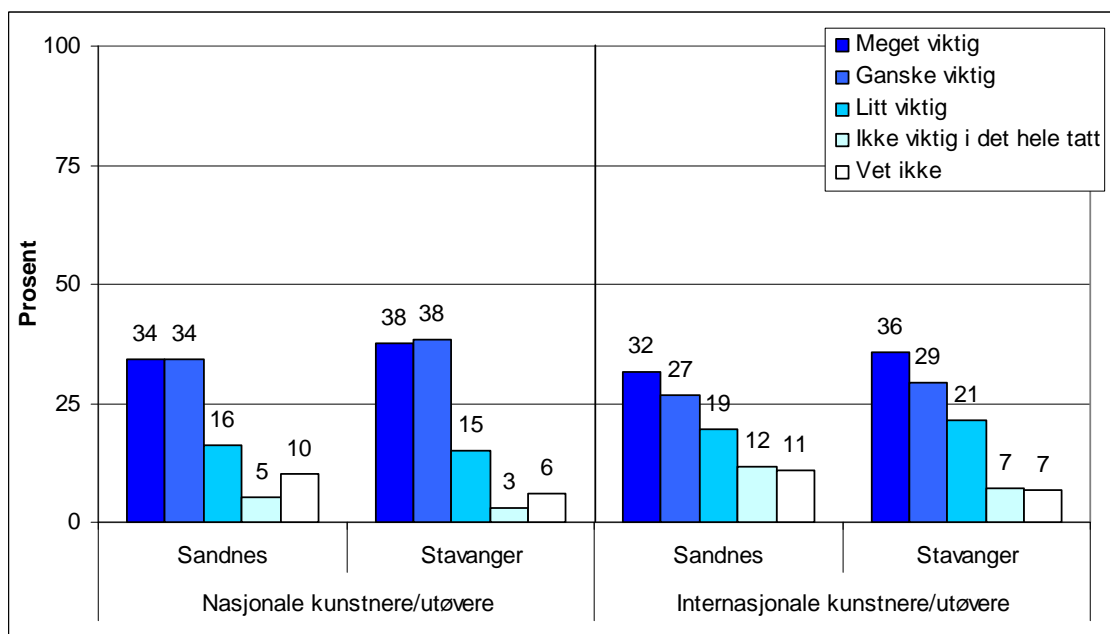
Vedleggsfigur 12. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hvert av disse utsagnene om kulturhovedstadsåret? Positive utsagn

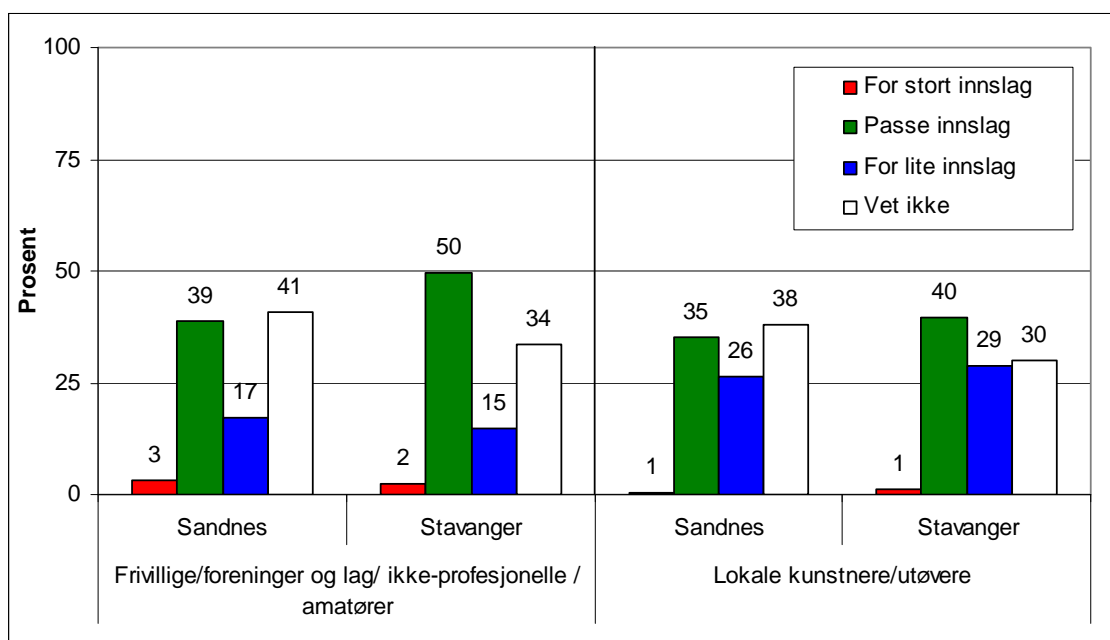
Vedleggsfigur 13. Er du helt eller delvis enig eller uenig i hvert av disse utsagnene om kulturhovedstadsåret? Positive utsagn

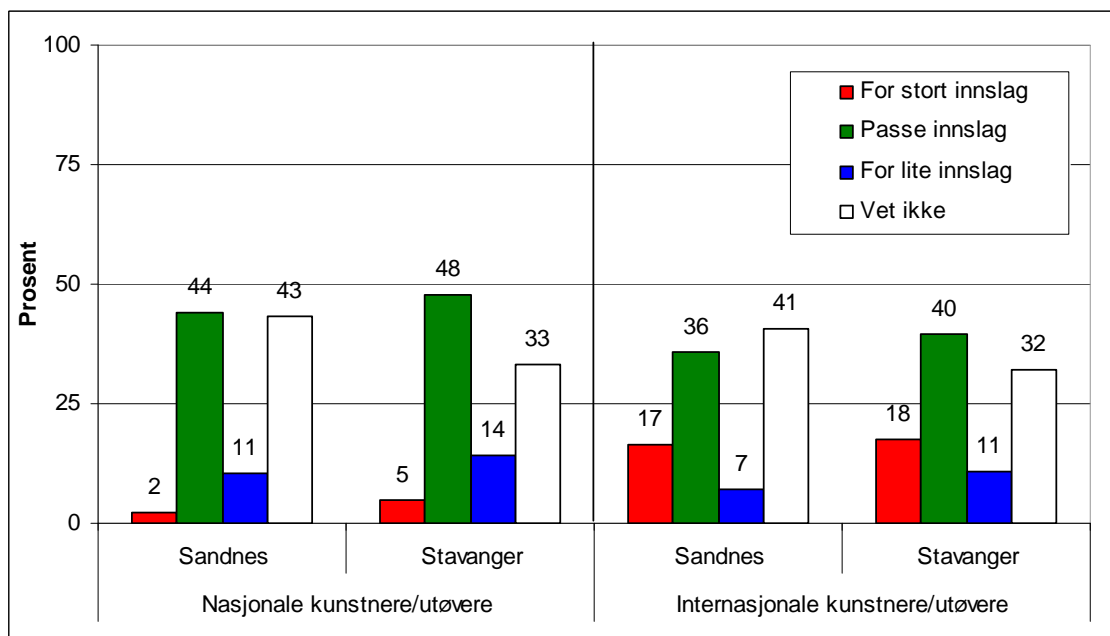
Vedleggsfigur 14. Hvor viktig mener du det var å få med følgende typer artister / aktører / utøvere i kulturhovedstadsåret?

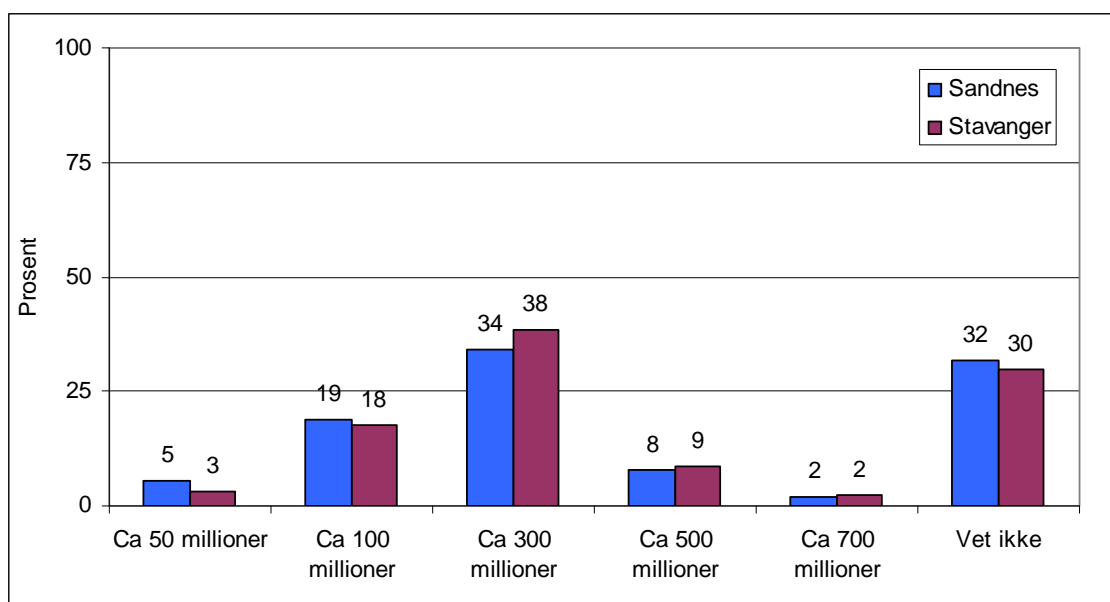
Vedleggsfigur 15. Hvor viktig mener du det var å få med følgende typer artister / aktører / utøvere i kulturhovedstadsåret?

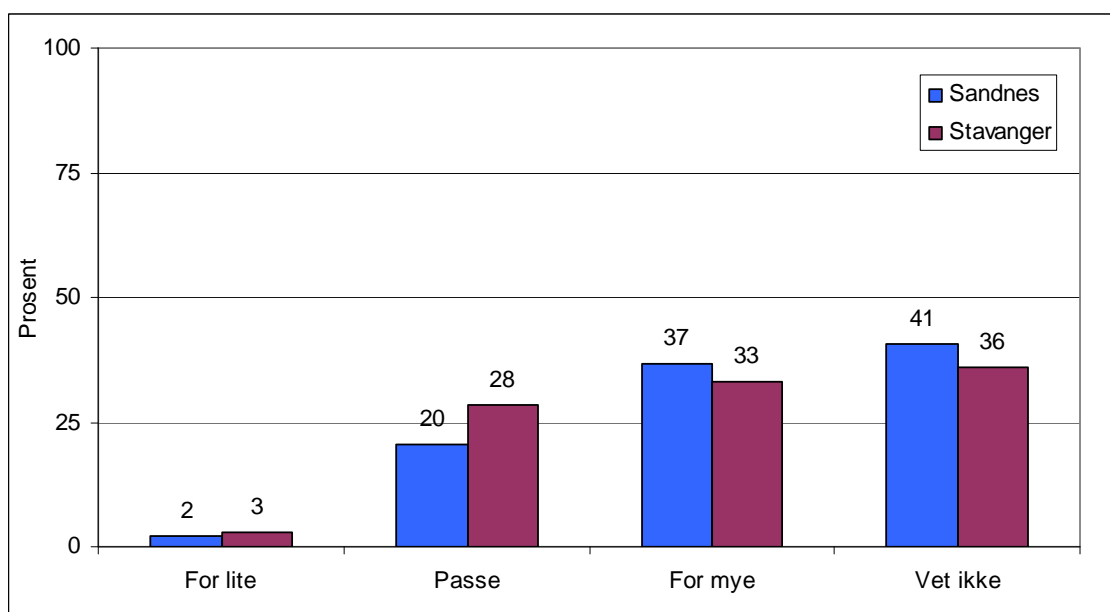
Vedleggsfigur 16. Vil du si at innlaget av følgende typer artister/aktører/utøvere var for stort, passe eller for lite?

Vedleggsfigur 17. Vil du si at innlaget av følgende typer artister/aktører/utøvere var for stort, passe eller for lite?

Vedleggsfigur 18. Hvor mye penger tror du Stavanger2008 brukte på kulturhovedstadsåret?

Vedleggsfigur 19. Synes du det ble brukt for lite passe eller for mye penger i arbeidet med Stavanger 2008?